

อุปสรรคในกระบวนการอนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย

นางสาวดลหทัย ชนะนนท์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2555

**Problems of Arbitration Proceeding of the
General Insurance Association**

Miss Donhathai Chananon

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Business Law

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

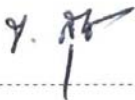
2012

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ อุปสรรคในกระบวนการอนุญาตตุลาการ
สมาคมประกันวินาศภัย
ชื่อและนามสกุล นางสาวชลหทัย ชนะนนท์
วิชาเอก กฎหมายธุรกิจ
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ชวิช์ชัย สุวรรณพานิช

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2555

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชวิช์ชัย สุวรรณพานิช)

..... กรรมการ
(อาจารย์สิริพันธ์ พลรบ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชวิช์ชัย สุวรรณพานิช)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา **คั่นคว้ออิสระ** อุปสรรคในกระบวนการอนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย
ผู้ศึกษา นางสาวคลททัย ชนะนนท์ รหัสนักศึกษา 2524003387 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย สุวรรณพานิช **ปีการศึกษา** 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีการอนุญาตตุลาการ การใช้สัญญาาระงับข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัย อนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ในลักษณะของสิทธิของกลุ่มความในการเลือกอนุญาตตุลาการและการใช้สิทธิในการดำเนินข้อพิพาท (2) เพื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ โดยการอนุญาตตุลาการ (3) เพื่อวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นอุปสรรคในสัญญาาระงับข้อพิพาท และวิธีดำเนินข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยโดยอนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย (4) เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางในการพิจารณาเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงสัญญาาระงับข้อพิพาท ระหว่างบริษัทประกันภัย อนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาโดยวิจัยเอกสารเป็นหลัก โดยทำการวิเคราะห์อุปสรรคในกระบวนการอนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย รวมทั้งกฎหมายที่อนุญาตตุลาการทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยเพื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นอุปสรรคในสัญญาาระงับข้อพิพาท

ผลการวิจัยพบว่า (1) สัญญาาระงับข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัย อนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยบางส่วนนั้นยังไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการอนุญาตตุลาการ เนื่องจากการทำสัญญานั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเสรีภาพเพื่อเป็นการให้อิสระแก่บุคคลที่จะเลือกผู้ที่มาทำการอนุญาตตุลาการ ซึ่งประเทศไทยก็มีพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ หรือในการอนุญาตตุลาการต่างประเทศก็มีอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือเช่นกัน (2) การเรียกขานเอกสารและพยานวัตถุในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาตตุลาการนั้น ควรมีข้อกำหนดให้ชัดเจนและระบุไว้ในสัญญาาระงับข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัย เพื่อที่อนุญาตตุลาการจะได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการอนุญาตตุลาการและสัญญาาระงับข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัย (3) การไม่ปฏิบัติตามสัญญาประณอมข้อพิพาทและคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยควรมีบทบาทในการที่จะทำให้สัญญาประณอมข้อพิพาทและคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการมีผลที่จะทำให้ฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการอนุญาตตุลาการโดยไม่ต้องร้องต่อศาลอีก

คำสำคัญ กฎหมายที่นำมาใช้บังคับ สัญญาการระงับข้อพิพาท อนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย

Independent Study title: Problems of Arbitration Proceeding of the General Insurance Association

Author: Miss Donhathai Chananon; **ID:** 2524003387; **Degree:** Master of Law;

Independent Study advisor: Dr. Thawatchai Suvanpanich, Associate Professor;

Academic year: 2012

Abstract

The objectives of this research were (1) to study principles and theoretical concepts of arbitration, the Accident Insurance Association's use of contracts to resolve conflicts between insurance companies, and the rights of the disputing parties to choose arbitrators and to use their rights in processing the conflict; (2) to study the laws of Thailand and other countries concerned with the settlement of automobile insurance disputes through arbitration; (3) to analyze problems with the Accident Insurance Association's method of arbitration to settle disputes between insurance companies and obstacles to the settlement contracts formed; and (4) to form recommendations for improving those settlements.

This was a descriptive research based mainly on documentary research to analyze obstacles to the Accident Insurance Association's arbitration process and settlement contracts, as well as related laws in Thailand and other countries.

The results showed that (1) Some of the settlement contracts made as a result of the Accident Insurance Association's arbitration process do not fully meet the objectives of the arbitration process, because ideally the disputing parties should be given the freedom to choose the arbitrators. This right is given under Thailand's Arbitration Act of 2005, and in other countries the arbitration laws also have by-laws about mutual consent. (2) The documentary evidence and material evidence considered by the arbitration committee should be clearly stated in the settlement contract in order to fulfill the objectives of the arbitration process and the settlement contract. (3) In the case that one of the parties does not fulfill the terms of the settlement contract or does not follow the ruling of the arbitration committee, the Accident Insurance Association should have a role in enforcing the arbitration committee's ruling and insuring that both parties uphold the contract without having to take recourse to legal action in a court of law again.

Keywords: Enforced law, Settlement Contract, Arbitration Committee, Accident Insurance Association

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์รัชชชัย สุวรรณพานิช กรรมการที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ที่กรุณาใช้เวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ มาโดยตลอด ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาที่สนับสนุนและให้โอกาสในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกคน และเจ้าหน้าที่โครงการนิสิตาสาตร์ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ทำให้การศึกษาในระดับปริญญาโทนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยดี

ดลหทัย ชนะนนท์

พฤศจิกายน 2555

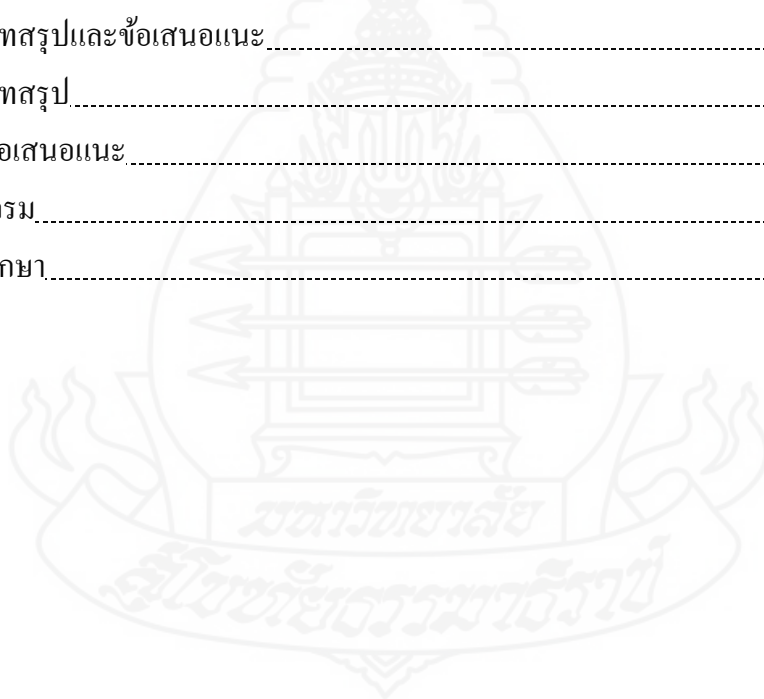

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ขอบเขตการศึกษา	4
ระเบียบวิธีวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 ระบบอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ	6
อนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการต่างประเทศ	8
การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์โดยอนุญาโตตุลาการ ในต่างประเทศ	10
สาระสำคัญของอนุญาโตตุลาการทั่วไปในประเทศอังกฤษ	10
สาระสำคัญของการประกันภัยรถยนต์ในประเทศอังกฤษ	15
สาระสำคัญของอนุญาโตตุลาการทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกา	17
สาระสำคัญของการประกันภัยรถยนต์ในสหรัฐอเมริกา	21
การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศ	22
การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการประเทศสหรัฐอเมริกา	23
การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการประเทศอังกฤษ	23
บทที่ 3 ระบบอนุญาโตตุลาการประเทศไทย	25
ความหมายและแนวคิดอนุญาโตตุลาการ	25
วิวัฒนาการของกฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย	32
กฎหมายที่เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ โดยอนุญาโตตุลาการของประเทศไทย	35
ความเป็นมาของสมาคมประกันวินาศภัย	40
ความเป็นมาสำนักงานอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ลักษณะข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์.....	43
การระงับข้อพิพาทการประกันภัยรถยนต์โดยอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย.....	56
สาระสำคัญและรูปแบบของการระงับข้อพิพาท โดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย.....	63
บทที่ 4 วิเคราะห์อุปสรรคกระบวนการอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย.....	65
วิเคราะห์สัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัย.....	66
วิเคราะห์ปัญหาการเรียกพยานเอกสารและพยานบุคคลในชั้นอนุญาโตตุลาการ.....	70
วิเคราะห์ปัญหาสัญญาประนอมข้อพิพาทและการบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม.....	71
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	75
บทสรุป.....	75
ข้อเสนอแนะ.....	76
บรรณานุกรม.....	79
ประวัติผู้ศึกษา.....	82

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอนุญาตตุลาการเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น และมีมานานแล้วในสังคมมนุษย์ตั้งแต่ยุคเริ่มแรก และเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นก่อนศาลอันเป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ระงับข้อพิพาทของทุกสังคมในปัจจุบัน ในสังคมยุคเริ่มแรกเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นและหากคู่กรณีไม่สามารถประนีประนอมกันได้ ก็มักจะตกลงให้บุคคลที่ตนเคารพนับถือให้เป็นผู้ชี้ขาดตัดสิน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ก็คือ อนุญาตตุลาการ

ในประเทศไทย กฎหมายอนุญาตตุลาการได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรในกฎหมายตราสามดวง โดยอธิบายคำว่า อนุญาตตุลาการ หมายถึง บุคคลที่คู่กรณีแต่งตั้งให้พิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทโดยยินยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น คู่กรณีจะบังคับให้อนุญาตตุลาการรับผิดชอบมิได้ และคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการย่อมถึงที่สุดซึ่งเป็นหลักการที่คล้ายคลึงกับการอนุญาตตุลาการในปัจจุบัน

ต่อมามีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ.2477 ซึ่งใช้บังคับในปี 2478 โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการในมาตรา 210 - มาตรา 222 และได้บัญญัติถึงการอนุญาตตุลาการทั้งในศาลและนอกศาลไว้ แต่ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการอนุญาตตุลาการในศาลโดยมีการอนุญาตตุลาการนอกศาล เพียงมาตราเดียว คือ มาตรา 221 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการนอกศาล แต่กระบวนก่อนหน้าที่จะมีคำชี้ขาดไม่มีบัญญัติไว้เลย

ในปี พ.ศ. 2530 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ.2530 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับการอนุญาตตุลาการนอกศาล โดยมีรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นและแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบัญญัติเฉพาะการบังคับตามคำชี้ขาด แต่กระบวนก่อนหน้านั้นไม่ได้บัญญัติไว้ และเมื่อปี พ.ศ. 2545 ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2530 และประกาศใช้พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งใช้มาจนกระทั่งปัจจุบัน

ดังนั้นในปัจจุบันประเทศไทยจึงมีกฎหมายที่เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ โดยตรงอยู่ 2 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 210 - มาตรา 220 และ มาตรา 222 ซึ่งเป็นเรื่องการอนุญาโตตุลาการในศาล และพรบ.อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นเรื่องการอนุญาโตตุลาการนอกศาล ซึ่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 และเป็นกฎหมายที่บังคับใช้กับอนุญาโตตุลาการทั้งภายในประเทศและอนุญาโตตุลาการต่างประเทศที่ต้องมีการยอมรับหรือบังคับในประเทศไทย การมีพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็เพื่อให้ประเทศไทยมีกลไกกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการค้าและการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพเป็นธรรมและมีลักษณะสากล ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศฉบับนครนิวยอร์ก ลงวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2501 (ค.ศ. 1958) (Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards New York, 10 June 1958) หรือที่เรียกกันว่า อนุสัญญานิวยอร์ก อันเป็นอนุสัญญาที่มีความสำคัญที่สุดเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 จึงเป็นกฎหมายอนุวัติการพันธกรณีของประเทศไทยในอนุสัญญาดังกล่าว และยังเป็นกฎหมายที่ยกร่างโดยอาศัยบทบัญญัติในกฎหมายแม่แบบเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการของคณะกรรมการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศขององค์การสหประชาชาติ (UNCITRAL MODEL LAW) และบริบทพิเศษในประเทศไทย เช่น อนุญาโตตุลาการในสัญญาทางปกครอง และความรับผิดชอบทางอาญาของอนุญาโตตุลาการ จึงเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทที่น่าสนใจที่สุดฉบับหนึ่ง

การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการนอกศาลก็ได้นำมาใช้ในธุรกิจการประกันภัยภายใต้สัญญาระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ระหว่างสมาชิกของสมาคมประกันวินาศภัย ซึ่งสัญญาฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อตกลงระงับข้อพิพาทและให้ถือมีผลผูกพันระหว่างสมาชิกของบริษัทผู้เข้าร่วมลงนาม โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อเป็นการให้บริการแก่บริษัทสมาชิกที่มีข้อพิพาทระหว่างกันและไม่สามารถตกลงกันได้ โดยใช้การไกล่เกลี่ย การประนีประนอมยอมความ และการชี้ขาดข้อพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกด้วยกัน โดยใช้สำนักงานอนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัย ดำเนินการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยอยู่ในความกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับดูแลและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ซึ่งเป็นการช่วยลดคดีปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลเป็นอย่างมากอีกทั้งเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของธุรกิจประกันภัย สามารถพิจารณาปัญหาข้อพิพาทระหว่างกันด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม รวมถึงรักษาภาพลักษณ์ของธุรกิจประกันภัยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม แต่ในการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยนั้น ก็ยังพบปัญหาในการดำเนินข้อพิพาทที่สำคัญเกี่ยวกับสัญญาการระงับข้อพิพาท

โดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินข้อพิพาทให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ของการดำเนินข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ

ปัญหาแรกคือในการดำเนินการเลือกอนุญาโตตุลาการ ตามสัญญาการระงับข้อพิพาท โดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ข้อ 11 ก่อนส่งคำพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย ให้เลขาธิการนัดประชุมคู่พิพาทเพื่อเจรจาตกลงประนีประนอมกันเกี่ยวกับกรณีพิพาท หากคู่พิพาท ตกลงกันได้ให้เลขาธิการทำบันทึกข้อตกลงตามที่คู่พิพาทตกลงกันได้ และให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายลง ชื่อ และข้อ 12 กรณีที่ไม่มีการตกลงหรือไม่สามารถตกลงกันได้ตามข้อ 11 ให้เลขาธิการทำการ ตั้งอนุญาโตตุลาการจำนวนหนึ่งคน เพื่อชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงเลขลำดับของข้อ พิพาท และจำนวนของข้อพิพาทสำหรับอนุญาโตตุลาการแต่ละคนเฉลี่ยกันไป ทำให้บริษัทสมาชิก ไม่สามารถเลือกอนุญาโตตุลาการได้อย่างเป็นอิสระและเป็นสากลตรงตามวัตถุประสงค์ของการ อนุญาโตตุลาการ

ปัญหาต่อมาเมื่อไม่สามารถเลือกอนุญาโตตุลาการได้ทำให้ดำเนินข้อพิพาทเป็นไปด้วยความ ไม่มั่นใจในการดำเนินข้อพิพาทเพราะอนุญาโตตุลาการบางท่าน ไม่เปิดโอกาสให้คู่ความ เสนอข้อเท็จจริงสนับสนุนข้ออ้างของตนได้มากที่สุด และเคร่งครัดในเรื่องวิธีพิจารณาและกฎหมาย ลักษณะพยานมากเกินไปทำให้คู่ความไม่อาจเสนอข้อเท็จจริงบางอย่างได้ และยังไม่มีความชำนาญ ในประเด็นที่คู่ความดำเนินข้อพิพาทกัน

ทำให้เกิดปัญหาเมื่อมีการดำเนินข้อพิพาทไปจนอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดซึ่งย่อมต้อง ผูกพันคู่ความทั้งสองฝ่ายแล้ว ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมรับคำตัดสินหรือคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ จะต้องยื่นคำคัดค้านคำชี้ขาด เพื่อนำคำคัดค้านดังกล่าว ไปร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาอีก ครั้ง เนื่องจากคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่มีสภาพบังคับตามกฎหมายที่สามารถจะให้คู่ความ ต้องดำเนินการตามกฎหมายได้ หรือถึงแม้ตามสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย จะมีข้อสัญญาข้อ 27 ที่กำหนดให้คู่ความสามารถที่จะร้องประวิงการชดใช้ คำสินไหมทดแทนจากผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้นได้เลย แต่ก็ไม่ใช่เป็นที่ นิยมในการดำเนินข้อพิพาทดังกล่าวเพราะอาจทำให้เสียสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในฐานะสมาชิก บริษัทประกันภัยด้วยกัน จึงเป็นกระบวนการที่ยุ่งยากในการดำเนินข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการและ ทำให้เสียเวลาเสียค่าใช้จ่าย และส่งผลให้การอนุญาโตตุลาการไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ คู่ความ ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อจะได้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามวัตถุประสงค์ของการอนุญาโตตุลาการ อันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมสูงสุดกับทุกฝ่าย และ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีการอนุญาตโตตุลาการ การใช้สัญญาฉบับข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัย อนุญาตโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ในลักษณะของสิทธิของคู่ความในการเลือกอนุญาตโตตุลาการและการใช้สิทธิในการดำเนินข้อพิพาท

2.2 เพื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ โดยการอนุญาตโตตุลาการ

2.3 เพื่อวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นอุปสรรคในสัญญาฉบับข้อพิพาท และวิธีดำเนินข้อพิพาท ระหว่างบริษัทประกันภัยโดยอนุญาตโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย

2.4 เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางในการพิจารณาเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงสัญญาฉบับข้อพิพาท ระหว่างบริษัทประกันภัย อนุญาตโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย

3. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้มีขอบเขตการศึกษาถึงประวัติความเป็นมา หลักการแนวคิดทฤษฎี และปัญหาจากสัญญาฉบับข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัย อนุญาตโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย โดยเฉพาะเกี่ยวกับข้อพิพาทประกันภัยรถยนต์ โดยจะศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ และวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินข้อพิพาท และมาตรการเกี่ยวกับการบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาตโตตุลาการ ทั้งนี้เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขในเรื่องดังกล่าว

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยวิจัยเชิงเอกสาร ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี หนังสือ วารสารสมาคมประกันวินาศภัย บทความ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตโตตุลาการ และ ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลจากคำพิพากษาศาลฎีกา จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหลายมาทำการวิเคราะห์ปัญหาในเชิงเนื้อหา เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 เพื่อให้ทราบถึงหลักการและแนวคิดทฤษฎีการอนุญาตโตตุลาการ การใช้สัญญา ระวังข้อพิพาท ระหว่างบริษัทประกันภัยอนุญาตโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ในลักษณะของ สิทธิของคู่ความในการเลือกอนุญาตโตตุลาการและการใช้สิทธิในการดำเนินข้อพิพาท

5.2 เพื่อทราบหลักเกณฑ์ของการอนุญาตโตตุลาการ ตามกฎหมายต่างประเทศและ กฎหมายไทยมาเพื่อใช้ในการระวังข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ โดยการอนุญาตโตตุลาการ

5.3 เพื่อทราบถึงประเด็นปัญหา ความแตกต่างของการดำเนินข้อพิพาทอนุญาตโตตุลาการ และมาตรการให้การแก้ไขสัญญาระวังข้อพิพาท

5.4 นำการวิจัยที่ได้เสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงสัญญาระวังข้อพิพาท ระหว่างบริษัทประกันภัยอนุญาตโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ให้เกิดความชัดเจนและเป็น ธรรมในการอนุญาตโตตุลาการ

บทที่ 2

ระบบอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศ

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการนั้น เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทวิธีหนึ่งที่สามารถทำให้ข้อพิพาทยุติลงได้โดยสันติวิธี นอกเหนือจากการดำเนินคดีในศาลยุติธรรมที่เกิดขึ้นโดยการจัดตั้งของรัฐและดำเนินการโดยรัฐ ไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันแน่ชัดว่าการระงับข้อพิพาทระหว่างเอกชนโดยอนุญาโตตุลาการการเริ่มครั้งแรกเมื่อใด แต่พบอย่างน้อยที่สุดในสมัยกรีกและโรมัน ก็มีการนำเอาการอนุญาโตตุลาการมาใช้แล้ว โดย อริสโตเติลก็พยายามที่จะอธิบายถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการประนีประนอม หรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกัน และมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาทขึ้นอยู่ในหมู่ชาวกรีกด้วยกัน การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการก็เป็นเรื่องที่ทำกันเป็นปกติของชาวโรมัน ในกฎหมายสิบสองโต๊ะก็มีบัญญัติไว้ในมาตรา 5 โต๊ะที่ 7 ถึงการตั้งอนุญาโตตุลาการ เพื่อการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินข้างเคียง โดยมีบุคคลที่เป็นกลางสามคนทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ¹

สมัยกรีก และ โรมัน ประเทศต่างๆ รวมทั้งภาคพื้นยุโรป มีความคิดว่ารัฐเท่านั้นที่จะมีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาด แต่เนื่องจากการขยายตัวทางด้านธุรกิจการค้าเป็นไปอย่างกว้างขวางรวดเร็ว ซึ่งความนิยมของพ่อค้ามักนิยมระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการมากกว่าการนำคดีไปสู่ศาล โดยเฉพาะในโลกยุคปัจจุบันที่เศรษฐกิจขยายตัวไปอย่างมาก ทักษะเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ จึงได้รับการสนับสนุนขึ้นอีกโดยยอมรับว่ามีส่วนช่วยลดคดีความที่จะนำสู่การอนุญาโตตุลาการ จึงได้รับการสนับสนุนขึ้นอีกโดยยอมรับว่ามีส่วนช่วยลดคดีความที่จะนำสู่การพิจารณาของศาลได้มากจนในที่สุดประเทศต่างๆ ก็ได้มีการพัฒนาเป็นกฎหมาย ยอมรับการมีผลใช้ได้ (Validity) ของข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการเป็นแบบอย่างที่ใช้กันต่อมา²

ซึ่งกล่าวกันว่ากฎหมายอนุญาโตตุลาการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือพาณิชย์ระหว่างประเทศเป็นกฎหมายที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในด้านของความพยายามที่จะทำให้กฎหมายแต่ละประเทศนั้นมีความเหมือนกันหรือไม่เหมือนกันก็ให้แตกต่างกันให้น้อยที่สุดที่เรียกกันว่า unification of law ในตอนต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นระยะที่อนุญาโตตุลาการพาณิชย์ระหว่าง

---

¹ หลวงสุทริวาทนฤพุมิตี “ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยในชั้นปริญญาโท คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” คุลพาหเล่ม 2 ปีที่ 37 หน้า 71

² อเนก ศรีสนิท. “การตั้งอนุญาโตตุลาการ” บทบัณฑิตย์ เล่มที่ 47 ตอนที่ 3

ประเทศเริ่มเป็นที่นิยมใช้กันในบรรดานักธุรกิจกฎหมายที่จะใช้บังคับอนุญาโตตุลาการพาณิชย์ระหว่างประเทศในยุคนั้นก็มีแต่เพียงกฎหมายภายในของแต่ละประเทศเท่านั้น ซึ่งในขณะนั้นทัศนคติของศาลและกฎหมายของหลายๆ ประเทศก็ไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการระงับข้อพิพาททางธุรกิจหรือพาณิชย์ระหว่างประเทศโดยอนุญาโตตุลาการ เพราะบางประเทศถือว่าข้อตกลงมอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการซึ่งขาดนั้นเป็นการลิดรอนอำนาจศาล จึงเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย นอกจากนี้กฎหมายของแต่ละประเทศยังมีความแตกต่างกันออกไปอย่างมากมาย ซึ่งมีผลทำให้เกิดความไม่แน่นอนในเรื่องของการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาอนุญาโตตุลาการและคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

อย่างไรก็ตาม เมื่อความนิยมในการใช้อนุญาโตตุลาการพาณิชย์ระหว่างประเทศมีมากขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 มีผลทำให้สภาหอการค้านานาชาติ (International Chamber of Commerce) ซึ่งรู้จักในชื่อย่อว่า ICC ธรรมดาเพื่อให้มีการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศในรูปแบบของสนธิสัญญาพหุภาคีหรืออนุสัญญาเพื่อจัดปัญหาและอุปสรรคต่อการยอมรับและบังคับตามสัญญาอนุญาโตตุลาการและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งสันนิบาตชาติ (League of Nations) ในขณะนั้นก็ได้ริเริ่มและผลักดันให้มีการจัดทำ (Geneva Protocol on Arbitration Clauses of 1923) ขึ้นใช้บังคับ ซึ่งได้กำหนดไว้ว่ารัฐภาคีจะต้องยอมรับว่าข้อตกลงมอบข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการซึ่งขาด ไม่ว่าจะ เป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมีผลสมบูรณ์และใช้บังคับได้ และยังกำหนดว่าศาลของรัฐภาคีมีหน้าที่จะต้องสั่งให้คู่กรณีที่น่าคดีมาฟ้องร้องในศาลที่ทั้งที่มีข้อตกลงอนุญาโตตุลาการอยู่ให้ไปทำการอนุญาโตตุลาการตามที่ตกลงไว้ ทำให้เป็นที่ยอมรับและบังคับในประเทศภาคี โดยขั้นตอนต่อมาที่ต้องจัดทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นที่ยอมรับและบังคับได้ในประเทศต่างๆ อย่างกว้างขวาง จึงได้จัดทำข้อตกลงในรูปแบบอนุสัญญาขึ้นภายใต้การดำเนินงานของสันนิบาตชาติ ซึ่งมีชื่อเรียกว่า Geneva Convention on the Execution of Foreign Awards of 1927 ซึ่งอนุสัญญานี้กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการซึ่งทำขึ้นตามข้อตกลงตาม Geneva Protocol ค.ศ.1923 ดังนั้นรัฐที่จะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญานี้จะต้องเป็นภาคีใน Geneva Protocol ค.ศ. 1923 ก่อน

แม้ว่าสนธิสัญญาเจนีวาจะพัฒนาระบบกฎหมายให้ก้าวหน้ามากขึ้นกว่าเดิม แต่ผลก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจเพราะขอบเขตของการบังคับใช้สนธิสัญญาเจนีวาในก่อนให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับฝ่ายผู้ชนะที่จะต้องมีการพิจารณาพิสูจน์มากมายในการที่จะขอให้บังคับคดีตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้น จึงเป็นปัญหาว่าเป็นการขอบังคับคดีซ้ำซ้อน วิธีการดังกล่าวทำให้เกิดปัญหายุ่งยากและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น และการอนุญาโตตุลาการนี้ก็จะไม่ผูกมัดกับกฎหมายภายในของประเทศใด

ประเทศหนึ่ง ทำให้คู่กรณีต้องสืบเสาะว่ากฎหมายแต่ละประเทศนั้นจะเอื้ออำนวยต่อกระบวนการระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการหรือไม่ ซึ่งในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หอการค้านานาชาติจึงได้จัดทำโครงการร่างอนุสัญญาฉบับใหม่ขึ้นในปี ค.ศ.1953 โดยมีเป้าหมายที่จะมีอนุสัญญากำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการซึ่งไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายท้องถิ่นถือเป็นอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศโดยแท้ แต่ไม่เป็นที่ยอมรับโดยประเทศส่วนใหญ่ จนในที่สุดจึงได้ร่างอนุสัญญาซึ่งจัดทำโดย ECOSOC ถูกส่งไปยังประเทศต่างๆ เพื่อขอคำแนะนำ และในที่สุดก็จัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศขึ้นที่สำนักงานใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ ณ กรุงนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ.1958 ผลการประชุมคือการประกาศใช้อนุสัญญากรุงนิวยอร์ก ค.ศ. 1958 ว่าด้วยการยอมรับและบังคับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นที่มาของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ³ โดยมีกฎหมายเกี่ยวข้องกับการอนุญาโตตุลาการต่างประเทศและการประกันภัยโดยอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ดังนี้

1. อนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ⁴ (Convention on The Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Award) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 รัฐผู้ทำสัญญาแต่ละฝ่ายจะต้องยอมรับข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรตามที่คู่สัญญาต่างๆดำเนินการเพื่อยื่นเสนอไปยังอนุญาโตตุลาการทั้งหมดหรือแต่บางส่วนที่จะเกิดขึ้นหรือที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างพวกเขาในแง่ของความผูกพันทางกฎหมายที่กำหนดไว้ ไม่ว่าจะปฏิบัติตามสัญญาหรือไม่ เกี่ยวกับเรื่องความสามารถในการทำข้อตกลงโดยอนุญาโตตุลาการ

1.2 คำว่า "ข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร" ให้ความหมายรวมถึงคำสั่งอนุญาโตตุลาการตามสัญญาหรือตามข้อตกลงอนุญาโตตุลาการ การลงนามโดยคู่สัญญาหรือสิ่งที่ปรากฏมีอยู่ในการตอบโต้ทางจดหมายหรือโทรเลข

³ อนันต์ จันทโรภาส “อนุญาโตตุลาการพาณิชย์ระหว่างประเทศ “รวมบทความ ข้อบังคับข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ, เล่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แพอเฟลกราฟฟิค 2535) หน้า 124-127

⁴ ประกาศเรื่องประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาด อนุญาโตตุลาการต่างประเทศ เล่ม 77 ตอนที่ 25 ราชกิจจานุเบกษา 29 มีนาคม 2503

1.3 เมื่อศาลของรัฐผู้ทำสัญญา มีคำสั่งบังคับให้ดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลงในความหมายของข้อนี้ตามคำร้องขอของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ให้ส่งข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการได้ เว้นแต่จะพบว่า ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะ, ไม่มีผลบังคับหรือไม่สามารถที่จะดำเนินการได้

1.4 ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการได้ ไม่ว่าคำชี้ขาดนั้นจะทำได้ขึ้นในรัฐใด ถ้าผู้ซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดพิสูจน์ได้ว่า

(ก) คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามข้อตกลงตามข้อ 2 เป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น หรือ

(ข) ไม่มีการแจ้งให้ผู้ซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดรู้ล่วงหน้าโดยชอบถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ หรือการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ หรือบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าต่อสู้คดีได้ หรือ

(ค) คำวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือ คำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ แต่คำชี้ขาดที่วินิจฉัยเกินขอบเขตนั้นยังสามารถแยกออกได้จาก คำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยในขอบเขตแล้ว อาจบังคับตามคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยอยู่ในขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือข้อตกลงนั้นก็ได้

(ง) องค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือกระบวนการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่สัญญาได้ตกลงกันไว้หรือมิได้เป็นไปตามที่ตกลงกันหรือมิได้เป็นไปตามกฎหมายของรัฐที่ทำคำชี้ขาด หรือ

(จ) คำชี้ขาดยังไม่มีผลผูกพัน หรือได้ถูกเพิกถอนหรือระงับใช้เสียโดย (ศาล) ผู้มีอำนาจหรือภายใต้กฎหมายของรัฐที่ทำคำชี้ขาด

1.5 คำบังคับตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการอาจจะถูกปฏิเสธได้หากศาลผู้มีอำนาจในรัฐที่รับคำวินิจฉัยชี้ขาดพบว่า:

(ก) คำชี้ขาดที่เกี่ยวกับข้อพิพาทนั้นไม่สามารถจะระงับโดยการอนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมายหรือ

(ข) คำบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

2. การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์โดยอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศ

2.1 สารสำคัญของอนุญาโตตุลาการทั่วไปในประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษในยุคที่มีการจัดตั้งสมาคมพ่อค้าต่างๆ ที่เรียกว่า “guilds” มีปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่า บรรดาพ่อค้านิยมการอนุญาโตตุลาการมากกว่าที่จะดำเนินคดีฟ้องร้องกันในศาล ในสมัยนั้นสมาคมพ่อค้ามีอำนาจมาก เป็นต้นว่าการผูกขาดกิจการค้าไว้ให้แก่สมาชิกของสมาคมเท่านั้น การปกป้องผลประโยชน์ให้กับพ่อค้าที่ประกอบกิจการในเมือง และที่ส่งสินค้าไปขายต่างเมือง ตลอดจนการเข้าไปมีบทบาทในการบริหารและการปกครอง และบ่อยครั้งก็ได้เข้าไปมีบทบาทในข้อพิพาททางการค้าระหว่างเมืองสมาคมพ่อค้าหลายแห่งได้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้สร้างปัญหาขึ้นเองอยู่เป็นประจำ ในช่วงศตวรรษที่ 12 และ 13 สมาคมพ่อค้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐท้องถิ่น (borough government) มีหน้าที่ในการดูแลควบคุมการผูกขาดทางการค้า ผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมจะต้องเสียค่าบำรุง จัดหาผู้ค้าประกัน และต้องปฏิญาณตนว่าจะซื่อสัตย์และเคารพในกฎของสมาคม สมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามกฎของสมาคมจะถูกขับออกจากสมาชิกภาพ ซึ่งเท่ากับว่าถูกจำกัดสิทธิในการประกอบกิจการค้าไปด้วย สมาคมเหล่านี้ได้จัดทำกฎเกณฑ์และข้อบังคับเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในระหว่างสมาชิกด้วย ซึ่งนักวิชาการของอังกฤษถือว่า วิธีการระงับข้อพิพาทตามกฎหมายของสมาคมต่างๆ ในยุคนั้นก็คือการอนุญาโตตุลาการนั่นเอง อย่างไรก็ตามแม้ว่าในหมู่พ่อค้าจะมีวิธีการระงับข้อพิพาทเป็นของตนเองแต่กฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษถือว่าเป็นหลักทั่วไปว่า อนุญาโตตุลาการนั้นยกเลิกได้เสมอโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นเมื่อคู่กรณีฝ่ายใดนำข้อพิพาทมาสู่ศาล จึงมีผลเท่ากับว่าประสงค์จะยกเลิกสัญญาอนุญาโตตุลาการ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งก็ไม่สามารถที่จะหยิบยกสัญญาอนุญาโตตุลาการ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แม้ว่ากฎหมายจะไม่ห้ามการมอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด แต่ก็ไม่สนับสนุนและเห็นว่าอนุญาโตตุลาการเป็นเรื่องของความสมัครใจของคู่กรณีฝ่าย ซึ่งคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจำยกเลิกเมื่อใดก็ได้ และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะขอให้ศาลบังคับฝ่ายที่เปลี่ยนใจนั้นไปทำการอนุญาโตตุลาการไม่ได้ จึงเท่ากับว่าสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นอันสิ้นผลทันที⁵

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่ตราไว้เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการภายในประเทศคือ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ค.ศ. 1996 (The Arbitration ACT of 1996) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

ก. สัญญาอนุญาโตตุลาการ

⁵ อนันต์ จันทโรภาส เรื่องเดียวกัน หน้า 3

สัญญาอนุญาโตตุลาการต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ เป็นสัญญาที่คู่กรณีตกลงระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้วหรือจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการ (Arbitration Act 1996.Article6)⁶ เกี่ยวกับเรื่องสัญญาอนุญาโตตุลาการตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ค.ศ. 1996 มีการนำทฤษฎี Separability มาใช้ด้วยตามทฤษฎีนี้ ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ (Arbitration clause) ซึ่งกำหนดอยู่ในสัญญาหลักจะมีผลสมบูรณ์แยกต่างหากจากสัญญาหลักได้

ทฤษฎี Separability⁷

หลัก Separability ถือว่าข้อตกลงอนุญาโตตุลาการไม่สิ้นสุดตามสัญญาหลัก ดังนั้นข้อพิพาทอันเกิดจากสัญญาหลักจึงตกอยู่ในอำนาจชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ใช่ศาล แม้ว่าสัญญาหลักจะสิ้นผลไปแล้วก็ตาม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง หลัก Separability เป็นหลักให้ความอิสระแก่ข้อตกลงอนุญาโตตุลาการ โดยไม่ผูกติดกับสัญญาหลักนั่นเอง เหตุผลที่สนับสนุนในเรื่องนี้ก็คือเจตนาของคู่กรณีว่าขณะทำสัญญาหลักนั้น คู่สัญญามีเจตนา 2 อย่าง ในสัญญาฉบับเดียวกันได้แก่เจตนาผูกพันตามข้อตกลงทางการค้าประการหนึ่ง กับเจตนาระงับข้อพิพาทในอนาคตโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการอีกประการหนึ่ง

ประเทศอังกฤษยอมรับเอาหลัก Separability ใช้กับกรณีสัญญาหลักสิ้นสุดลงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ภายหลังใช้กฎหมายฉบับใหม่แล้วอังกฤษยอมรับเอาหลัก Separability และขยายขอบเขตของหลักดังกล่าวครอบคลุมถึงกรณีสัญญาหลักไม่สมบูรณ์ และกรณีที่สัญญาหลักถูกอ้างว่าไม่มีอยู่เลยด้วย ทฤษฎี Separability บัญญัติอยู่ใน Arbitration Act 1996.Article7⁸

และนอกจากคู่กรณีจะตกลงกันได้เป็นอย่างอื่นในสัญญาอนุญาโตตุลาการ ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตาย การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการจะไม่ถูกยกเลิก โดยจะมีผล

⁶ Article 6 (1) In this Part an “arbitration agreement” mean an agreement to submit to arbitration present of future disputes (whether they are contractual or not). (2) The reference in an agreement to a writer form of arbitration clause or to a document containing an arbitration clause constitutes an arbitration agreement if the reference is such as to make that clause part of the agreement.

⁷ ชวิชัย สุวรรณพานิช, “อำนาจของอนุญาโตตุลาการในการชี้ขาดอำนาจตนเอง” รวมบทความข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ. เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักงานอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรม 2540, หน้า 55.

⁸ Article 7 unless otherwise agreed by the parties, an arbitration agreement which forms or was intended to form part of another agreement (Whether or not in writing) shall not be regarded as invalid, or did not come into existence or has become ineffective, and it shall for that purpose be treated as a distinct agreement.

บังคับต่อไป เมื่อมีบุคคลเข้าทำการแทนผู้ตายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนฝ่ายที่ตาย (Arbitration Act 1996.Article8)⁹

ข. อนุญาโตตุลาการและผู้ชี้ขาด

การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) หรือผู้ชี้ขาด (Umpire) หรือประธานอนุญาโตตุลาการ (Chairman) จะถูกแต่งตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจจากสัญญาอนุญาโตตุลาการที่คู่กรณีได้ทำกันไว้ และคู่กรณีอาจตกลงในเรื่องของจำนวนอนุญาโตตุลาการไว้ด้วย ซึ่งถ้าหากคู่กรณีได้มีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การดำเนินกระบวนการพิจารณาจะมีอนุญาโตตุลาการคนเดียว หรือมีจำนวนสองคน หรือมากกว่าตามแต่ต้องการ โดยให้แต่งตั้งแต่ละฝ่ายเท่าๆ กัน แล้วอนุญาโตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งจะรวมกันแต่งตั้งประธานอนุญาโตตุลาการ หรือผู้ชี้ขาด (The Arbitration act1 Article 15) สำหรับจำนวนอนุญาโตตุลาการนั้นมักจะเป็นเลขคี่ ทั้งนี้เพื่อให้มีคำชี้ขาดตัดสินได้

การตั้งอนุญาโตตุลาการต้องทำเป็นหนังสือ (The Arbitration Act 1996.Article16) ศาลอาจจะเข้าช่วยเหลือสนับสนุนให้การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการดำเนินไปได้ เมื่อได้รับการร้องขอ (The Arbitration Act 1996.Article18)

การถอดถอนอนุญาโตตุลาการที่แต่งตั้งตามสัญญาและปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง อาจกระทำโดยคู่กรณีตกลงดำเนินการเพิกถอนร่วมกัน หรือโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการ (The Arbitration Act 1996.Article23) หรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากคู่กรณีอาจขออำนาจให้ถอดถอนอนุญาโตตุลาการได้ (The Arbitration Act 1996.Article24) เมื่ออนุญาโตตุลาการมีลักษณะหรือพฤติการณ์ดังนี้

1. คู่กรณีสงสัยในความเป็นกลางของอนุญาโตตุลาการ
2. ขาดคุณสมบัติตามข้อกำหนดสัญญาอนุญาโตตุลาการ
3. โดยลักษณะทางกายภาพหรือทางจิต อนุญาโตตุลาการไม่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณา ชี้ขาดได้ หรือบกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมาย

ค. วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ

ในการร้องขอให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามสัญญาอนุญาโตตุลาการที่ได้ทำกันไว้ระหว่างคู่กรณี การร้องขอต้องกระทำภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาด้วย เมื่อมีการร้องขอจากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็จะเริ่มต้นการ

⁹ Article 8 (1) Unless otherwise agreed by the parties, an arbitration agreement is not discharged by the death of a party and may be enforced by or against the personal representatives of that party

ดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ ในเรื่องกำหนดระยะเวลาในการเสนอข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาและชี้ขาดนี้ เมื่อได้รับการร้องขอให้ขยายระยะเวลาเพิ่มขึ้น ศาลจะพิจารณาคูความเหมาะสมและเหตุผลแล้วจึงจะมีคำสั่ง (The Arbitration Act 1996.Article12) ภายใต้กฎหมายอนุญาโตตุลาการ คู่กรณีมีอิสระในการตกลงกันเลือกวิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการตามความต้องการได้ อนุญาโตตุลาการจะมีอำนาจในการพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทโดยอาศัยสัญญาอนุญาโตตุลาการที่ทำไว้ โดยต้องมีองค์ประกอบถูกต้องตามกฎหมาย มีเนื้อหาในสัญญาแสดงเจตนาด้วยความสมัครใจในการยอมรับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ(The Arbitration Act 1996.Article30)¹⁰ ตามมาตรา 30 นี้มีบทบัญญัติเรื่องเกี่ยวกับการให้อนุญาโตตุลาการมีอำนาจชี้ขาดอำนาจของตนเองซึ่งเป็นการยอมรับทฤษฎี Competence de la Competence¹¹

ทฤษฎี Competence de la Competence

ในการดำเนินการอนุญาโตตุลาการนั้น บ่อยครั้งคู่ความฝ่ายที่ไม่อยากใช้การอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทต่อสู้ว่า เรื่องนี้คณะอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจพิจารณาด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง จึงมีปัญหาว่าใครมีอำนาจวินิจฉัยเรื่องอำนาจพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ หากปล่อยให้ศาลเป็นผู้พิจารณา ก็เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อยากถ่วงเวลาข่มมือศาลในการถ่วงเวลา หากว่าเหตุที่ทำให้ใช้การอนุญาโตตุลาการ คือวิธีการที่เร็วกว่าศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อศาลมีคดีล้นศาล ก็จะเป็นการฝืนตรรกอย่างหนึ่งที่จะหันกลับไปหาศาล เพื่อให้วินิจฉัยเรื่องอำนาจพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ เพื่อลดการถ่วงเวลา นักทฤษฎีจึงเห็นว่าตัวคณะอนุญาโตตุลาการเองมีอำนาจที่จะวินิจฉัยเรื่องอำนาจพิจารณาของตนเองว่ามีอยู่จริงหรือไม่ ข้อบกพร่องของทฤษฎีนี้คงมีอยู่ว่า หากคณะอนุญาโตตุลาการตัดสินใจว่าตนมีอำนาจพิจารณาคดี แล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาไปต่อมาเมื่อเรื่องต้องไปสู่ศาล ศาลทบทวนแล้วพบว่าอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจพิจารณาเรื่องนั้นด้วยเหตุใดๆ ก็ดี คู่ความคงต้องเสียเวลาและเงิน ไปเปล่าๆ เรื่องนี้คงต้องชั่งระหว่างผลดี จากการไม่มีการเถกเถกกับผลเสียจากการคือพิจารณาว่าตนมีอำนาจของอนุญาโตตุลาการที่ไม่มีอำนาจพิจารณา ซึ่งคง

¹⁰ Article 30 (1) Unless otherwise agreed by the parties, the arbitral tribunal may rule on its own substantive jurisdiction, that is, as to-

(a) Whether there is a valid arbitration agreement
(b) Whether the tribunal is properly constituted, and
(c) What matters have been submitted to arbitration in accordance with the arbitration agreement.

(2) Any such ruling may be challenged by any party.

¹¹ ธวัชชัย สุวรรณพานิช เรื่องเดียวกัน หน้า 25

เกิดขึ้นได้น้อยมาก เพราะผู้ที่จะได้รับการคัดเลือกเป็นอนุญาโตตุลาการนั้น เป็นผู้ที่มีบรรณภาพ คือ เป็นคนดีเขาจึงเลือกและถึงหากทุจริตคือหวังได้ค่าตอบแทนจึงดำเนินกระบวนการพิจารณาไปทั้งที่ไม่อำนาจก็คงไม่สมประโยชน์นัก อีกประการหนึ่งในอนาคตคงไม่มีใครอยากใช้อุญาโตตุลาการที่โลกอยากได้ค่าตอบแทนนั้นอีก¹²

การดำเนินกระบวนการพิจารณาและชี้ขาดตัดสิน จะดำเนินการด้วยความยุติธรรมตามกฎหมายโดยไม่มีอคติ พิจารณาด้วยความเหมาะสมในเรื่องที่พิพาทกัน เพื่อหลีกเลี่ยงความล่าช้าและค่าใช้จ่าย ในการพิจารณาอนุญาโตตุลาการที่มีเหตุผลต่างกันมีสิทธิที่จะคัดค้านได้ (The Arbitration Act 1996.Article33) อนุญาโตตุลาการจะพิจารณาจากเนื้อหาของพยานหลักฐานที่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย เสนอมา จากคำร้อง คำแก้คำร้องเอกสารหลักฐานต่างๆ (The Arbitration Act 1996.Article36) กรณีมิได้ตกลงกันได้เป็นอย่างอื่นในสัญญาอนุญาโตตุลาการ คู่กรณีมีสิทธิที่จะตั้งบุคคลหรือผู้แทนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการแทนตนได้ รวมทั้งในการพิจารณาก็อาจมีการขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญได้ (The Arbitration Act 1996.Article37)

ในชั้นพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการนั้น ศาลมีอำนาจเข้าไปช่วยเหลืออนุญาโตตุลาการและคู่กรณีได้หลายประการหากได้รับการร้องขอ กล่าวคือในเรื่องพยานหลักฐาน ดังนั้นในเรื่องพยานหลักฐานซึ่งอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจบังคับพยานบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งมอบเอกสารหลักฐานต่างๆ ได้นั้น ศาลอาจดำเนินการให้ หากได้รับการร้องขอจากคู่กรณี (The Arbitration Act 1996.Article43) นอกจากเรื่องพยานหลักฐานและปัญหาข้อกฎหมายแล้ว ศาลอาจช่วยเหลือคู่กรณีและอนุญาโตตุลาการ โดยกำหนดมาตรการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่กรณีในระหว่างการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการได้ หากได้รับการร้องขอจากคู่กรณีหรืออนุญาโตตุลาการ (The Arbitration Act 1996.Article44)

ง. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

การทำคำชี้ขาดให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก (The Arbitration Act 1996.Article20) การทำคำชี้ขาด อนุญาโตตุลาการและผู้ชี้ขาดต้องทำคำชี้ขาดให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมีการจำกัดระยะเวลาทำคำชี้ขาดไว้ อาจทำคำร้องขอเพิ่มระยะเวลาได้โดยให้ศาลหรือผู้พิพากษามีคำสั่ง ศาลจะช่วยขยายระยะเวลาในการทำคำชี้ขาดให้อนุญาโตตุลาการได้หากอนุญาโตตุลาการไม่สามารถทำคำชี้ขาดได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดหลังจากที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว

¹² พิชัย ทรายางกูร “การอนุญาโตตุลาการ : ความรู้เบื้องต้นในทางทฤษฎี” รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่ม2 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ สำนักงานอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรม 2540 หน้า 31

หรือจะเสร็จสิ้น โดยอาจขอขยายก่อนสิ้นระยะเวลาดังกล่าว หรือเมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วก็ได้ (The Arbitration Act 1996, Article 50)

คำชี้ขาดต้องลงลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการ ลงวันเดือนปีที่ทำคำชี้ขาด และคำชี้ขาดต้องระบุเหตุผลในการชี้ขาดตัดสิน เว้นแต่คู่กรณีจะตกลงกันว่าคำชี้ขาดไม่ต้องระบุเหตุผลในการชี้ขาดตัดสิน (The Arbitration Act 1996, Article 57, 58)¹³

2.2 สาละสำคัญของ การประกันภัยรถยนต์ใน ประเทศอังกฤษ

ที่มาของการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ ภายใต้เงื่อนไขของสัญญาทั่วไปที่ปรากฏในกรมธรรม์ประกันภัย ช่วยป้องกันความล่าช้าและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ข้อพิพาทสามารถยุติลงได้โดยไม่ต้องไปศาล ตามความต้องการของการประกันภัยที่คำนึงถึง เป็นการสร้างมาตรฐานประกันภัยให้สูงขึ้น สมาคมประกันภัยแห่งประเทศอังกฤษ (The British Insurance Association) และสถาบันลอยด์ส์ (Lloyd's) ของผู้รับประกันภัยในประเทศอังกฤษ สมาชิกทั้งหลายตกลงใช้ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาท¹⁴

ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการประกันภัยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็วในการจ่ายค่าสินไหมทดแทน โดยไม่ต้องไปสู่ศาล ข้อสัญญาผูกพันคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายยอมรับเกี่ยวกับความรับผิดชอบตกลงในกรมธรรม์ประกันภัยตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา กล่าวโดยทั่วไปอนุญาโตตุลาการประกันภัยมีประโยชน์ คือ

1. เป็นการดำเนินการของเอกชนเอง ซึ่งได้รับความนิยมนจากบริษัทประกันภัยในการนำมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
2. การดำเนินการไม่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่มีลำดับขั้นตอนมากไม่ต้องใช้เวลามากอย่างระบบของศาล
3. ค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการดำเนินคดีในศาล¹⁵

¹³ Article 58 (1) Unless otherwise agreed by the parties, an award made by the tribunal pursuant to an arbitration agreement in final and binding both on the parties and on any persons claiming through or under them.

(2) This does not affect the right of a person to challenge the award by any available arbitral process of appeal or review or in accordance with the provision of this Part.

¹⁴ Michael Parkton” MacGillivray & Parkington on Insurance Law 7th .ed London : Sweet&Makwell,1981]p.531.

¹⁵ Cii Tuition Service. Elements of insurance. London Cii Tuition service.n.d.

ในประเทศอังกฤษในเรื่องการระงับข้อพิพาทประกันภัยนั้น มีสถาบันที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์คือ Motor Insurance Bureau (M.I.B) สำนักงานตั้งอยู่ที่ Aldermany House, Queen Street, London EC4N1RT เป็นสำนักงานที่ก่อตั้งขึ้นจากคนกลุ่มหนึ่งทำงานร่วมกันอย่างมีแบบแผนภายใต้ข้อตกลงกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม (Minister of Transport) ให้ได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบและสมเหตุสมผลตามข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียกร้องภาระหนี้ที่ต้องชำระตามกฎหมายประกันภัย¹⁶ ซึ่งในส่วนนี้จะศึกษาเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการ

การจะเข้าสู่กระบวนการอนุญาตตุลาการตามอนุประโยค ของข้อตกลงคือ

1. ต้องมีการยื่นคำร้องพร้อมทั้งพยานหลักฐานในคำร้อง ต้องยอมรับการชี้ขาดตัดสินโดยวิธีการอนุญาตตุลาการ

2. ค่าธรรมเนียมอนุญาตตุลาการ ผู้ร้องจะจ่ายให้ M.I.B โดยผู้ร้องหรือบุคคลที่ให้หลักประกันในการชดเชยค่าเสียหายหรือต้องเสียค่าธรรมเนียมตามข้อตกลง

3. ผู้ร้องต้องยื่นพยานหลักฐานพร้อมทั้งอธิบายต่ออนุญาตตุลาการ เพื่อให้อนุญาตตุลาการทราบข้อเท็จจริงในการทำการได้ส่วนเพิ่มเติม และทำรายงานผลการได้ส่วนและคำตัดสิน

อนุญาตตุลาการจะตัดสินข้อเรียกร้องตามเอกสารที่ยื่นโดย

1. อนุญาตตุลาการจะปรึกษากับ M.I.B. ในการดำเนินการและช่วยในการพิจารณาได้ส่วนและจัดทำรายงานข้อสรุปการพิจารณาและ

2. M.I.B. จะส่งสำเนารายงานบางส่วนให้ผู้ยื่นคำร้องในกรณีต้องเขียนอธิบายเพิ่มเติมให้กับ M.I.B. ภายในเวลา 4 สัปดาห์นับแต่วันได้รับ

3. M.I.B. จะส่งคำอธิบายต่อให้กับอนุญาตตุลาการพิจารณาต่อไป

อนุญาตตุลาการที่ทำหน้าที่ตัดสินเป็นบุคคลที่เลือกโดย Secretary of State จาก Panels 2 คน จาก Queen's Counsel ผ่านกระบวนการแต่งตั้งโดย Lord Chancellor และ Advocate เพื่อทำการพิจารณาตัดสินใจในเรื่องที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุบาดเจ็บและตายในประเทศอังกฤษ อนุญาตตุลาการจะส่งคำตัดสินให้ทราบตาม ข้อตกลงให้ M.I.B. และ M.I.B. จะส่งคำตัดสินให้ผู้ยื่นคำร้องทันที

¹⁶ Earl Jowitt and Clifford Ealsh. Jowill's Dictionary of English Law. Volume 1. 2 ed.th London: Sweet & Maxwell.1977, pp.1207-1208.

ตามข้อกำหนด M.I.B. จะจ่ายเงินให้ผู้ยื่นคำขอตามจำนวนที่อนุญาโตตุลาการชี้ขาดตัดสิน และ M.I.B. จะเป็นผู้จ่ายค่าธรรมเนียมให้อนุญาโตตุลาการ โดยความเห็นชอบของ Lords Chancellor หรือ Lord Advocate กำหนดหลังจากปรึกษากับ M.I.B.แล้ว¹⁷

2.3 สารสำคัญของอนุญาโตตุลาการทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายอนุญาโตตุลาการในระยะแรกๆ ของสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นมีผลเป็นการถาวรอำนาจของศาลและคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งสามารถเลิกได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งแต่ในระยะต่อมาที่ขณะนี้ได้เปลี่ยนไป มลรัฐต่างๆ ได้ตรากฎหมายของอนุญาโตตุลาการขึ้นเพื่อให้สัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นมีผลบังคับใช้ และจะยกเลิกสัญญาอนุญาโตตุลาการได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากคู่กรณีทุกฝ่าย กฎหมายของสหรัฐอเมริกาจึงมีลักษณะสนับสนุนการอนุญาโตตุลาการ แต่ถึงกระนั้นก็ตามในช่วงก่อน ปี ค.ศ. 1920 กฎหมายของมลรัฐส่วนใหญ่จำกัดอยู่เพียงว่า สัญญาอนุญาโตตุลาการที่ศาลจะบังคับให้นั้น จะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้วเท่านั้น คงมีแต่มลรัฐเพนซิลเวเนียที่ยอมรับบังคับตามสัญญาอนุญาโตตุลาการสำหรับข้อพิพาทในอนาคตด้วย ซึ่งต่อมากฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กก็เดินตามแนวนี้ มลรัฐอื่นๆ ก็ได้ลอกเลียนแบบอย่างของกฎหมายนิวยอร์กและในที่สุดรัฐบาลกลางของสหรัฐก็ได้บัญญัติกฎหมายขึ้น

ฉบับหนึ่ง คือ The United States Arbitration Act โดยยึดแบบอย่างกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก และให้มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1926¹⁸

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีกฎหมายอนุญาโตตุลาการซึ่งให้อิสระแก่อนุญาโตตุลาการในการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทค่อนข้างมาก และให้ศาลเข้าไปช่วยเหลือในการอนุญาโตตุลาการเท่าที่จำเป็นเท่านั้น กฎหมายอนุญาโตตุลาการของสหรัฐอเมริกาคือ The United States Arbitration Act or Federal Arbitration Act FAA และกฎหมายของแต่ละรัฐซึ่งว่าตามกฎหมายอนุญาโตตุลาการเอกรูปคือ Uniform Arbitration Act UAA (ซึ่งร่วมกันร่างโดยตัวแทนนักกฎหมายของแต่ละรัฐเพื่อให้เป็นแบบอย่างของกฎหมายอนุญาโตตุลาการในแต่ละรัฐอันจะทำให้กฎหมายอนุญาโตตุลาการของทุกรัฐมีความคล้ายคลึงและใกล้เคียงกันมากที่สุด)¹⁹ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

¹⁷ Er.Hardy Ivamy. Butter Worth Insurance Law Hand book. London: Butterworth. 1983 pp.532-533

¹⁸ อนันต์ จันทโรภากร เรื่องเดียวกัน หน้า 4

¹⁹ เสาวนีย์ อัสวโรจน์. “บทบาทของศาลในการอนุญาโตตุลาการ”. รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ. เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักงานอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรม 2535 หน้า 57

ก. สัญญาอนุญาตโตตุลาการ

สัญญาอนุญาตโตตุลาการที่คู่กรณีตกลงกันเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาตโตตุลาการเพื่อชี้ขาดโดยกำหนดไม่ให้ฟ้องคดีต่อศาลเลยนั้นใช้บังคับไม่ได้ เพราะเป็นการตัดอำนาจศาลออกไปเด็ดขาด²⁰

สัญญาหรือข้อตกลงอนุญาตโตตุลาการจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ข้อพิพาทที่จะมอบให้อนุญาตโตตุลาการพิจารณาชี้ขาด ต้องเป็นข้อพิพาททางแพ่งที่ไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน สัญญาอนุญาตโตตุลาการมีผลบังคับให้คู่กรณีผูกพันเมื่อข้อพิพาทเกิดขึ้น จะต้องเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาตโตตุลาการตามสัญญา

ในชั้นสัญญาอนุญาตโตตุลาการนั้น สัญญาอนุญาตโตตุลาการที่สมบูรณ์ยอมทำให้ศาลไม่มีอำนาจพิจารณาคดีที่อยู่ภายใต้บังคับของสัญญาดังกล่าว และถ้ามีการฟ้องคดีต่อศาล ศาลต้องไม่รับพิจารณาคดีนั้น หากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งร้องขอ นอกจากนั้นในกรณีที่ไม่มีกรฟ้องคดีต่อศาล แต่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิเสธ ไม่ยอมเข้าร่วมในการอนุญาตโตตุลาการไม่ว่าจะในขั้นตอนใด เช่น ไม่แต่งตั้งอนุญาตโตตุลาการหรือไม่ยอมเข้าร่วมกระบวนการพิจารณาของอนุญาตโตตุลาการ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องขอต่อศาล ขอให้ศาลบังคับให้คู่กรณีฝ่ายที่บิดพลิ้วเข้าร่วมการอนุญาตโตตุลาการ หรือให้การพิจารณาของอนุญาตโตตุลาการดำเนินไปตามข้อสัญญาอนุญาตโตตุลาการต่อไป

ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความสมัครใจของคู่สัญญา มักจะพบเสมอๆ ในกรณีของสัญญาสำเร็จรูป ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับสัญญาสำเร็จรูปนั้นได้เริ่มขึ้นเมื่อประมาณปลายศตวรรษที่ 19 หลังจากที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม ในสัญญาสำเร็จรูปต่างๆ อาจมีข้อกำหนดว่า ถ้ามีข้อพิพาทเกิดขึ้นเกี่ยวกับสัญญาหลักแล้ว ให้เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาตโตตุลาการ โดยข้อกำหนดดังกล่าวอาจพิมพ์ไว้ด้านหลังของตัวสัญญา หรืออาจบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาโดยการอ้างอิงถึงแต่เพียงเอกสารที่เกี่ยวข้อง²¹

เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวนี้ ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้วางแนวไว้ว่า ถ้าข้อตกลงอนุญาตโตตุลาการได้บรรจุไว้ในสัญญาสำเร็จรูป โดยทำเป็นข้อตกลงข้อหนึ่งในสัญญาหลักและพิมพ์ไว้เหนือลายมือชื่อของคู่สัญญา หรือพิมพ์ไว้ที่ด้านหลังของตัวสัญญาหลัก แต่มีข้อความในด้านหน้าของตัวสัญญาหลักอ้างถึงข้อความด้านหลังไว้ชัดเจนและอ่านเข้าใจง่าย ก็ถือว่าข้อตกลง

²⁰ Morton J. Horwitz, *The Transformation of American Law 1780-1860*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University, 1997, p.145.

²¹ อนันต์ จันทร์โอภากร เรื่องเดียวกัน หน้า40

อนุญาโตตุลาการนั้นใช้บังคับได้ ไม่ว่าคู่สัญญานั้นจะได้อ่านหรือรู้ถึงการมีอยู่ของข้อความนั้นหรือไม่²²

อย่างไรก็ตามไม่อาจสรุปได้เป็นการทั่วไปว่า ถ้าเป็นสัญญาสำเร็จรูปแล้วข้อตกลงอนุญาโตตุลาการจะใช้บังคับไม่ได้ เพราะจะต้องพิจารณาว่าสัญญาสำเร็จรูปนั้นมีลักษณะเป็นสัญญาที่ผูกมัดให้อีกฝ่ายหนึ่งจำยอมเข้าทำสัญญาด้วยหรือไม่ ที่เรียกว่า “adhesion contract” ซึ่งในสัญญาดังกล่าวจะปรากฏว่าคู่สัญญามีอำนาจในการเจรจาต่อรองไม่เท่ากัน และคู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจในการเจรจาต่อรองที่เหนือกว่าจะเป็นผู้ร่างหรือเตรียมสัญญาไว้เรียบร้อยแล้ว คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งอยู่ในฐานะเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ หรือด้อยกว่าในทางเทคนิค จำต้องผูกมัดตามข้อสัญญาที่เสนอมานั้น โดยไม่มีทางเลือก²³

ในเรื่องเกี่ยวกับสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้น Arthur J. Goldberg ผู้พิพากษาศาลสูงสุดท่านหนึ่งของสหรัฐอเมริกากล่าวไว้ว่า อนุญาโตตุลาการ โดยสมัครใจนั้น หมายถึง ความสมัครใจโดยแท้จริง ตามสภาพแห่งความเป็นจริง ดังนั้น ข้อตกลงของอนุญาโตตุลาการที่กำหนดไว้ในสัญญาซื้อขายผ่อนส่ง หรือสัญญาเช่า ซึ่งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีอำนาจในการเจรจาต่อรองไม่เท่ากัน และอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจในการเจรจาเปลี่ยนแปลง มีแต่เพียงเลือกที่จะเข้าเป็นคู่สัญญาด้วยหรือไม่เท่านั้น ก็อยู่ในฐานะจำยอม ข้อตกลงนั้นก็ใช้บังคับไม่ได้ กฎหมายของประเทศเยอรมันและอิสราเอลก็ถือหลักอย่างเดียวกัน²⁴

ข. อนุญาโตตุลาการและผู้ชี้ขาด

ถ้าสัญญากำหนดแต่งตั้งบุคคลที่จะเป็นอนุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดไว้หรือกำหนดวิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ หรืออนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดไว้ ถ้าสามารถดำเนินการตามสัญญาได้ก็ให้เป็นไปตามสัญญา หากไม่สามารถดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือไม่สามารถดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการแทนที่อนุญาโตตุลาการที่ว่างลงได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดศาลมีอำนาจไปช่วยเหลือคู่กรณีในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการเมื่อได้รับการร้องขอจากคู่กรณี ถ้าในสัญญาไม่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น จำนวนอนุญาโตตุลาการให้มีหนึ่งคน

ส่วนในเรื่องการถอดถอนอนุญาโตตุลาการนั้น กฎหมายอนุญาโตตุลาการส่วนใหญ่ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องนี้ และศาลไม่นิยมที่จะถอดถอนอนุญาโตตุลาการไม่ว่าก่อนหรือ

²² Windsor Mills, Inc., V. Collins & Aikman Corp., 25 Cal App 3d. 987, 101 Cal Rptr 347 (1972) ; Stein Hall & Co. V. Nestle Le Mur Co., 13 Mis 2d 547; 177 NYS 2d. 603 (1958) ; Interocean Shipping Co. “National Shipping & Trading Corp., 462 F 2d 673, 1973 Am Mar Cas 1678 (CA 2, 1972).

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

ในขณะที่ดำเนินการสอบสวนพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ แม้จะมีอำนาจทำได้ ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ และมีปัญหาเรื่องคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการ หรืออำนาจของอนุญาโตตุลาการ ในการพิจารณาชี้ขาด หรือความประพฤติของอนุญาโตตุลาการที่ไม่ซื่อสัตย์ หรือถ้าเพียงเข้าข้างคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือประพฤติมิชอบด้วยเหตุอื่นใด แต่ศาลจะพิจารณาเรื่องดังกล่าวเมื่อมีการคัดค้านคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในขณะที่มีการขอให้ศาลบังคับคำชี้ขาด หรือเมื่อคู่กรณีขอให้ศาลยกเลิกคำชี้ขาด²⁵

ค. วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ

ในกรณีที่มีการทำสัญญาอนุญาโตตุลาการกันไว้เมื่อเกิดข้อพิพาทกันขึ้น คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ไปทำการอนุญาโตตุลาการตามสัญญา อีกฝ่ายหนึ่งสามารถยื่นคำร้องต่อศาลให้สั่งให้มีการอนุญาโตตุลาการที่ตกลงกันไว้ในสัญญา และกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดให้นำกฎเกณฑ์ของสถาบันใดมาใช้บังคับ และกฎเกณฑ์ของสถาบันนั้นให้อำนาจแก่อนุญาโตตุลาการที่จะดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยขาดนัดได้ ในกรณีนี้ อนุญาโตตุลาการก็สามารถดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยขาดนัดได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งศาลบังคับให้คู่กรณีฝ่ายที่ขาดนัดนั้นไปทำการอนุญาโตตุลาการก่อน²⁶

ในชั้นวิธีพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการนั้น ศาลจะให้ความช่วยเหลือคู่กรณี หรืออนุญาโตตุลาการในกระบวนการพิจารณาบางเรื่องที่ได้รับการร้องขอ กล่าวคือในเรื่องมาตรการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่กรณีในระหว่างการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ โดยเฉพาะของคดีบางประเภท เช่น พาณิชยน์าวี แต่บางครั้งศาลก็ไม่ดำเนินการให้ตามที่คู่กรณีหรืออนุญาโตตุลาการร้องขอก็ได้ แต่สำหรับการเรียกให้พยานบุคคลให้ถ้อยคำหรือส่งมอบเอกสารนั้น อนุญาโตตุลาการสามารถดำเนินการได้เองเช่นเดียวกับศาล

ง. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นทั้ง Uniform Arbitration Act และ United States Arbitration Act ต่างก็ไม่ได้บัญญัติเอาไว้เลยว่าอนุญาโตตุลาการจะต้องชี้ขาดข้อพิพาทโดยใช้กฎหมายหรือไม่ แต่นักกฎหมายที่มีชื่อเสียงหลายท่านและคำพิพากษาของศาลชั้นต้นล้วนแต่ชี้ให้เห็นว่าอนุญาโตตุลาการสามารถชี้ขาดข้อพิพาทโดยอาศัยหลักแห่งความยุติธรรมได้²⁷ (Arbitration according to equity)

²⁵ เสาวนีย์ อัสวโรจน์. เรื่องเดียวกัน หน้า 59

²⁶ อนันต์ จันทโรภากร. เรื่องเดียวกัน หน้า 111

²⁷ Domke on Commercial Arbitration 25 เรื่องเดียวกัน หน้า 112

ในบางประเทศโดยเฉพาะประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส ในสัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยไม่ต้องใช้กฎหมายแต่ใช้หลัก *Ex aequo et bono* หรือหลักความสุจริตและเป็นธรรม และมักจะเรียกอนุญาโตตุลาการประเภทนี้ว่า *Amiable compositeur* หรือผู้ไกล่เกลี่ยเป็นมิตร²⁸

สำหรับการบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหลังจากที่อนุญาโตตุลาการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทเสร็จสิ้นแล้ว คู่กรณีอาจขอให้ศาลออกคำสั่งยื่นตามข้อชี้แจงซึ่งจะทำให้คำชี้ขาดนั้นกลายเป็นคำพิพากษาของศาลก็ได้ ซึ่งศาลจะดูว่าคำชี้ขาดนั้นสมบูรณ์ไม่มีข้อบกพร่องที่จะเลิกคำชี้ขาดหรือไม่ แต่ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องกระทำการดังกล่าว โดยเฉพาะในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่แพ้ปฏิบัติตามคำชี้ขาดด้วยความสมัครใจ

2.4 สาระสำคัญของ การประกันภัยรถยนต์ในสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันรถยนต์เป็นเวลานานแล้ว มีการกำหนดข้อสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ (*Arbitration clause*) ลงไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย หรือมีการทำข้อตกลงเป็นสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการไว้ต่างหาก เช่น ข้อสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกัน (*Arbitration Agreement*)

ข้อกำหนดให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการ จะบัญญัติไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องการปฏิเสธการรับประกันความรับผิดชอบในความเสียหายตามข้อสัญญาที่กำหนดในกรมธรรม์ประกันภัยและในบางกรณีอาจจะให้อำนาจแก่ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจดำเนินการแทน หรือโดยตั้งตัวแทนเข้าทำข้อสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ บางข้อสัญญาจะบังคับให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการกับเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างบริษัทประกันภัยกับบริษัทประกันภัยสำหรับใช้เป็นวิธีระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการชำระหนี้ระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกัน โดยมีการร้องขอให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการหรือในเรื่องเกี่ยวกับการโต้เถียงระหว่างบริษัทประกันภัยกับบริษัทประกันภัยในเรื่องเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิ หรือเรื่องการใช้ตามสิทธิต่างๆ²⁹

ในการปฏิเสธการผูกพันที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายโดยทั่วไปต่อผู้เรียกร้องตามข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัย บริษัทประกันภัยจะต้องดำเนินการให้ผู้เรียกร้องทุกๆ เรื่อง

²⁸ วิชัย อริยะนันทกะ “การระงับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาการค้าระหว่างประเทศ” รวมบทความข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม 2540 หน้า 325

²⁹ Elmer Cowley, and other. *American Jurisprudence*. 2nd.th New York: Publishing Company. 1980, p. 1073.

รวมถึงข้อสัญญาที่ขอมรับการเลือกใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาทที่กำหนดไว้ด้วย สำหรับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกร้องค่ารักษาพยาบาล ค่าแพทย์ในกรณีที่บริษัทประกันภัยได้จ่ายค่ารักษาพยาบาล ค่าแพทย์ให้ผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายแล้ว ถ้ามีการเรียกร้องจำนวนเงินเพิ่มเติมอีกตามจำนวนเงินที่สมควรได้รับตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงก็สามารถจะใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการในการเรียกร้องได้ ภายใต้กฎหมายเช่นกัน³⁰

ภายใต้ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ การปฏิเสธหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ที่เนื้อหา มีความผูกพันที่บริษัทประกันภัยต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ตามข้อความในกรมธรรม์ ข้อเรียกร้องที่เกิดขึ้นในเรื่องความเหมาะสมของจำนวนค่าเสียหายที่มีปริมาณที่เพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้น สิทธิในการได้รับบริการทางการแพทย์ การใช้สิทธิที่บริษัทประกันภัยรถยนต์จัดให้และอื่นๆ ตามข้อตกลงในกรมธรรม์ที่มีอยู่ ผู้ได้รับความเสียหายอาจเลือกใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทได้³¹ แม้กรมธรรม์ประกันภัยจะมีข้อความว่า สำหรับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นและบริษัทปฏิเสธหรือไม่ยอมรับชดใช้สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการไม่ได้ก็ตาม ข้อตกลงให้ระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการก็ยังมีผลผูกพันบริษัทประกันภัยรถยนต์อยู่ หากบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายจะเลือกใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการ เช่น ยานพาหนะของผู้เอาประกันภัยที่กล่าวหาว่าละเมิดชนผู้เดินถนนนั้น คนเดินเท้าที่ถูกรถยนต์คันนั้นชน สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนร้องขอให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการ³²

3. การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศ

อนุญาโตตุลาการเป็นบุคคลคนเดียวหรือหลายคนซึ่งคู่กรณีแต่งตั้งขึ้นเพื่อให้หน้าที่พิจารณาตัดสินข้อพิพาทของตน อนุญาโตตุลาการจะต้องพิจารณาตัดสินข้อพิพาทภายในขอบเขตที่คู่กรณีทำสัญญาตกลงกันไว้ ในการพิจารณาตัดสินข้อพิพาทภายในขอบเขตที่คู่กรณีทำสัญญาตกลงกันไว้ ในการทำการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการมีอำนาจและดุลพินิจค่อนข้างเต็มที่ อนุญาโตตุลาการจึงเป็นส่วนสำคัญและมีบทบาทต่อการอนุญาโตตุลาการมาก เพราะการระงับข้อ

³⁰ Rosenblum v. Government Employees Ins. Co., 41 Ny 2d 966 394 NYS 2d 879, 363 NE 2d 585. Ibid.

³¹ Nassau Ins. Co.v.Ebin, 81 Misc 2d 168, 364 NYS 2d 95}adhered to 82 Misc 2d 513, 369 NYS 2d 994. Ibid.

³² Allcity Ins.Co.v.Robinson,87 misc 2d 634 ,386NYS 2d 515.Ibid.p.1074

พิพาทด้วยวิธีดังกล่าวจะดำเนินไปด้วยความยุติธรรม รวดเร็ว ประหยัดและสมตามเจตนารมณ์ของ คู่กรณีหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและความซื่อสัตย์สุจริตของอนุญาโตตุลาการเป็น ตำนาคัญ

3.1 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายอนุญาโตตุลาการของสหรัฐอเมริกา(Federal Arbitration Act-FAA)³³ ได้ กำหนดว่า ถ้ามีข้อตกลงอนุญาโตตุลาการกำหนดถึงวิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการก็ให้เป็นไป ตามนั้น แต่ถ้าไม่มีข้อตกลงเช่นนั้น หรือคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ทำตามข้อตกลง คู่กรณีอาจร้อง ขอให้ศาลตั้งอนุญาโตตุลาการให้ได้ แต่ตามกฎหมายไม่มีบทบัญญัติถึงวิธีการว่าศาลจะต้องทำ อย่างไรในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ กฎหมายของมลรัฐส่วนใหญ่ก็จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ตามข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการต่างๆ จะกำหนดถึงวิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไว้ ซึ่ง การอนุญาโตตุลาการที่ดำเนินการโดยสมาคมอนุญาโตตุลาการอเมริกัน (AAA) ได้กำหนดถึงวิธีการ แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการว่า ถ้าคู่กรณีตกลงระบุชื่ออนุญาโตตุลาการหรือกำหนดวิธีการพิเศษในการ แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ สมาคมอนุญาโตตุลาการอเมริกันก็จะดำเนินการตามวิธีที่ตกลงกันนั้น

3.2 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการประเทศอังกฤษ

การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการของประเทศอังกฤษ โดยปกติหากเป็นกรณีการ อนุญาโตตุลาการที่คู่กรณีกระทำเองโดยไม่ใช้สถาบัน (ad hoc arbitration) จะแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ คนเดียวหรือคณะเดียว โดยคู่กรณีจะแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการของตน 1 คน และอนุญาโตตุลาการ 2 คน ที่ได้รับเลือกก็จะแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่สามเพื่อทำหน้าที่ประธาน หรืออาจแต่งตั้งผู้ชี้ขาดโดยทำหน้าที่เป็นผู้ชี้ขาดคนเดียวแทนอนุญาโตตุลาการทั้ง 2 คนนั้น เมื่อได้รับคำบอกกล่าวจาก อนุญาโตตุลาการทั้งสองคนว่าไม่สามารถตกลงกันได้ในการอนุญาโตตุลาการนั้น ส่วนกรณีการ

³³ www.isahq.org/LinkClick.aspx?fileticket=jcTSl%2B%2FLbY8%3D...

Section 5. Appointment of arbitrators or umpire

If in the agreement provision be made for a method of naming or appointing an arbitrator or arbitrators or an umpire, such method shall be followed; but if no method be provided therein, or if a method be provided and any party thereto shall fail to avail himself of such method, or if for any other reason there shall be a lapse in the naming of an arbitrator or arbitrators or umpire, or in filling a vacancy, then upon the application of either party to the controversy the court shall designate and appoint an arbitrator or arbitrators or umpire, as the case may require, who shall act under the said agreement with the same force and effect as if he or they had been specifically named therein; and unless otherwise provided in the agreement the arbitration shall be by a single arbitrator.

อนุญาโตตุลาการโดยใช้สถาบันนั้น ประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการ 3 คน อนุญาโตตุลาการ 2 คน ได้รับการแต่งตั้งหรือเสนอชื่อ โดยคู่กรณี และอนุญาโตตุลาการคนที่สามทำหน้าที่เป็นประธาน ได้รับการเลือกจากอนุญาโตตุลาการที่คู่กรณีแต่งตั้งนั้น และต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลที่จะมาเป็นอนุญาโตตุลาการ ต้องมีความเป็นกลางสำหรับคู่พิพาททั้งหลาย ภายใต้กฎหมายอนุญาโตตุลาการของอังกฤษ คู่สัญญาที่มีอิสระที่จะตกลงวิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการของเขา รวมทั้งการเพิกถอนวิธีพิจารณาและการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการแทนที่³⁴

---

³⁴ English Arbitration Act 1996 Sect.16(1),18(1) and 27(1)

บทที่ 3

ระบบอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย

1. ความหมายและแนวคิดของอนุญาโตตุลาการ

คำว่า “อนุญาโตตุลาการ” ตามหลักภาษาไทยเป็นคำสมาสมาจากคำว่า “อนุญาต” และคำว่า “ตุลาการ” เมื่อรวมเป็นคำเดียวกันจึงอ่านเป็น “อนุญาโตตุลาการ” ซึ่งตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้นิยามไว้ว่า อนุญาโตตุลาการ หมายถึง บุคคลที่คู่กรณีพร้อมใจกันตั้งขึ้นเพื่อให้ชำระตัดสินในข้อพิพาท บุคคลคนเดียวหรือหลายคนที่คู่กรณีในสัญญาอนุญาโตตุลาการตกลงเสนอข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้นแล้วหรือจะเกิดขึ้นในอนาคตให้ชี้ขาด

ตามพจนานุกรมกฎหมาย Black’s Law Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า “Arbitration” (การอนุญาโตตุลาการ) ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการเสนอข้อพิพาทให้บุคคลที่สามที่เป็นกลางและได้รับเลือกจากคู่กรณีในข้อพิพาท โดยตกลงกันล่วงหน้าว่าจะผูกพันตามคำชี้ขาดของบุคคลนั้นซึ่งได้ทำขึ้นเมื่อได้มีการพิจารณาคดี โดยที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีโอกาสที่จะเสนอข้อต่อสู้ของตน

นอกจากนี้ยังมีผู้กำหนดนิยามเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการไว้ดังนี้

“อนุญาโตตุลาการ” (Arbitration) เป็นการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์วิธีหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นจากความตกลงระหว่างคู่สัญญาด้วยความสมัครใจ (voluntary) เสนอข้อพิพาทของตนที่เกิดขึ้นแล้ว หรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้บุคคลภายนอกซึ่งเรียกว่า “อนุญาโตตุลาการ” ทำการพิจารณาชี้ขาดและคู่กรณียอมผูกพันที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น

อย่างไรก็ดี ตามศัพท์กฎหมายไทยที่มีมาแต่เดิมนั้น คำว่า “อนุญาโตตุลาการ” อาจมีความหมาย 2 ประการ คือ ประการแรก หมายถึง กระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากคู่กรณีตกลงกันอนุญาตให้บุคคลหรือคณะบุคคลนอกเหนือจากผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาของศาลตัดสินข้อพิพาทนั้น ซึ่งภาษาอังกฤษใช้คำว่า “arbitration” และประการที่สอง หมายถึง ตัวบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ตัดสินข้อพิพาทนั้นๆ ซึ่งภาษาอังกฤษใช้คำว่า “arbitration” คำว่า อนุญาโตตุลาการ หมายถึง กระบวนการหรือตัวบุคคลจึงขึ้นอยู่กับบริบทพลความในที่นั้น³⁵

³⁵ พิชัย หรขางกูร รวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทในทางการค้า (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สามย่านวิทย์พัฒนา 2540) หน้า 37

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ

การอนุญาโตตุลาการเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งของกลุ่มที่เกิดขึ้นและมีมานานแล้วในสังคมมนุษย์ตั้งแต่ยุคเริ่มแรกก่อนกาลซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของทางราชการที่มีหน้าที่ระงับข้อพิพาท เนื่องจากในยุคแรกยังไม่มีศาลในรูปแบบเช่นปัจจุบันและมนุษย์ในสมัยโบราณค่อนข้างอิสระ การรวมตัวในสังคมยังไม่ค่อยเป็นระเบียบและเคร่งครัดมาก เมื่อมีข้อพิพาทโต้แย้งเกิดขึ้น คู่กรณีทั้งสองฝ่ายประสงค์ที่จะแสวงหากระบวนการระงับข้อพิพาทที่ได้ผลดีที่สุด เนื่องจากข้อพิพาทโต้แย้งเป็นเรื่องที่ไม่มีใครปรารถนาโดยเฉพาะในทางธุรกิจไม่มีใคร ตั้งใจให้เกิดข้อพิพาท และมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีความเป็นอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันโดยสัญชาตญาณของมนุษย์ ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจในการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการว่ามีอำนาจมากน้อยเพียงใด จะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายหรือไม่ ปัญหาความผูกพันของคำชี้ขาดและการบังคับตามคำชี้ขาด ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่โต้เถียงกันมานานแล้ว จนมีการพัฒนาทฤษฎีต่างๆ ขึ้นมาเพื่ออธิบายลักษณะของอนุญาโตตุลาการ อำนาจของศาลในการเข้าแทรกแซงการดำเนินงานของอนุญาโตตุลาการ ความผูกพันของคำชี้ขาดตลอดจนการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ นักนิติศาสตร์จึงได้แบ่งทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ ออกเป็น 4 ทฤษฎีด้วยกันคือ³⁶ ทฤษฎีที่ถือว่าการชี้ขาดข้อพิพาทเป็นของรัฐ ทฤษฎีสัญญา ทฤษฎีผสม ทฤษฎีความเป็นเอกเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทฤษฎีที่ถือว่าการชี้ขาดข้อพิพาทเป็นของรัฐ (Jurisdictional Theory)³⁷

ทฤษฎีนี้เห็นว่ารัฐมีอำนาจเต็มที่ ที่จะควบคุมและกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ แม้ว่าจะยอมรับว่าอนุญาโตตุลาการเป็นการริเริ่มด้วยความสมัครใจของกลุ่มโดยตกลงกัน แต่ทฤษฎีนี้ก็ถือว่า การพิจารณาชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ การมีผลบังคับใช้ข้อตกลงอนุญาโตตุลาการ อำนาจของอนุญาโตตุลาการและการบังคับตามคำชี้ขาด ล้วนขึ้นอยู่กับกฎหมายของรัฐที่จะมีการบังคับตามคำชี้ขาดทั้งสิ้น ดังนั้น หากไม่มีกฎหมายของรัฐใดที่จะนำมาใช้บังคับได้ในฐานะที่เป็น “applicable law” เพื่อยินยอมให้คู่กรณีเสนอข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการหรือให้อำนาจแก่อนุญาโตตุลาการเพื่อจะพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น หรือยอมรับที่จะให้คำชี้ขาดนั้นมีผลบังคับได้แล้วอนุญาโตตุลาการก็ไม่มี ความหมาย และทำให้ไม่มีผลในทางกฎหมายแต่อย่าง

³⁶ แก้วตา จิตตวิสุทธิกุล, “ผลของการบังคับใช้สัญญาอนุญาโตตุลาการ : การศึกษากรณีที่มีบุคคลหลายฝ่ายผูกพันในสัญญาธุรกิจ” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2543 หน้า 22-31)

³⁷ สำนักงานอัยการสูงสุด, “ความรู้เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการในระดับท้องถิ่นสำหรับประชาชนตามโครงการสนับสนุนการระงับข้อพิพาททางแพ่งในระดับท้องถิ่นโดยอนุญาโตตุลาการ” (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด 2544) หน้า 26

ใด อนุญาตตุลาการจึงไม่ใช่เป็นสิ่งที่เป็นสิทธิของคู่กรณี หากแต่เป็นสิ่งที่รัฐจะอนุญาตหรือไม่ ขึ้นอยู่กับรัฐเท่านั้น

การพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทโดยปกติแล้ว เป็นหน้าที่ของศาลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยรัฐ คู่กรณีสามารถที่จะนำข้อพิพาท ไปให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัยและชี้ขาดได้เพียงเฉพาะภายในขอบเขตที่กฎหมายของประเทศที่อนุญาตตุลาการจะไปทำการพิจารณาคดียอมรับเท่านั้น ศาสตราจารย์ มัันน์ (Mann) ได้เขียนบทความเรื่อง “Lex Facit Arbitrum” และในบทความนั้นเขา กล่าวไว้ว่า “.....รัฐแต่ผู้เดียวเท่านั้นที่มีสิทธิในการบริหารงานยุติธรรม ดังนั้น หากกฎหมายยินยอม ให้คู่กรณีเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาตตุลาการได้ อนุญาตตุลาการก็สามารถที่จะทำหน้าที่ของรัฐ (Pubic function) ซึ่งหมายความว่าคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการจึงเป็นคำตัดสินในความหมายอย่างเดียวกับคำพิพากษา ซึ่งทำโดยผู้พิพากษาของรัฐ” ตามความเห็นของท่านผู้นี้ อนุญาตตุลาการจึงเป็น เรื่องที่รัฐ “มอบอำนาจ” (Delegate Authority) ให้เอกชนทำหน้าที่แทนรัฐ ในการชี้ขาดข้อพิพาท ภายใต้อำนาจที่รัฐกำหนดเท่านั้น หากรัฐไม่มอบอำนาจดังกล่าว คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการก็ ไม่มีผลที่จะบังคับได้

ทฤษฎีนี้จึงถือว่า อนุญาตตุลาการหรือผู้พิพากษาในศาลมีอำนาจและหน้าที่ก็โดยอาศัยกฎหมายของรัฐ บทบาทและหน้าที่ของอนุญาตตุลาการจึงคล้ายคลึงกับศาล กล่าวคือจะต้องชี้ขาดข้อพิพาทไปตามตัวบทกฎหมายและโดยจิตสำนึกในการประสานความยุติธรรม สิ่งที่แตกต่างระหว่างศาลและอนุญาตตุลาการอยู่ที่ว่าศาลและผู้พิพากษานั้นมาจากการจัดตั้งและแต่งตั้งของรัฐ โดยตรง ส่วนการแต่งตั้งอนุญาตตุลาการนั้นเป็นเรื่องของคู่กรณีที่จะตกลงกัน เมื่ออำนาจและหน้าที่ของอนุญาตตุลาการมีลักษณะคล้ายคลึงกับศาล โดยปกติแล้วจึงควรถือว่าคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการมีสถานะและผลอย่างเดียวกับคำพิพากษาของศาล ซึ่งผลของคำชี้ขาดนี้ก็จะเป็นไปตามกฎหมายของรัฐที่จะทำการบังคับตามคำชี้ขาด (Enforcing forum) คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการก็ เหมือนกับคำพิพากษา เมื่อคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามก็ต้องร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีการบังคับ ดังนั้นคำชี้ขาดแต่โดยลำพังแล้วเป็นสิ่งที่ไม่มีค่า เว้นแต่จะสามารถบังคับตามคำชี้ขาดเสมือนหนึ่งบังคับตามคำพิพากษาของศาล³⁸ ผลของทฤษฎีนี้ก็คือว่า อนุญาตตุลาการนั้นมีหน้าที่ต้องชี้ขาดข้อพิพาทโดยการ นำกฎหมายสาระบัญญัติมาใช้ในทำนองเดียวกับศาล ทฤษฎีนี้จึงเน้นที่ความแน่ชัดของผล ในทางกฎหมายของคดีข้อพิพาท และบังคับว่าคำชี้ขาดจะต้องเป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่

³⁸ สุชาติ ธรรมมาพิทักษ์กุล “ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทของอนุญาตตุลาการเป็นอำนาจของรัฐ” ใน รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับ อนุญาตตุลาการ เล่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แพอเฟลกราฟฟิค 2535) หน้า 110

อนุญาโตตุลาการทำการพิจารณาคดี ดังนั้นในคดีที่เกี่ยวข้องกับคนต่างชาติและมีปัญหาการขัดกันแห่งกฎหมายขึ้น อนุญาโตตุลาการจะต้องใช้หลักว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย (Conflict of law rules) ของประเทศที่อนุญาโตตุลาการไปทำการพิจารณาคดี ประเทศที่ถือทฤษฎีนี้โดยเคร่งครัดได้แก่ บรรดาประเทศสังคมนิยมสถาบันอนุญาโตตุลาการของประเทศเหล่านั้นผูกติดอยู่กับหอการค้าของรัฐ (National chamber of commerce) และมีลักษณะเป็นสถาบันของรัฐมิใช่สถาบันเอกชน

ทฤษฎีนี้มีข้อบกพร่อง คือ ในบางครั้งประเทศที่ดำเนินการด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการเป็นเพียงประเทศที่ได้รับการเลือก เพราะการดำเนินการระงับข้อพิพาทในประเทศนั้นๆ ทำได้สะดวกเท่านั้น โดยที่ประเทศนั้นไม่ได้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับการอนุญาโตตุลาการอย่างแท้จริง นอกจากทำให้คนของประเทศตนมีงานทำและได้ค่าธรรมเนียมของการอนุญาโตตุลาการที่คู่กรณีเลือกที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาในประเทศดังกล่าวมาบังคับเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ³⁹

2. ทฤษฎีสัญญา (Contractual Theory)⁴⁰

ทฤษฎีนี้ถือว่า อนุญาโตตุลาการเป็นเรื่องของสัญญา เกิดขึ้นได้ก็แต่โดยอาศัยสัญญาที่คู่กรณีทำขึ้น และสิ้นสุดลงถ้าคู่กรณีตกลงยกเลิก คู่กรณีเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะใช้อนุญาโตตุลาการในรูปแบบใด เป็นผู้เลือกอนุญาโตตุลาการที่จะมาทำการชี้ขาดเป็นผู้กำหนดวันเวลา และสถานที่ในการพิจารณา และยังเป็นผู้กำหนดวิธีพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ นอกจากนี้คู่กรณียังตกลงที่จะยอมรับให้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมีผลผูกพันในทางสัญญา (Binding contractual force) และสมัครใจที่จะปฏิบัติตามขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการจึงเป็นไปตามสัญญาระหว่างคู่กรณี⁴¹

ทฤษฎีสัญญาปฏิเสธอำนาจของรัฐที่จะแทรกแซงอนุญาโตตุลาการ โดยให้เหตุผลว่า อนุญาโตตุลาการเป็นเรื่องของเจตนาและความสมัครใจ (Will and consent) ของคู่กรณี ซึ่งเป็นไปตามหลักทั่วไปในเรื่องของ “pacta sunt servanda” ไม่ใช่เรื่องที่รัฐให้อำนาจ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการสามารถบังคับในศาลได้ในสถานะเดียวกับสัญญา อนุญาโตตุลาการเป็นผู้ได้รับ

³⁹ พิชัย หรยางกูร “การอนุญาโตตุลาการ : ความรู้เบื้องต้นในทางทฤษฎี” ใน รวมบทความข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายและคำพิพากษากฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่มที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม 2540) หน้า 28

⁴⁰ สำนักงานอัยการสูงสุด เรื่องเดิม หน้า 27

⁴¹ อนันต์ จันทโรภากร กฎหมายว่าด้วยการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการนอกศาล (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม 2537) หน้า 22

มอบอำนาจจากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายคำชี้ขาดจึงเป็นเสมือนหนึ่งข้อตกลงระหว่างคู่กรณี ซึ่งทำโดยอาศัย อนุญาโตตุลาการในสถานะที่เป็นตัวแทนของตน⁴² เมื่อถือว่าทั้งการตกลง ให้มีอนุญาโตตุลาการและ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเป็นสัญญาคู่กรณี ก็มีเสรีภาพภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่จะตกลง กันกำหนดเงื่อนไข และรายละเอียดต่างๆ ได้ตามสมควรใจ ซึ่งกฎหมายลักษณะนิติกรรมและสัญญา ของประเทศต่างๆ ก็ยอมรับหลักเสรีภาพในการทำสัญญาและความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดง เจตนาอยู่แล้ว

อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ก็ไม่ได้ปฏิเสธอำนาจของรัฐโดยสิ้นเชิง และยอมรับ ข้อเท็จจริงว่าศาลอาจไม่บังคับข้อตกลงเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ ข้อพิพาทซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐไม่ อนุญาตให้ชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการและศาลอาจไม่บังคับคำชี้ขาดซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือเมื่อปรากฏว่าอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทโดยไม่คำนึงถึงหลักแห่งความยุติธรรม แต่ศาล ไม่มีอำนาจที่จะทบทวนทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่อนุญาโตตุลาการได้วินิจฉัย ไม่มี อำนาจที่จะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งในเรื่องนี้เป็นความแตกต่างไป จากทฤษฎีที่ถือว่าการชี้ขาดข้อพิพาทเป็นอำนาจของรัฐ

จากผลของทฤษฎีนี้ กฎหมายภายในของรัฐจะมีอิทธิพลต่อการอนุญาโตตุลาการ และการทำคำชี้ขาดน้อยมาก เพราะเป็นเรื่องของสัญญาที่คู่กรณีมีเสรีภาพ ภายใต้ขอบเขตของ กฎหมายที่จะกำหนดเงื่อนไขต่างๆของการอนุญาโตตุลาการได้ กฎหมายอนุญาโตตุลาการมีขึ้นเพื่อ อุดช่องว่างในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณา และกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการที่คู่กรณีมิได้ ตกลงกันไว้เท่านั้น อย่างไรก็ตามศาลอาจไม่บังคับตามสัญญาอนุญาโตตุลาการที่กฎหมายภายในถือ ว่า ข้อพิพาทซึ่งเสนอต่ออนุญาโตตุลาการเป็นเรื่องของศาลเท่านั้น และในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับ คำชี้ขาด ก็จะไม่บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเห็นได้ชัดว่าอนุญาโตตุลาการต้องให้โอกาส คู่กรณีทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน ในการเสนอ ข้ออ้าง ข้อเถียง และพยานหลักฐานของตน นอกจากนั้น ผลของทฤษฎีนี้ ทำให้คู่กรณีมีสิทธิกำหนด กฎหมายที่ใช้บังคับกัน การอนุญาโตตุลาการอย่างไม่มีข้อจำกัด แต่ถ้าคู่กรณีไม่ได้ระบุกฎหมายที่ใช้ บังคับเอาไว้อนุญาโตตุลาการก็ต้องหาเจตนารมณ์ของคู่กรณีจากสัญญาอนุญาโตตุลาการและสัญญา ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ทฤษฎีผสม (Mixed of Hybrid Theory)⁴³

⁴² สุชาติ ธรรมาพิทักษ์กุล เรื่องเดิม หน้า 111

⁴³ สำนักงานอัยการสูงสุด เรื่องเดิม หน้า 28

เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการพิจารณาว่า ทั้งทฤษฎีอำนาจและทฤษฎีสัญญา ยังมีความบกพร่องบางประการในการอธิบายถึงอำนาจการอนุญาตโตตุลาการคือสัญญาอย่างหนึ่ง และความสมบูรณ์ของข้อตกลงก็จะต้องพิจารณาตามกฎหมายที่ใช้ควบคุมการทำสัญญา แต่ในเรื่องของการพิจารณาและการบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาตโตตุลาการ ไม่มีอำนาจโดยอิสระทั้งหมด แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายวิสัยบัญญัติของรัฐ รวมถึงการบังคับตามคำชี้ขาดจะทำให้ได้ก็ต้องขอให้รัฐบังคับให้โดยการใช้อำนาจทางศาล ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีที่ยอมรับอำนาจของรัฐ⁴⁴

จะเห็นได้ว่าทั้งทฤษฎีที่ถือว่าการชี้ขาดข้อพิพาทเป็นอำนาจของรัฐและทฤษฎีสัญญาต่างก็ยังไม่สามารถอธิบายลักษณะ รายละเอียดของอนุญาตโตตุลาการได้ครบถ้วน อนุญาตโตตุลาการมีลักษณะทั้งที่เป็นกระบวนการในการระงับข้อพิพาทและทั้งที่เป็นสัญญาข้อตกลงให้ระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตโตตุลาการ รูปแบบของอนุญาตโตตุลาการ และวิธีพิจารณาความเป็นเรื่องที่คู่กรณีจะตกลงกัน ส่วนผลของข้อตกลงและลักษณะการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตโตตุลาการเป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่จะมีการขอให้บังคับ

ผู้ที่พัฒนาทฤษฎีผสมนี้คือ ศาสตราจารย์ ซอเซอร์-ฮอลล์ (Sauser Hall) โดยปรากฏอยู่ในรายงานที่ท่านเสนอต่อสถาบันกฎหมายระหว่างประเทศ (Institute de Droit International) เมื่อ ค.ศ. 1925 ท่านอธิบายว่าอนุญาตโตตุลาการไม่สามารถที่จะตัดขาดออกจากกฎหมายได้โดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของอนุญาตโตตุลาการระหว่างประเทศจะต้องอิงกฎหมายของรัฐใดรัฐหนึ่งที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาว่าข้อตกลงเกี่ยวกับอนุญาตโตตุลาการนั้นสมบูรณ์หรือไม่ และคำชี้ขาดจะมีผลบังคับได้หรือไม่เพียงใด ในขณะที่เดียวกันท่านก็ยอมรับความจริงว่าอนุญาตโตตุลาการมีขึ้นได้ก็โดยข้อตกลงของคู่กรณี และคู่กรณีเป็นผู้กำหนดบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นอนุญาตโตตุลาการและกฎเกณฑ์ในการพิจารณาคดี ท่านจึงให้นิยามอนุญาตโตตุลาการว่าเป็น

“..... a Mixed juridical institution sui generic which has its origin in the (parties) agreement and draws its jurisdictional effects from the civil law ”

ความจริงแล้วทั้งสองทฤษฎีที่กล่าวมาไม่ได้ขัดแย้งกันเลยอนุญาตโตตุลาการเกี่ยวข้องกับกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน มีลักษณะทั้งที่เป็นกระบวนการพิจารณาความเป็นสัญญา (Procedural and Contractual features) ข้อตกลงให้ใช้อุญาตโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทนั้นเป็นสัญญา และก็ไม่มีเหตุผลอื่นที่จะถือว่าไม่ใช่สัญญา ดังนั้นความสมบูรณ์ของข้อตกลงดังกล่าวเป็นเรื่องที่จะพิจารณาตามกฎหมายที่ใช้ควบคุมการทำสัญญา วิธีพิจารณาของอนุญาตโตตุลาการในขณะเดียวกันก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายวิสัยบัญญัติของรัฐ

⁴⁴ พิชัย ทรขางกูร เรื่องเดิม หน้า 27-28

ในกรณีที่เป็นอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หรือ non domestic arbitration ผลของทฤษฎีผสมนี้ก็คือ อนุญาโตตุลาการมีความสัมพันธ์กับสถานที่ที่จะทำการพิจารณาคดีอย่างยิ่ง วิธีพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ จะต้องเป็นไปตามข้อตกลงของคู่กรณีภายใต้ขอบเขตของกฎหมายของประเทศที่จะนั่งทำการพิจารณาคดี (sieve d' arbitrage) สำหรับกฎหมายสารະບັດญัตติที่จะใช้ชี้ขาดข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการต้องใช้กฎหมายที่คู่กรณีกำหนดหรือตกลงกันไว้ในสัญญา ซึ่งคู่กรณีจะตกลงกันได้มากน้อยเพียงใดในเรื่องของกฎหมายที่จะใช้บังคับ (Choice of law) เป็นไปตามหลักว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายของประเทศที่อนุญาโตตุลาการไปทำการพิจารณาคดี และถ้าไม่มีข้อตกลงโดยแจ้งชัดระหว่างคู่กรณีอนุญาโตตุลาการก็จะใช้หลักว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศนั้น

4. ทฤษฎีความเป็นเอกเทศ (Autonomous Theory)⁴⁵

ทฤษฎีนี้เสนอโดย Madame Rubellin devichi ท่านเห็นว่าลักษณะของอนุญาโตตุลาการนั้นต้องดูจากวัตถุประสงค์ของการใช้ จะเห็นได้ว่าทั้งสามทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้วพยายามที่จะจัดว่า อนุญาโตตุลาการอยู่ในส่วนใดของระบบกฎหมายภายในประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายนั้นๆ ได้กำหนดขอบเขตของสิทธิในการเสนอข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการการชี้ขาดหรือวิธีพิจารณาของอนุญาโตตุลาการไว้อย่างไรหรือไม่ แต่ทฤษฎีความเป็นเอกเทศ อนุญาโตตุลาการนี้มองอนุญาโตตุลาการในฐานะที่เป็นตัวของมันเองว่า อนุญาโตตุลาการนั้นทำอะไรบ้าง มีเป้าหมายอย่างไร หน้าที่ของมันคืออะไร และทำไมถึงต้องเป็นเช่นนั้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอนุญาโตตุลาการเป็นแต่เพียงสิ่งที่พัฒนาขึ้นมาตามความจำเป็นเพื่อช่วยเหลือ ให้การอนุญาโตตุลาการเป็นไปได้ดี อนุญาโตตุลาการนั้นพัฒนาขึ้นมาเพราะบรรดานักธุรกิจต่างก็เห็นว่าเป็นวิธีการที่สะดวกและเหมาะสมที่จะระงับข้อพิพาท ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีกฎหมายในเรื่องนี้นักธุรกิจก็ใช้วิธีการนี้อยู่แล้ว กฎหมายเป็นเพียงสิ่งที่ตามมาทีหลังเพื่อรองรับแนวปฏิบัติที่มีอยู่แล้วเท่านั้น เป็นต้นว่า เสรีภาพของคู่กรณีที่ตกลงเกี่ยวกับกฎหมายที่จะใช้บังคับกับปัญหาข้อพิพาทและวิธีพิจารณาความ ไม่ได้เนื่องจากทฤษฎีสัญญาหรือทฤษฎีที่ถืออำนาจของรัฐ แต่เป็นผลที่มาจากความจำเป็นในทางปฏิบัติ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่ให้มีผลบังคับได้ก็ไม่ใช่เพราะสถานะทางสัญญาหรือการมอบอำนาจจากรัฐ หากแต่เพราะเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้อนุญาโตตุลาการทางการค้าเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลของทฤษฎีนี้ทำให้เกิดการยอมรับ อนุญาโตตุลาการทางการค้าระหว่างประเทศไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งก็ได้ ที่เรียกกันว่า “denationalized

⁴⁵ สำนักงานอัยการสูงสุด เรื่องเดิม หน้า 29

arbitration” หรือ “non-national arbitration” และยอมรับเสรีภาพของกลุ่มกรณีอย่างไม่มีขอบเขตจำกัดที่จะตกลงกันในเรื่องต่างๆ ของอนุญาโตตุลาการเป็นต้นว่ากฎหมายที่จะใช้บังคับ วิธีพิจารณาตลอดจนกระบวนการ รูปแบบของอนุญาโตตุลาการ อนุญาโตตุลาการก็ไม่จำเป็นต้องผูกมัดอยู่กับหลักว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายของประเทศที่ตนไปทำการพิจารณาคดี แต่สามารถใช้หลักที่ตนเห็นว่าเหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละคดีได้ หรืออาจใช้กฎหมายหรือมาตรฐานขนบธรรมเนียมประเพณี และแนวปฏิบัติในทางระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องก็ได้⁴⁶

2. วิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย

ประวัติและวิวัฒนาการของอนุญาโตตุลาการของประเทศไทยกฎหมายโบราณของประเทศไทย คือ กฎหมายตราสามดวง⁴⁷ ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการไว้เช่นเดียวกัน โดยเรียกว่า “อนุญาโตตุลาการ”⁴⁸ ซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของตุลาการ(กระลาการ) คือ เป็นตุลาการที่คู่ความทั้งสองฝ่ายตั้งขึ้น และจะตัดสินความผิดถูกอย่างไรก็ไม่มีโทษ ซึ่งต่างกับตุลาการที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเมื่อ “อนุญาโตตุลาการ” ตัดสินอย่างไร คู่ความที่ไม่เห็นด้วยกับคำตัดสินจะอุทธรณ์ไม่ได้ ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำในกฎหมายตราสามดวงที่กล่าวไว้ว่า อันว่ากระลาการคู่ความทั้งสองข้างยอมให้บังคับนั้น ถ้าแลบังคับผิดไซ้ หาโทษมิได้ เหตุคู่ความทั้งสองข้างให้บังคับเอง และข้อความในอีกรวรรคหนึ่งกล่าวว่า อันว่ากระลาการและคู่ความมันยอมกันให้บังคับนั้น ถ้าบังคับคดีนั้นคู่ความมิได้เต็มใจ และจะอุทธรณ์เอาเนื้อความนั้นมาให้บังคับใหม่แล้วมิได้เลย เหตุเนื้อความนั้นคนทั้งสองกอปรด้วยอุตสาห์ยอมให้ผู้นั้นบังคับ

กฎหมายตราสามดวงนี้ใช้บังคับเรื่อยมา จนถึงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีการปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้กฎหมายไทยนั้นทัดเทียมกับอารยประเทศในตะวันตก โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการนั้น ได้นำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 115 หมวดที่ 19 มาตรา 116 – มาตรา 121 ซึ่งทำให้รัฐสามารถเข้าไปแทรกแซงในกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการมากขึ้น และพยายามที่จะจำกัดการใช้อนุญาโตตุลาการ จะต้องมีข้อพิพาทเป็นคดีอยู่ในศาลชั้นต้นแล้ว และคู่ความเห็นพ้องต้องกันและ

⁴⁶ อนันต์ จันทโรภากร เรื่องเดิม หน้า 24-25

⁴⁷ ชีรพันธุ์ ดวงพลอย “อนุญาโตตุลาการ กรมการประกันภัย” วารสารประกันภัยฉบับที่ 92 (ตุลาคม- ธันวาคม 2541) : หน้า 15

⁴⁸ “กฎหมายตราสามดวง” วารสารการประกันภัย 92 (ตุลาคม- ธันวาคม) 2541, 21

ร้องขอต่อศาลให้เชิญผู้หนึ่งผู้ใด คนเดียวหรือหลายคนมาเป็นอนุญาโตตุลาการเพื่อตัดสินคดีนั้น (มาตรา 116, 117 พระราชบัญญัติกระบวนวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 115) การดำเนินกระบวนพิจารณาของอนุญาโตตุลาการก็ถูกควบคุมโดยกฎหมายอย่างเคร่งครัด (มาตรา 118) เมื่ออนุญาโตตุลาการชี้ขาดแล้ว ก็ต้องนำคำชี้ขาดมาเสนอต่อศาลให้ศาลพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเสียก่อนจึงจะมีผลบังคับได้ ถ้าคำชี้ขาดนั้นไม่ถูกต้องศาลก็จะไม่พิพากษาให้ (มาตรา 121) ทศนะของกฎหมายไทยที่มีต่ออนุญาโตตุลาการในขณะนั้นจึงใกล้เคียงกับกฎหมายอังกฤษในช่วงศตวรรษที่ 17-18 คือ พยายามที่จะจำกัดและควบคุมการอนุญาโตตุลาการโดยเคร่งครัด นอกจากนั้นศาลไทยก็มักจะมองว่าอนุญาโตตุลาการ เป็นคู่แข่งที่ไม่ควรจะยอมรับง่าย ๆ

ต่อมาในปี ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) ได้มีการประกาศให้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 127 โดยไม่มีการประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติกระบวนวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 115 แต่อย่างไร เรื่องที่เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการนั้นก็บัญญัติไว้ในหมวด 15 มาตรา 108 – มาตรา 144 ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมีข้อความคล้ายคลึงกับมาตรา 116 – มาตรา 121 ของพระราชบัญญัติกระบวนวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 115 เพียงแต่เพิ่มเติมเหตุที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการอีกสองประการ คือ ในกรณีที่อนุญาโตตุลาการทุจริต และคำชี้ขาดไม่ได้เป็นไปโดยสุจริต นอกเหนือไปจากเหตุผลที่ว่าคำพิพากษาของศาลไม่ถูกต้องตรงกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ (มาตรา 114)⁴⁹

พระราชบัญญัติกระบวนวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 115 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 127 ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 1477 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 โดยได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องอนุญาโตตุลาการไว้ในภาค 2 หมวด 3 มาตรา 210 – มาตรา 222 โดยในมาตรา 221 และมาตรา 222 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนอกศาลและการอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล แต่ก็ไม่ได้มีการบัญญัติไว้อย่างละเอียดว่า การอนุญาโตตุลาการนอกศาลนั้นต้องทำอะไรบ้าง ซึ่งเข้าใจว่าที่ต้องบัญญัติมาตรา 221 เอาไว้ ก็เพราะเกรงว่าหากไม่บัญญัติแล้วศาลจะไม่ยอมรับการอนุญาโตตุลาการนอกศาล เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการนอกศาลเอาไว้ จึงก่อให้เกิดความไม่แน่นอน และความไม่มั่นใจในทางปฏิบัติ อีกทั้งความยินยอมในการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในวงการธุรกิจการค้าแพร่หลายมาก ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญาที่เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการอยู่หลายฉบับ แต่ยังไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่ออนุวัติการตามความตกลง

⁴⁹ ธีรพันธุ์ ดวงพลอย เรื่องเดิม หน้า 22

ระหว่างประเทศเหล่านั้น ในที่สุดจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ขึ้น โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 สิงหาคม 2530 เป็นต้นมา และได้มีการยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยอนุญาโตตุลาการนอกศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (มาตรา 221) โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2530 ส่วนอนุญาโตตุลาการในศาลก็ยังคงใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหมวด 3 ต่อไปตามเดิม ดังนั้นการอนุญาโตตุลาการนอกศาล จึงตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 และเป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมายนี้ไม่ได้มุ่งเน้นปัญหาที่ว่า จะมีการยอมรับอนุญาโตตุลาการสำหรับข้อพิพาทในอนาคตหรือไม่อย่างประเทศต่างๆ ในตะวันตก แต่ประเทศไทยมุ่งไปสู่ประเด็นว่า เป็นอนุญาโตตุลาการในศาลหรืออนุญาโตตุลาการนอกศาล ซึ่งถ้าเป็นอนุญาโตตุลาการในศาลแล้วก็หมายความว่า กฎหมายไทยอนุญาตให้คู่ความเปลี่ยนจากการพิจารณาคดีโดยศาลมาเป็นโดยอนุญาโตตุลาการได้ ในส่วนของอนุญาโตตุลาการนอกศาลนั้น คู่พิพาทสามารถที่จะตกลงกันเสนอข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้ว หรือข้อพิพาทในอนาคตให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาและชี้ขาด ส่วนพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 นั้น ได้สร้างหลักการใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุญาโตตุลาการอย่างมาก เช่น การยอมรับการบังคับตามสัญญาอนุญาโตตุลาการ แต่กฎหมายดังกล่าว ยังไม่ดึงดูดให้มีการอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศในประเทศไทยได้มากเท่าที่ควร อาจเพราะความไม่ชัดเจนหรือไม่มีความละเอียดเพียงพอของบทบัญญัติบางมาตรา หรือไม่มีการกล่าวถึงในบางเรื่อง อันก่อให้เกิดความสงสัยในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญหลายเรื่องและยังมีความแตกต่างจากกฎหมายอนุญาโตตุลาการของนานาอารยประเทศในหลายเรื่อง การที่ไม่มีบทบัญญัติบางเรื่องที่สำคัญ หรือมีบทบัญญัติไม่ชัดเจนแล้วทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศมากนัก โดยเฉพาะในหน้าที่ศาลยังคงมีบทบาทค่อนข้างสูงในการพิจารณาการอนุญาโตตุลาการ เปรียบดังเช่นเดียวกับกฎหมายอนุญาโตตุลาการของอังกฤษในช่วงก่อนที่จะมีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมาย เช่น ให้ศาลเข้าไปช่วยขยายระยะเวลาในการเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ การชี้ขาดปัญหาข้อกฎหมาย การขยายระยะเวลาในการเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ ซึ่งตามแนวคิดของไทยน่าจะเป็นประโยชน์ต่อคู่พิพาทมากกว่าผลเสีย แต่ในมุมมองของชาวต่างชาติมองว่าเป็นการให้ศาลมีบทบาทต่ออนุญาโตตุลาการมากเกินไป และมีแนวโน้มของนานาประเทศในโลกก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไขอนุญาโตตุลาการกันทั้งสิ้น ซึ่งมีลักษณะส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศ (Model law on International Commercial Arbitration) ของคณะกรรมการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (United Nations Commission on International Trade Law - UNCITRAL) องค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 1985 ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน ประเทศ

นิวซีแลนด์ และประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศอินเดีย มีการแก้ไขกฎหมายอนุญาโตตุลาการ ให้มีลักษณะที่มีความสอดคล้องกัน โดยใช้แนวทางของกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศ

สำหรับกฎหมายใหม่ของประเทศไทย พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ได้นำหลักการ มาจากกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศ (Model Law on International Commercial Arbitration) ด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อมาเป็นแนวทางในการยกร่างเนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นกฎหมายที่ดีและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เพื่อพัฒนาระบบอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ และส่งเสริมให้มีการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาททางแพ่งให้กว้างขวางขึ้น ซึ่งจะช่วยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลอีกทางหนึ่งรวมทั้งยังเป็นการจูงใจให้นักธุรกิจและนักกฎหมายต่างประเทศเลือกประเทศไทยเป็นสถานที่ดำเนินการอนุญาโตตุลาการ

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการโดยอนุญาโตตุลาการของประเทศไทย

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

1. สัญญาอนุญาโตตุลาการ⁵⁰

สัญญาอนุญาโตตุลาการ หมายถึง สัญญาที่คู่สัญญาตกลงให้ระงับข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วนที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตไม่ว่าจะเกิดจากนิติสัมพันธ์ทางสัญญาหรือไม่โดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ สัญญาอนุญาโตตุลาการอาจเป็นข้อสัญญาหนึ่งในสัญญาหลัก หรือเป็นสัญญาอนุญาโตตุลาการแยกต่างหากก็ได้ โดยต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญา และมีข้อตกลงให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ เว้นแต่ถ้าปรากฏข้อสัญญาในเอกสารที่คู่สัญญาได้ตอบทางจดหมาย โทรสาร โทรเลข โทรพิมพ์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยมีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางอื่นซึ่งมีการบันทึกข้อสัญญานั้นไว้ หรือมีการกล่าวอ้างข้อสัญญาในข้อเรียกร้องหรือข้อคัดค้านและคู่สัญญาฝ่ายที่มีได้กล่าวอ้างไม่ปฏิเสธให้ถือว่ามิสัญญาอนุญาโตตุลาการแล้ว โดยสัญญาดังกล่าว

1. คณะอนุญาโตตุลาการ⁵¹

⁵⁰ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 11.

⁵¹ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 19.

คุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระ รวมทั้งต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือในกรณีที่คุณสัญญาตกลงให้หน่วยงานซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาท โดยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ดำเนินการก็ต้องมีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานดังกล่าวกำหนดบุคคลที่จะถูกตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลาง หรือความเป็นอิสระของตน และนับแต่เวลาที่ได้รับการแต่งตั้งและตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการอนุญาโตตุลาการ บุคคลดังกล่าวจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริง เช่นว่านั้นต่อคู่พิพาทโดยไม่ชักช้า เว้นแต่จะแจ้งให้คู่พิพาทรู้ล่วงหน้าแล้ว อนึ่ง อนุญาโตตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระ หรือการขาดคุณสมบัติตามที่คู่พิพาทตกลงกัน เว้นแต่คู่พิพาทจะคัดค้านอนุญาโตตุลาการซึ่งตนเป็นผู้ตั้งหรือร่วมตั้งมิได้ เว้นแต่คู่พิพาทฝ่ายนั้นมิได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการคัดค้านในขณะที่ตั้งอนุญาโตตุลาการนั้น

2. วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ

3.1 การปฏิบัติโดยเท่าเทียม ในการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการกฎหมายกำหนดให้คู่พิพาทได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ให้มีโอกาสนำสืบพยานหลักฐานและเสนอข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนได้ตามพฤติการณ์ในข้อพิพาทนั้น ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกัน หรือกฎหมายมิได้บัญญัติเป็นอย่างอื่น ให้คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินการกระบวนการพิจารณาใดๆ ตามที่เห็นสมควร อำนาจของอนุญาโตตุลาการนี้ให้รวมถึงอำนาจวินิจฉัยในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐาน การชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงด้วย อนึ่งคณะอนุญาโตตุลาการอาจนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยพยานหลักฐานมาใช้โดยอนุโลม และต้องให้คู่พิพาทได้รับการพิจารณาที่มีความยุติธรรมตามธรรมชาติ กล่าวคือ ต้องให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายมีโอกาสเสนอคดีของตนคือ ต้องฟังทั้งสองฝ่ายแต่ไม่จำเป็นต้องใช้เวลาเท่าๆ กันแก่ทั้งสองฝ่าย เพราะแต่ละฝ่ายอาจมีพยานจำนวนต่างกัน ข้อสำคัญคือให้โอกาสแต่การนำสืบคดีคู่พิพาทเท่านั้น และคณะอนุญาโตตุลาการต้องไม่เอนเอียงและต้องไม่มีอคติ วิธีพิจารณาที่เป็นธรรมเป็นหัวใจของความยุติธรรมซึ่งเป็นหัวใจของกฎหมาย นอกจากการให้ความเป็นธรรมในการรับฟัง การนำสืบคดีแล้วยังต้องมีมาตรการในการทำให้เกิดความเป็นธรรมดังกล่าว คือการให้มีการคัดค้านอนุญาโตตุลาการทำนองเดียวกันการคัดค้านคู่พิพาทเพราะทำหน้าที่อย่างเดียวกัน เป็นข้อสังเกตอย่างหนึ่งได้ว่าการอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทแต่ละฝ่ายตั้งคนของตนขึ้นไปเป็นอนุญาโตตุลาการด้วยนั้น ความเคร่งครัดในเรื่องความเอนเอียงของอนุญาโตตุลาการคนที่คู่พิพาทแต่ละฝ่ายตั้ง ย่อมลดหย่อนลง

เพราะเหตุแท้จริงที่ย่อมให้มีอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทตั้ง ก็เพื่อให้มีโอกาสรับฟังความคิดเห็นของ คู่พิพาทฝ่ายนั้นถนัดขึ้น⁵²

3.2 คณะอนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการคนใดคนหนึ่ง หรือคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่าย หนึ่งโดยความยินยอมของคณะอนุญาโตตุลาการเสียงข้างมาก อาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ให้ออกหมายเรียกพยาน หรือมีคำสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดก็ได้ โดยกระบวนการพิจารณาตามคำร้อง นั้น ถ้าเป็นการพิจารณาของศาลแล้วศาลอาจทำได้ ก็ให้ศาลจัดการให้ตามคำร้องนั้น ทั้งนี้ ให้นำ บทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการนั้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม⁵³

3. คำชี้ขาดและสิ้นสุดกระบวนการพิจารณา⁵⁴

คำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคณะอนุญาโตตุลาการ ถ้าคณะ อนุญาโตตุลาการมีจำนวนมากกว่า 1 คน การลงลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการเสียงข้างมากถือว่า เพียงพอแล้ว แต่ต้องพบแจ้งเหตุขัดข้องของอนุญาโตตุลาการผู้ซึ่งไม่ลงลายมือชื่อนั้นไว้ด้วย (มาตรา 37 วรรคหนึ่ง) สำหรับเนื้อหาของคำชี้ขาดนั้น ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คำชี้ ขาดต้องระบุเหตุผลแห่งการวินิจฉัยที่พึงพอใจไว้ โดยชัดแจ้ง แต่จะกำหนดหรือชี้ขาดการใดให้เกิน ขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือคำขอของคู่พิพาทไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นคำชี้ขาดตาม ข้อตกลงประนีประนอมยอมความตามมาตรา 36 ที่กล่าวไว้ หรือเป็นการกำหนดค่าธรรมเนียมและ ค่าใช้จ่ายชั้นอนุญาโตตุลาการ หรือค่าป่วยในอนุญาโตตุลาการตามมาตรา 37 วรรคสอง

นอกจากนี้ คำชี้ขาดจะต้องระบุวันเดือนปี และสถานที่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ ไว้ด้วย (มาตรา 37 วรรคสาม) และให้ถือว่าคำชี้ขาดดังกล่าวได้ทำขึ้น ณ สถานที่เช่นว่านั้น เมื่อทำคำ ชี้ขาดเสร็จแล้ว ให้คณะอนุญาโตตุลาการส่งสำเนาคำชี้ขาดนั้นให้แก่คู่พิพาททุกฝ่าย

4. การคัดค้านคำชี้ขาด⁵⁵

การคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการอาจทำได้โดยการขอให้ศาลที่ มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดตามที่บัญญัติไว้ โดยคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้เพิกถอนคำชี้ ขาดได้ โดยยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำชี้ขาด หรือถ้า เป็นกรณีมีการขอให้คณะอนุญาโตตุลาการแก้ไขหรือตีความคำชี้ขาด หรือชี้ขาดเพิ่มเติม นับแต่วันที่ คณะอนุญาโตตุลาการได้แก้ไขหรือตีความคำชี้ขาดหรือทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมแล้ว

ให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดได้ในกรณีดังต่อไปนี้

⁵² พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 25.

⁵³ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 33.

⁵⁴ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 37.

⁵⁵ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40.

(1) คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดสามารถพิสูจน์ได้ว่า

(ก) คู่สัญญาตามสัญญาอนุญาโตตุลาการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น

(ข) สัญญาอนุญาโตตุลาการไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายแห่งประเทศที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือตามกฎหมายไทยในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงดังกล่าว

(ค) ไม่มีการแจ้งให้คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดรู้ล่วงหน้าโดยชอบถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการหรือการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ หรือบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าสู่คดีในชั้นอนุญาโตตุลาการได้เพราะเหตุประการอื่น

(ง) คำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ถ้าคำชี้ขาดที่วินิจฉัยเกินขอบเขตนั้นสามารถแยกออกได้จากคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยในขอบเขตแล้วศาลอาจเพิกถอนเฉพาะส่วนที่วินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือข้อตกลงนั้นก็ได้ หรือ

(จ) องค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือกระบวนการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือในกรณีที่คู่พิพาทไม่ได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นองค์ประกอบดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้

(2) มีกรณีปรากฏต่อศาลว่า

(ก) คำชี้ขาดนั้นเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ไม่สามารถจะระงับโดยการอนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมาย หรือ

(ข) การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการพิจารณาคำร้องให้เพิกถอนคำชี้ขาด ถ้าคู่พิพาทยื่นคำร้องและศาลพิจารณาเห็นว่ามิเหตุผลสมควร ศาลอาจเลื่อนการพิจารณาคือออกไปตามที่เห็นสมควร เพื่อให้คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาอีกครั้งหนึ่งหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควร เพื่อให้เหตุแห่งการเพิกถอนนั้นหมดสิ้นไป

5. การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาด⁵⁶

ตามมาตรา 41 ภายใต้บังคับมาตรา 42 มาตรา 43 และมาตรา 44 คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้ทำขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาท และเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจยอมรับบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น

⁵⁶ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 41 – มาตรา 45

ในกรณีคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการกระทำขึ้นในต่างประเทศ ศาลที่มีเขตอำนาจจะมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดให้ต่อเมื่อเป็นคำชี้ขาดที่อยู่ในบังคับแห่งสนธิสัญญาอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่ประเทศไทยยอมตนเข้าผูกพันเท่านั้น

นอกจากนี้เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดประสงค์จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการให้คู่พิพาทฝ่ายนั้นยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดได้ ซึ่งเมื่อศาลได้รับคำร้องดังกล่าวให้รับทำการได้สวน และมีคำพิพากษาโดยพลันตามมาตรา 42 โดยผู้ร้องขอบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้ มาแสดงต่อศาล

- (1) ต้นฉบับคำชี้ขาด หรือสำเนาที่รับรองถูกต้อง
- (2) ต้นฉบับสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือสำเนาที่รับรองถูกต้อง
- (3) คำแปลเป็นภาษาไทยของคำชี้ขาดและสัญญาอนุญาโตตุลาการโดยมีผู้แปลซึ่ง

ได้สาบานตัวแล้วหรือปฏิญาณตนต่อหน้าศาลหรือต่อหน้าเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่มีอำนาจในการรับคำสาบาน หรือปฏิญาณหรือรับรองโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการรับรองคำแปล หรือผู้แทนทางการทูตหรือกงสุลไทยในประเทศที่มีการทำคำชี้ขาดหรือสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้น

โดยศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าคำชี้ขาดนั้นจะได้อำนาจขึ้นในประเทศใดตามมาตรา 43 ถ้าผู้ที่ถูกบังคับตามคำชี้ขาดพิสูจน์ได้ว่าคู่สัญญาตามสัญญาอนุญาโตตุลาการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมาย และสัญญาอนุญาโตตุลาการไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายแห่งประเทศที่คู่สัญญาได้ตกลงกันไว้หรือตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ และในการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นไม่มีการแจ้งให้ผู้ซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดรู้ล่วงหน้าโดยชอบถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการหรือการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ หรือบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าสู่คดีในชั้นอนุญาโตตุลาการได้ เพราะเหตุประการอื่น

หรือในกรณีที่อนุญาโตตุลาการชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ ซึ่งในกรณีนี้อาจรวมถึงองค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือกระบวนการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการไม่เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือคำชี้ขาดยังไม่มีผลผูกพัน หรือได้ถูกเพิกถอนโดยศาลที่มีเขตอำนาจหรือภายใต้กฎหมายของประเทศที่ทำคำชี้ขาด เว้นแต่ในกรณีที่ยังอยู่ในระหว่างทำการเพิกถอนหรือระงับใช้คำชี้ขาด โดยศาลอาจเลื่อนการพิจารณาคดีที่ขอบังคับตามคำชี้ขาดไปได้ตามที่เห็นสมควร และถ้าคู่พิพาทฝ่ายที่ขอบังคับตามคำชี้

ขาดร้องขอ ศาลอาจสั่งให้คู่พิพาทฝ่ายที่จะถูกบังคับวางประกันที่เหมาะสมก่อนก็ได้ แต่ในกรณีที่ศาลเห็นว่า การขอบังคับตามคำชี้ขาดตามมาตรา 43 นั้น ไม่สามารถจะระงับโดยการอนุญาตโตตุลาการได้ตามกฎหมายหรือถ้าการบังคับตาม คำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธได้ตามมาตรา 44

6. การอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษา

ตามมาตรา 45 ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายและขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือคำสั่งหรือคำพิพากษานั้นไม่ตรงกับคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ หรือผู้พิพากษา ได้ทำความเห็นแย้งไว้ในคำพิพากษา หรือคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งเกี่ยวกับการใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่พิพาทตามมาตรา 16

การอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อุทธรณ์ต่อศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

4. ความเป็นมาของสมาคมประกันวินาศภัย

สมาคมประกันวินาศภัย ก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2510 โดยการรวมตัวของ 3 สมาคมประกันภัย ได้แก่ 1. สมาคมของบริษัทที่เป็นสาขาของบริษัทประกันภัยในยุโรป บริษัทประกันภัยจีน และบริษัทประกันภัยไทยที่สังกัดบริษัทในสหราชอาณาจักร 2. สมาคมประกันภัยจีนแห่งประเทศไทย และ 3. สมาคมประกันภัยแห่งประเทศไทย ปัจจุบันสมาคมประกันวินาศภัยมีสมาชิกซึ่งเป็นบริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการด้านประกันวินาศภัยรวมทั้งสิ้น 68 บริษัท

สมาคมประกันวินาศภัยมีหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันวินาศภัยทั้งในด้านวิชาการ และด้านกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจประกันภัยและสังคมตลอดจนให้ความร่วมมือกับหน่วยราชการต่างๆ โดยจำแนกเป็น 7 สาขา ดังนี้

1. ประกันภัยทรัพย์สิน
2. ประกันภัยทางทะเลและโลจิสติกส์
3. ประกันภัยยานยนต์
4. ประกันภัยเบ็ดเตล็ด อุบัติเหตุและสุขภาพ
5. พัฒนาธุรกิจและประชาสัมพันธ์
6. บัญชี-การเงิน และการลงทุน

7. กฎหมายและระเบียบ

นโยบายของสมาคมประกันวินาศภัย

1. สมาคมประกันวินาศภัยเป็นศูนย์กลางในการสร้างเสถียรภาพและพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจประกันภัยให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานในการบริการ เป็นที่เชื่อมั่นไว้วางใจของประชาชน

2. สมาคมประกันภัยวินาศภัยเป็นศูนย์กลางในการประสานและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและเอกชน

3. สมาคมประกันภัยวินาศภัยเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นศูนย์ให้ความรู้และความเข้าใจในสิทธิประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยแก่ประชาชน

4. สมาคมประกันภัยวินาศภัยเป็นศูนย์กลางในการศึกษาและเสนอแนะเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจประกันภัยโดยรวม อีกทั้งเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีของมวลสมาชิก

5. สมาคมประกันภัยวินาศภัยเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุนและเสริมสร้างความพร้อมแก่บริษัทสมาชิก เพื่อรองรับสำหรับการเปิดเสรีในทุกด้านสำหรับธุรกิจประกันวินาศภัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของสมาคมประกันวินาศภัย

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบวิสาหกิจอันเกี่ยวกับการประกันภัย
2. สนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกแก้ไขอุปสรรคข้อขัดข้องต่างๆ รวมทั้งเจรจาทำความตกลงกับบุคคลภายนอกเพื่อประโยชน์ร่วมกันในการประกอบวิสาหกิจที่อยู่ในวัตถุประสงค์
3. ทำการวิจัยให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกเกี่ยวกับการประกอบวิสาหกิจประเภทที่อยู่ในวัตถุประสงค์
4. ส่งเสริมความร่วมมือ ความสามัคคีและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิก
5. ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างสมาชิกหรือระหว่างสมาชิกกับบุคคลภายนอก
6. ร่วมมือกับรัฐบาลในการส่งเสริมกิจการของสมาชิกและสมาคม
7. วางระเบียบให้สมาชิกปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติเพื่อให้การประกอบวิสาหกิจเกี่ยวกับการประกันภัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
8. สมาคมการค้ำนี้ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการในทางการเมือง
9. สอดส่องติดตามความเคลื่อนไหวของกิจการประกันภัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การประกอบธุรกิจประกันภัยและเศรษฐกิจของประเทศ

10. ให้การศึกษาแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ในทางวิชาการตลอดจนข่าวสารอันเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย
11. ทำสถิติหรือเอกสารรวมทั้งวิจัยเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจประกันภัย
12. ร่วมมือกับรัฐบาลในการส่งเสริมประกอบธุรกิจประกันภัยและกำหนดระเบียบการต่างๆ ให้สมาชิกถือปฏิบัติ หรือควั่นการปฏิบัติเพื่อให้การประกอบธุรกิจประกันภัยดำเนินการไปโดยเรียบร้อย
13. เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันภัยต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องหรือสถาบันอื่นๆ
14. จัดตั้งสโมสรและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสวัสดิการสมาชิกตามระเบียบการซึ่งคณะกรรมการบริหารจะได้กำหนด

5. ความเป็นมาของสำนักงานอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย

สมาคมประกันวินาศภัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการระงับข้อพิพาททางแพ่งโดยอนุญาโตตุลาการระหว่างสมาชิกบริษัทประกันวินาศภัยด้วยกัน ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลเป็นอย่างมาก ประหยัดค่าใช้จ่ายของบริษัทประกันวินาศภัย สามารถพิจารณาปัญหาข้อพิพาทระหว่างกันด้วยความสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม รักษาภาพลักษณ์ของธุรกิจประกันภัยให้ดูดีในสายตาประชาชนเป็นผลให้ผู้เอาประกันภัยได้รับการชดใช้ค่าสินไหมโดยเร็วและเป็นธรรม ดังนั้นในปี พ.ศ. 2537 นายประสาน นิลมานัตต์ นายกสมาคมประกันวินาศภัย ได้มอบหมายให้นายศราวุธ ภาสุวิชัยพงศ์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งอุปนายกสมาคมประกันวินาศภัย และประธานคณะกรรมการประกันภัยยานยนต์ และนายอานนท์ วังวสุ (ประธานชมรมนักกฎหมาย) ดำเนินการเพื่อเตรียมการก่อตั้งสำนักงานอนุญาโตตุลาการขึ้น โดยสมาคมประกันวินาศภัยได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจาก สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ในการให้คำแนะนำช่วยเหลือทางวิชาการ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อบังคับและบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

การจัดตั้งสำนักงานอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากกรมการประกันภัย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้น โดยนายอุทัย พิมพ์ใจชน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้ให้เกียรติเป็นประธานในพิธีลงนามสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ณ ห้องเลิควนาลัย โรงแรมฮิลตัน กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2537 ซึ่งปรากฏว่าได้มีบริษัทสมาชิกร่วมที่เข้าร่วมลงนามในสัญญา จำนวน 60 บริษัท

สัญญาฉบับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการฉบับนี้มีผลผูกพันบริษัทที่ร่วมลงนามในภายหลังตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2537 เป็นต้นมาจนถึงทุกวันนี้

6. ลักษณะข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์

คำว่า “พิพาท” (Dispute) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 หมายถึง “การพูด การเถียงกัน หรือ โต้เถียงกัน”⁵⁷ ใน Black’s law dictionary หมายถึง “ข้อขัดแย้ง ข้อโต้เถียง การขัดแย้งของการเรียกร้องสิทธิการอ้างสิทธิ การเรียกร้องของอีกฝ่ายหนึ่ง ฯลฯ ในลักษณะของการกระทำนี้จะต้องประกอบด้วยคู่กรณี 2 ฝ่ายขึ้นไปเกิดการโต้แย้งกัน”⁵⁸ ดังนั้น ข้อพิพาทจึงหมายถึง บุคคลสองฝ่ายอย่างน้อยมีการขัดแย้งกันในเรื่องของการเรียกร้องสิทธิต่างๆ สำหรับในเรื่องข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ จะเป็นข้อพิพาทของบุคคลสองฝ่ายเป็นอย่างน้อยมีการขัดแย้งในเรื่องสิทธิต่างๆ ที่สืบเนื่องมาจากสัญญาประกันภัยรถยนต์ หรือตามกรรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ที่ได้ทำไว้ บุคคลที่อาจเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ได้แก่

1. ผู้รับประกันภัย หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่ตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตคงได้ระบุไว้ในสัญญานั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีบัญญัติไว้ว่า จะต้องมิลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างใด แต่พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 6 บัญญัติว่า “การประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย จะกระทำได้อต่อเมื่อได้จัดตั้งขึ้นในรูปบริษัทจำกัดตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชน จำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด และโดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี ฯลฯ” จึงเป็นอันว่าผู้ที่จะประกอบธุรกิจเป็นผู้รับประกันภัยจะต้องกระทำในรูปบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ทั้งจะต้องปฏิบัติตามรายละเอียดต่างๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535

2. ผู้เอาประกันภัย หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่ตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัยเป็นการตอบแทนที่ผู้รับประกันภัยตกลงเข้ารับเสี่ยงภัยให้ และเนื่องจากการเข้าทำสัญญาประกันภัยเป็นการทำนิติกรรมอย่างหนึ่ง ผู้ที่จะเป็นผู้เอาประกันภัยได้จึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถตามกฎหมายในอันที่จะทำนิติกรรมให้มีผลผูกพันได้ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้ที่จะเป็นผู้เอาประกันภัยจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเหตุที่จะเอาประกันภัยนั้นด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863

⁵⁷ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 หน้า 598

⁵⁸ Henry Campbell Black, Black’s Law Dictionary. 5th ed. (West Publishing USA, 1979), p. 424.

3. ผู้รับประโยชน์ หมายถึง บุคคลผู้ที่พึงจะได้รับค่าสินไหมทดแทนหรือรับจำนวนเงินให้ โดยผู้เอาประกันภัยกำหนดให้เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยผู้รับประโยชน์นี้ กฎหมายไม่ได้บังคับไว้ว่าจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับผู้เอาประกันภัยหรือวัตถุที่เอาประกันภัยแต่อย่างใด จึงเป็นสิทธิของผู้เอาประกันภัยที่จะระบุบุคคลใดก็ได้เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย หรือผู้เอาประกันภัยอาจจะระบุตัวเองให้เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยก็ได้ ดังจะเห็นได้จากที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 862 วรรคท้าย ที่บัญญัติไว้ว่า “อนึ่งผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์นั้น จะเป็นบุคคลคนหนึ่งคนเดียวกันก็ได้” จึงอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าสัญญาประกันภัย หากมีผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์ สัญญาที่อาจสมบูรณ์ได้แม้ว่าจะไม่มีผู้รับประโยชน์ก็ตาม⁵⁹

นอกจากผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ ตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ หรือกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ บุคคลภายนอกที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้อพิพาทคือ “ผู้ประสบภัย” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 มาตรา 4⁶⁰ และบุคคลผู้ได้รับความเสียหายตามกรมธรรม์ประกันภัยค่าจูน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 887 ด้วย

6.1 ข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยกับบริษัทประกันภัยด้วยกัน

ข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยกับบริษัทประกันภัยด้วยกันนั้น สาเหตุพิพาทมักมาจากการที่บริษัทประกันภัยรับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัยของตนมาเรียกร้องกับบริษัทประกันภัยที่รับประกันภัยบุคคลที่เป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น จะเกิดขึ้นกับกรณีที่รถคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีการทำประกันภัยรถยนต์ไว้ทั้งสองคัน บริษัทประกันภัยของฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เอาประกันภัยของบริษัทตน แล้วเข้ารับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัยในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากฝ่ายที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้

เมื่อเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ โดยมีบุคคลภายนอกเป็นผู้ก่อ ผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิใช้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัย ซึ่งเป็นสิทธิที่เกิดโดยผลของสัญญาที่ได้ทำกันไว้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 880 บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการรับช่วงสิทธิไว้ว่า “ถ้าความวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้

⁵⁹ ไชยศ เหมรัชตะ กฎหมายว่าด้วยการประกันภัย กรุงเทพฯ : นิติบรรณาการ 2534 หน้า 36-39

⁶⁰ มาตรา 4 “ผู้ประสบภัย” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัย เนื่องจาก รถที่ไซ้หรืออยู่ในทางหรือเนื่องจากสิ่งกีดขวางหรือติดตั้งในรถนั้นและหมายความรวมถึงทายาทโดยธรรมของผู้ประสบภัย ซึ่งถึงแก่ความตายด้วย

ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้าช่วงสิทธิของ
ผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประกัน โชน์ ซึ่งมีบุคคลภายนอกเพียงนั้น”

จะเห็นได้ว่า ผู้รับประกันภัยจะเข้ารับช่วงสิทธิได้ต่อเมื่อได้ใช้ค่าสินไหม ทดแทน
ให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันไปแล้ว ตัวอย่างเช่น ก.ประกันภัยไว้กับบริษัท ข.เป็นเงิน
100,000 บาท ต่อมารถยนต์คันนี้ถูกไฟไหม้เสียหายหมดทั้งคันซึ่งตามสัญญาบริษัท ข.จะต้องจ่ายค่า
สินไหมทดแทนให้ทั้งหมดตามทุนประกัน ในกรณีนี้บริษัท ข.ย่อมรับช่วงสิทธิจาก ก.ฟ้องเรียก
ค่าเสียหายคืนจากผู้ทำละเมิดเป็นเงิน 100,000 บาท ได้ทันที

การที่บริษัทประกันภัยอีกบริษัทหนึ่งต้องเข้ามาเป็นคู่พิพาทด้วยนั้น เนื่องมาจากผู้ที่
ก่อให้เกิดความเสียหายได้ทำประกันภัยรถยนต์ไว้กับบริษัทประกันภัยนั้น โดยมีสัญญาประกันภัย
รถยนต์หรือเงื่อนไขในกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ รถยนต์ที่บริษัทจะต้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่า
สินไหมทดแทน ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเป็นฝ่ายก่อให้เกิดความเสียหาย บริษัทประกันภัยจะเป็นผู้
ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งที่ได้รับ ความเสียหายแทนผู้เอาประกันภัย ถ้าหาก
อุบัติเหตุหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นไม่สามารถตกลงกันได้ บริษัทประกันภัยของฝ่ายที่ก่อให้เกิดความ
เสียหายไม่ยอมรับรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณีไม่สามารถตกลงกันได้ก็จะเกิดเป็นข้อพิพาท
เกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ระหว่างบริษัทประกันภัยที่รับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัยที่ได้รับ
ความเสียหาย กับบริษัทประกันภัยของอีกฝ่ายที่ก่อให้เกิดความเสียหาย

ข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยรถยนต์ด้วยกันนั้นจะเป็น ข้อพิพาทข้อขัดแย้ง หรือ
ข้อเรียกร้องใดๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกันอันเนื่องมาจากการรับประกันภัยของทั้งสองฝ่ายที่ได้รับ
ประกันภัยไว้จากผู้เอาประกันภัยแต่ละฝ่าย

6.2 ข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยกับผู้เอาประกันภัย และหรือผู้เสียหาย

สัญญาประกันภัยรถยนต์ เป็นสัญญาที่ผู้รับประกันภัยมีหน้าที่จะต้องใช้ค่าสินไหม
ทดแทนให้แก่ผู้รับประกัน โชน์ หน้าที่นี้ถือได้ว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญที่สุดของผู้รับประกันภัย เพราะ
การจ่ายค่าสินไหมทดแทนเป็นวัตถุประสงค์โดยตรงของสัญญาประกันภัยในอันที่จะให้ผู้รับ
ประกันภัยชำระหนี้ตอบแทนผู้เอาประกันภัยซึ่งได้ชำระเบี้ยประกันภัยให้แก่ตน โดยที่สัญญา
ประกันวินาศภัยรถยนต์เป็นสัญญาชดใช้ค่าเสียหาย ดังนั้น หน้าที่จ่ายค่าสินไหมทดแทนจะเกิดขึ้นก็
ต่อเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น และความเสียหายนั้นเป็นผลเนื่องมาจากภัยที่ระบุไว้ในสัญญาเท่านั้น
ความต้องการของผู้เอาประกันภัยคือต้องการที่จะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นสิทธิที่มี
ความสำคัญแก่ผู้เอาประกันภัยมากที่สุด โดยปกติแล้ว เมื่อเกิดวินาศภัย และทุกอย่างเป็นไปตาม
เงื่อนไขในกรมธรรม์ประกันภัย แต่ถ้าบริษัทประกันภัยไม่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือมีมูลพิพาท
หรือโต้แย้งสิทธิเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ใดๆ ก็ดี ก็ก็จะเกิดเป็นข้อพิพาทระหว่างบริษัท

ประกันภัยกับผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหาย กล่าวโดยสรุป จะมีลักษณะเป็นข้อพิพาท ข้อขัดแย้งหรือข้อเรียกร้องใดๆ ที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวเนื่องกับกรรมธรรม์และประกันภัยที่ทำขึ้น ซึ่งโดยสภาพฝ่ายผู้เอาประกันภัยรถยนต์ และหรือผู้เสียหาย มักจะเป็นฝ่ายเรียกร้องหรือฟ้องคดี ในทางปฏิบัติการเรียกร้องหรือการฟ้องร้องดำเนินคดีอาจเกิดขึ้น ในกรณีดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้เอาประกันรถยนต์ และหรือผู้เสียหายฟ้องบริษัทประกันภัย
2. ผู้เอาประกันภัย เอาประกันภัยค่าเงิน ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายแล้วฟ้องบริษัทประกันภัย
3. บริษัทประกันภัย ฟ้องผู้เอาประกันภัยให้ชำระค่าเบี้ยประกันภัย หรือฟ้องขอให้เลิกสัญญาประกันภัย

สำหรับกรณีผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกฟ้องบริษัทประกันภัยรถยนต์จะเห็นได้ว่าเป็นผู้เสียหายสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัทผู้รับประกันภัยได้โดยตรง แม้ตนจะไม่ใช่อุบัติเหตุในสัญญาประกันภัยรถยนต์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 887⁶¹

จะเห็นได้ว่าลักษณะของข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ จะเป็นเรื่องที่มีประเด็นข้อพิพาทในลักษณะคล้ายกัน ในมูลเหตุที่พิพาท แต่การวินิจฉัยต้องอาศัยความชำนาญ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการประกันภัยเฉพาะด้านอาทิเช่น ในเรื่องตีความสัญญาประกันภัย การประเมินมูลค่าความเสียหายจากอุบัติเหตุรถยนต์ที่เกิดขึ้น ทั้งยังเป็นข้อพิพาทที่มีบุคคลต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องค่อนข้างมากกว่าข้อพิพาทประเภทอื่นๆ เช่น บริษัทที่รับประกันภัยรถยนต์ ผู้เอาประกันภัย บุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหาย คนขับรถแล้วก่อให้เกิดวินาศภัยซึ่งเป็นบุคคลอื่น เช่น ลูกจ้าง ผู้ให้เช่าซื้อรถยนต์ อยู่ซ่อมรถ ฯลฯ อุบัติเหตุต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ด้วยดีก็จะเกิดเป็นข้อพิพาทขึ้น ซึ่งจะต้องมีวิธีการนำการระงับข้อพิพาทวิธีการต่างๆ เกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ดังต่อไปนี้

1. การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ทั่วไป

เมื่อข้อพิพาทเกิดขึ้นไม่ว่าจะเกิดขึ้นระหว่างบริษัทประกันภัยกับบริษัทประกันภัยด้วยกันหรือเกิดขึ้นระหว่างบริษัทประกันภัยกับผู้เอาประกันภัยหรือผู้เสียหายวิธีการระงับข้อพิพาทโดยทั่วไปนั้นมีหลายวิธี ซึ่งอาจเป็นการระงับข้อพิพาทในศาลหรือวิธีการระงับข้อพิพาทนอกศาล

1.1 การระงับข้อพิพาทในศาล หมายถึง การระงับข้อพิพาทโดยอาศัยกระบวนการยุติธรรมทางศาล อันเป็นส่วนที่เกิดจากการใช้อำนาจอรัฐ ในการระงับข้อพิพาทให้ยุติลง มีกระบวนการขึ้นตอนและวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งแบ่งได้เป็น 3 วิธี

⁶¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3289/2525 เนติบัณฑิตยสถาน ตอน 11 หน้า 2371

- 1) การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี
- 2) การไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ
- 3) การอนุญาโตตุลาการ

1) การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี คือการฟ้องคดีต่อศาลซึ่งในเรื่องนี้จะกล่าวเฉพาะในส่วนของคดีแพ่ง โดยแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วนดังนี้

1.1 การพิจารณาคดีสามัญ

1.2 การพิจารณาคดีมีโน้ตสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยาก

2) การไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลก่อนที่ศาลจะพิพากษา ผู้พิพากษาจะทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ ถ้าคู่พิพาทยินยอมก็จะมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งจะทำให้ข้อพิพาทที่ฟ้องร้องยุติและผูกพันคู่ความทั้งสองฝ่าย ตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น มาตรา 20 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้ว่า “ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินการไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น”

และตามมาตรา 19 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง หากศาลเห็นว่า “การที่คู่ความมาศาลด้วยตนเองอาจยังให้เกิดความตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันได้”

ศาลจะพยายามไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงกันในวันชี้สองสถาน หรือในวันสืบพยานนัดแรก เพราะเป็นวันที่ทนายความทั้งสองฝ่ายมาพบกันเป็นครั้งแรกซึ่งหากศาลไม่สามารถไกล่เกลี่ยในวันนั้นได้สำเร็จก็อาจทำการไกล่เกลี่ยกันในระหว่างการสืบพยานของแต่ละฝ่าย หากเห็นว่าคู่ความทั้งสองฝ่ายพอดตกลงกันได้ซึ่งในเรื่องนี้ศาลแพ่งได้ออกระเบียบศาลแพ่งขึ้นเรียกว่า “ระเบียบศาลแพ่งว่าด้วยการไกล่เกลี่ยเพื่อยังให้การประนีประนอมยอมความ พ.ศ. 2537” โดยให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2537 เป็นต้นไป และยังได้ออกคำสั่งศาลแพ่งที่ 194/2537 เรื่องการจัดตั้งงานไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความ อันเป็นการจัดตั้งหน่วยงานธุรการของศาลขึ้นมารองรับนโยบายและรับผิดชอบงานในด้านการไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความในศาลแพ่งขึ้นมาโดยเฉพาะ

3) การอนุญาโตตุลาการในศาล ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ถ้าคู่กรณีสมัครใจ สามารถตกลงกันให้อนุญาโตตุลาการเป็นผู้วินิจฉัยประเด็นข้อพิพาทในบางประเด็นหรือทั้งหมดแทนการพิจารณาคดีตามปกติของศาลได้ สาละสำคัญของอนุญาโตตุลาการในศาล อยู่ในมาตรา 210 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“บรรดาคดีทั้งปวง ซึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น คู่ความตกลงกันจะเสนอข้อพิพาทอันเกี่ยวกับประเด็นทั้งปวง หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง ให้อนุญาตศาลปกครองคนเดียวหรือหลายคนเป็นผู้ชี้ขาดก็ได้ โดยยื่นคำขอร่วมกันกล่าวถึงข้อความแห่งความตกลงเช่นว่านั้นต่อศาล

ถ้าศาลเห็นว่า ข้อตกลงนั้น ไม่ผิดกฎหมาย ให้ศาลอนุญาตตามคำขอนั้น”

ส่วนมาตราอื่นตั้งแต่มาตรา 211 ถึง 220 ที่เหลือเป็นวิธีดำเนินการพิจารณาของอนุญาตศาลปกครอง

การตั้งอนุญาตศาลปกครอง ตามมาตรา 211 ถ้าในข้อตกลงมิได้กำหนดข้อความไว้เป็นอย่างอื่น การตั้งอนุญาตศาลปกครองให้ใช้ข้อบังคับดังต่อไปนี้

1) คู่ความชอบที่จะตั้งอนุญาตศาลปกครองได้ฝ่ายละคน แต่ถ้าคดีมีโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมหลายคน ให้ตั้งอนุญาตศาลปกครองการเพียงคนหนึ่งแทน โจทก์ทั้งหมดและคนหนึ่งแทนจำเลยทั้งหมด

2) ถ้าคู่ความจะตั้งอนุญาตศาลปกครองคนเดียวหรือหลายคนด้วยความเห็นชอบพร้อมกัน การตั้งเช่นว่านี้ให้ทำเป็นหนังสือลงวัน เดือนปี และให้คู่ความลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

3) ถ้าตกลงกันให้คู่ความฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ตั้งอนุญาตศาลปกครอง การตั้งเช่นว่านี้ให้ทำเป็นหนังสือลงวันเดือนปี และลงลายมือชื่อของคู่ความหรือบุคคลภายนอกนั้นแล้วส่งไปให้คู่ความอื่นๆ

4) ถ้าศาลไม่เห็นชอบด้วยบุคคลที่คู่ความตั้งหรือที่เสนอตั้งเป็นอนุญาตศาลปกครอง ให้ศาลตั้งให้คู่ความตั้งบุคคลอื่นหรือเสนอบุคคลอื่นตั้งเป็นอนุญาตศาลปกครอง ถ้าคู่ความมิได้ตั้งหรือเสนอให้ตั้งบุคคลใดเป็นอนุญาตศาลปกครอง ให้ศาลมีอำนาจตั้งบุคคลใดเป็นอนุญาตศาลปกครองได้ตามที่เห็นสมควร แล้วให้ศาลตั้งคำสั่งเช่นว่านี้ไปยังอนุญาตศาลปกครองที่ตั้งขึ้น และคู่ความที่เกี่ยวข้องโดยทางเจ้าพนักงานศาล

การถอนการตั้งอนุญาตศาลปกครองหรือการคัดค้านอนุญาตศาลปกครอง ตามมาตรา 213 บัญญัติว่า “เมื่อบุคคลหรือคู่ความมีสิทธิ ได้ตั้งอนุญาตศาลปกครองขึ้นแล้ว ห้ามมิให้บุคคลหรือคู่ความนั้นถอนการตั้งเสียเว้นแต่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยินยอมด้วย

อนุญาตศาลปกครองที่ตั้งขึ้นโดยชอบนั้น ถ้าเป็นกรณีที่ศาลหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ตั้งคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะคัดค้านก็ได้ หรือถ้าเป็นกรณีที่คู่ความฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตั้งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะคัดค้านก็ได้ โดยอาศัยเหตุดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11 หรือเหตุที่อนุญาตศาลปกครองนั้นเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือไม่สามารถทำหน้าที่อนุญาตศาลปกครองได้ ในกรณีที่มีการคัดค้านอนุญาตศาลปกครองดังว่านี้ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าการคัดค้านอนุญาตศาลปกครองนั้นฟังขึ้น ให้ตั้งอนุญาตศาลปกครองขึ้นใหม่”

ในส่วนของการพิจารณาอนุญาตตุลาการ จะเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 215 และมาตรา 216 กล่าวคือ ถ้ามิได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทไว้ ให้อนุญาตตุลาการกำหนดประเด็นข้อพิพาทเหล่านั้น และก่อนที่จะทำคำชี้ขาดให้อนุญาตตุลาการฟังคู่ความทั้งปวงและอาจทำการไต่สวนตามที่สมควรในข้อพิพาทอันเสนอมาให้พิจารณานั้น

อนุญาตตุลาการ อาจตรวจเอกสารทั้งปวงที่ยื่นขึ้นมาและฟังพยาน หรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเต็มใจมาให้การ ถ้าอนุญาตตุลาการขอให้ศาลส่งคำคู่ความหรือบรรดาเอกสารอื่นๆ ในสำนวน เช่นว่านี้มาให้ตรวจดู ให้ศาลจัดการให้ตามคำร้องขอ นั้น

ถ้าอนุญาตตุลาการเห็นว่าจำต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างใดที่ต้องดำเนินทางศาล (เช่นหมายเรียกพยาน หรือให้พยานสาบานตน หรือให้ส่งเอกสาร) อนุญาตตุลาการอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาเช่นนั้น ถ้าศาลเห็นว่ากระบวนการพิจารณานั้นอยู่ในอำนาจศาลและพึงรับทำให้ได้แล้ว ให้ศาลจัดการให้ตามคำขอเช่นว่านี้ โดยเรียกค่าธรรมเนียมศาลตามอัตราที่กำหนดไว้ สำหรับกระบวนการที่ขอให้จัดการนั้นจากอนุญาตตุลาการ ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา 215 และมาตรานี้ อนุญาตตุลาการมีอำนาจที่จะดำเนินการตามวิธีพิจารณาใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ เว้นแต่ในข้อตกลงจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการในศาลยังไม่ผูกพันคู่ความ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาตามคำชี้ขาดนั้นตามมาตรา 218 วรรค 2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นอกจากนี้ คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 140, 141 และ 142 อันว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่งของศาล ซึ่งจะทำการชี้ขาดเกินคำขอ หรือนอกจากที่ปรากฏในฟ้องไม่ได้ ซึ่งต่างจากการประนีประนอม ขอมความที่กระทำต่อหน้าศาล และศาลพิพากษตามขอม ซึ่งไม่ตกอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายที่ห้ามมิให้มีพิพากษาเกินคำขอ หรือที่ปรากฏในฟ้อง

ในคดีที่มีข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ทั่วไป ซึ่งรวมทั้งคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ด้วย ในการที่จะนำวิธีการอนุญาตตุลาการในศาลมาใช้ นั้น จะต้องเกิดจากความตกลงโดยสมัครใจของคู่ความที่จะใช้วิธีการอนุญาตตุลาการในศาล ในการวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นข้อพิพาททั้งหมด หรือบางส่วน โดยยื่นคำร้องขอร่วมกันต่อศาล จะเห็นว่าในเมื่อคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว กรณีดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้ค่อนข้างยาก เพราะโอกาสที่คู่ความจะตกลงกันได้ในการนำวิธีการอนุญาตตุลาการมาใช้จะมีน้อยมาก ในทางปฏิบัติศาลไทยหรือคู่ความไม่ค่อยนำการอนุญาตตุลาการในศาลมาใช้กันเท่าใดนัก หรืออาจกล่าวได้ว่าเกือบไม่มีการใช้เลยก็ได้ ดังนั้น โอกาสที่คู่ความที่พิพาทกันเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์จะตกลงกันใช้วิธีการอนุญาตตุลาการในศาล มาระงับข้อพิพาทก็จะเกิดขึ้นน้อยมากเช่นกัน

1.2 การระงับข้อพิพาทนอกศาล

เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอื่นนอกจากวิธีการทางศาลยุติธรรม ซึ่งสามารถนำมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ ได้แก่วิธีการดังต่อไปนี้

1) สัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ (Knock for knock Agreement) สัญญานี้เป็นข้อตกลงทำขึ้นระหว่างบริษัทประกันภัยรถยนต์ เพื่อตกลงสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกัน คือเมื่อมีอุบัติเหตุและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น บริษัทประกันภัยจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเฉพาะในส่วนที่เกิดขึ้นกับตัวรถคันที่ประกันภัยไว้เท่านั้น ภายในจำนวนเงินที่เอาประกันภัย เมื่อบริษัทประกันภัยต่างชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้เอาประกันภัยที่ได้รับความเสียหายแล้ว จะไม่เรียกร้องค่าเสียหายระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกันเอง ไม่ว่าอุบัติเหตุจะเป็นความผิดของฝ่ายใด สัญญาดังกล่าวนี้เป็นข้อตกลงไว้ล่วงหน้าก่อนข้อพิพาทเกิดขึ้น เป็นแนวทางในการปฏิบัติระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกันเป็นเพียงข้อสัญญาที่อาจจะช่วยให้ข้อพิพาทลดลงได้บ้างเพราะได้มีการตกลงกันไว้ก่อน

สัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกัน ตามกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์⁶² (Knock for Knock Agreement)

1. ต้องเป็นการประกันภัยรถภาคสมัครใจเฉพาะต่อรถยนต์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัย ประเภทคุ้มครองความเสียหายประเภทหนึ่ง
2. รถที่ทำการประกันภัยนั้น เป็นรถสี่ล้อที่มีน้ำหนักรวมบรรทุกไม่เกิน 4 ตัน หรือรถที่จดทะเบียนที่นั่งไม่เกิน 15 ที่นั่ง
3. เมื่อรถชนกันบริษัทประกันภัยจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับตัวรถคันที่ตนรับประกันภัยไว้ ภายในจำนวนเงินที่เอาประกันภัย หากมีความเสียหายที่เกินกว่าจำนวนเงินที่เอาประกันภัยไว้ผู้เอาประกันภัยสามารถเรียกร้องจากฝ่ายที่ผิดได้
4. เมื่อบริษัทประกันภัยต่างจัดการชดใช้ค่าเสียหายเรียบร้อยแล้ว จะไม่เรียกร้องค่าเสียหาย ระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกันเอง ไม่ว่าอุบัติเหตุจะเป็นความผิดของผู้เอาประกันภัยฝ่ายใด
5. หากระหว่างบริษัทประกันภัยเกิดปัญหาข้อโต้แย้งต่อกัน ให้สำนักงานอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยเป็นผู้ชี้ขาด
6. สัญญานี้มีผลผูกพันบริษัทประกันภัยตามความคุ้มครอง ในกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์เท่านั้น

⁶² สมาคมประกันวินาศภัย, สัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันและตามกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์

7. สัญญานี้มีผลใช้บังคับสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2539 เป็นต้นไป

2) การเจรจาต่อรอง (Negotiation) การเจรจาต่อรองเป็นเรื่องที่กระทำกันระหว่าง คู่ความทั้งสองฝ่ายโดยไม่มีคนกลางที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเข้ามาร่วมด้วย และการเจรจาต่อรองอาจเป็น รูปแบบที่ไม่มีเรื่องพิพาทกันแต่ประสงค์จะเจรจาต่อรองกันเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ฝ่ายตนต้องการหรือ เป็นรูปแบบที่มีเรื่องพิพาทกันแล้วจึงมาเจรจาต่อรองกันเพื่อระงับข้อพิพาทก็ตาม การรู้ถึงเทคนิค วิธีการเจรจาต่อรองนับเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง ผู้เจรจาจำเป็นจะต้องรู้ถึงเทคนิคและขั้นตอนของการ เจรจาต่อรองว่ามีอย่างไร เพื่อจะได้เข้าถึงภายในจิตใจของคู่ความในขณะเจรจา และสามารถแนะนำ เสนอแนะ ล่อใจ เกลี้ยกล่อม หรือชี้แนะหนทางให้แก่คู่ความได้ โดยอย่างน้อยจะต้องเข้าใจถึง บทบาทในการเจรจาต่อรองว่าประกอบด้วยขั้นตอน 4 ประการ คือ การเตรียมตัว (Prepare) การ ปรึกษาหารือ (Discuss) การนำเสนอ (Propose) และการต่อรอง (Bargain) โดยเฉพาะลักษณะที่ จะต้องมีการให้ (Give) และรับ (Take) เป็นการแลกเปลี่ยน (Exchange) ในสิ่งที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ต้องการอยู่ในตัวด้วย และยังคงต้องนึกคิดอยู่ในใจถึงขั้นตอนและลักษณะต่างๆ ดังกล่าวนี้แทน คู่ความแต่ละฝ่ายในขณะที่มีการเจรจากันเพื่อทำจุดประสงค์ของการเจรจาให้ได้ผลอีกด้วย⁶³

การเจรจาต่อรองนั้น นับว่าเป็นการระงับข้อพิพาทก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลวิธีหนึ่ง ซึ่ง หากมีการเจรจาต่อรองที่ดี เป็นที่ยอมรับของคู่พิพาท ก็อาจทำให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นยุติลงได้ทันที โดยไม่ต้องใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอื่น หรือดำเนินคดีในศาลวิธีการนี้จะมีข้อพิพาท ได้โดยมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม แก่คู่กรณีทุกฝ่ายจะต้องอยู่ในหลักการที่ว่า คู่พิพาททั้งสอง ฝ่ายจะต้องมีอำนาจในการเจรจาต่อรองที่เท่าเทียมกัน

จากการศึกษาพบว่า การเจรจาต่อรองนั้นยังไม่มีรูปแบบที่แน่นอน การเจรจา ต่อรองยากแก่การดูแลในเรื่องความเป็นธรรมของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายในข้อพิพาทเกี่ยวกับการ ประกันภัย ปัญหาในเรื่องอำนาจต่อรองของผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายจะมีน้อยกว่าบริษัท ประกันภัยเกือบทุกด้าน การระงับข้อพิพาทโดยวิธีนี้จึงมีความบกพร่องคือให้ความเป็นธรรมแก่ คู่กรณีไม่เท่ากันได้

ในความเป็นจริงแล้ว ผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายในข้อพิพาทเกี่ยวกับการ ประกันภัยรถยนต์ มักจะเป็นประชาชนที่อยู่ในฐานะด้อยกว่าฝ่ายบริษัทประกันภัยรถยนต์จึงทำให้ เสียเปรียบในการเจรจาต่อรองอย่างมาก ผลก็คือ ฝ่ายผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายต้องยอมรับ

⁶³ ภาณุ รังสิสหัส “การไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาท” ตูลพาห เล่ม 2 ปีที่ 42 (เมษายน – มิถุนายน 2538) หน้า 142

ในสิ่งบริษัทประกันภัยรถยนต์เสนอมาให้โดยไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่า วิธีการระงับข้อพิพาทนี้จึงไม่เหมาะสมกับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์

3) การประนีประนอมข้อพิพาท (Conciliation หรือ Mediation) หรือการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ เป็นการระงับข้อพิพาทที่จัดว่าดีที่สุดเพราะจะทำให้ทุกฝ่ายพอใจในข้อตกลง ทำให้เกิดความรู้สึกว่าคุณได้รับความเป็นธรรม

คำว่า “ไกล่เกลี่ย” หมายถึง กระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาท โดยมีบุคคลที่สามซึ่งเป็นคนกลางเข้ามาช่วยเหลือ แนะนำในการเจรจาต่อรองของคุณค่า เพื่อระงับข้อพิพาท

จุดมุ่งหมายของการไกล่เกลี่ยคือ คู่ความสามารถตกลงกันได้จนถึงขั้นทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน หน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยคือเป็นสื่อให้คู่ความได้ติดต่อเจรจากันให้เข้าถึงสิ่งที่ต้องการ และสิทธิที่ตนพึงจะได้รับ ซึ่งแนวทางแก้ปัญหา กับช่วยกำหนดทางเลือกเพื่อนำไปสู่การตกลงกันได้ และที่สุดก็มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน

ความหมายของการประนีประนอมยอมความตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้แยกเป็น 2 คำ คือคำว่า “ประนีประนอม” หมายถึง ผ่อนหนักผ่อนเบาให้แก่กันปรองดองกัน อุ่มอวล⁶⁴ ส่วนคำว่า “ยอมความ” หมายถึง การตกลงระงับข้อพิพาทโดยการยอมผ่อนผันซึ่งกันและกันและยอมรับสิทธิใหม่อันเกิดแต่การประนีประนอม⁶⁵ เมื่อรวมกันแล้วจึงหมายถึงการตกลงจะระงับข้อพิพาทโดยต่างยอมผ่อนผันให้กันและกัน

สัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 “อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่ง ซึ่งมีอยู่หรือมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปโดยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน” จึงแยกออกเป็นหลักเกณฑ์ได้ดังนี้

- 1) เป็นสัญญาที่มีคู่กรณีสองฝ่าย
- 2) มีข้อพิพาทซึ่งอาจจะเกิดขึ้นแล้วในขณะที่ทำสัญญาหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต
- 3) คู่สัญญาตกลงกันเพื่อระงับข้อพิพาทนั้น หรือเพื่อมิให้ข้อพิพาทเกิดขึ้นในอนาคต
- 4) คู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

⁶⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 หน้า 500

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 653

การทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิได้บัญญัติรูปแบบไว้ว่ามีลักษณะเช่นใด ดังนั้น สัญญาประนีประนอมจึงเป็นสัญญาที่ไม่มีรูปแบบ และสมบูรณ์โดยการแสดงเจตนาระหว่างคู่กรณี แต่ถ้ามีการฟ้องร้องเพื่อบังคับตามสัญญาจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ เนื่องจากมาตรา 851 บัญญัติว่า “อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้า มิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทน ของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

จากบทบัญญัติของมาตรานี้ แสดงให้เห็นว่าเรื่องของสัญญาประนีประนอมยอม ความนี้ กฎหมายบัญญัติแต่เพียงว่าให้มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือ ตัวแทนฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ จึงจะฟ้องร้องบังคับให้คู่พิพาทปฏิบัติตามที่ตกลงกันได้ ในเรื่อง การมีหลักฐานเป็นหนังสือ

ในทางปฏิบัติ การประนีประนอมยอมความนอกศาล คือการที่คู่พิพาทตกลง ประนีประนอมกันเอง หรือมอบให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ไกล่เกลี่ยโดยที่ศาลมิได้รับรู้ด้วยผลของ สัญญาประนีประนอมยอมความนอกศาลนี้จะผูกพันคู่พิพาทตามข้อตกลงใหม่ มีผลทำให้ข้อพิพาท เติมระงับไป ถ้าคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความอีกฝ่ายหนึ่งมี สิทธิที่จะนำสัญญาประนีประนอมยอมความนี้ไปฟ้องศาล เพื่อศาลจะได้พิจารณาว่าเป็นสัญญา ประนีประนอมยอมความตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 850 หรือไม่ ถ้าเป็นก็จะพิพากษาบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญา

หลักเกณฑ์ของการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ

1. คู่ความต้องสมัครใจและเต็มใจใช้ระบบนี้ทั้งสองฝ่าย
2. ในระหว่างการเจรจาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจสามารถยกเลิกการเจรจาได้ทันที โดยไม่มีข้อผูกพันใดๆ
3. ข้อตกลงที่จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น คู่ความทั้งสองฝ่ายจะต้อง พพอใจ

การนำวิธีการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความมาใช้ระงับข้อ พิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์นั้น จะมีข้อบกพร่องคือ ยังไม่มีรูปแบบของการไกล่เกลี่ย เพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความที่แน่นอน ปัญหาความเป็นกลางของผู้ไกล่เกลี่ย ยากแก่การ ดูแล ในเรื่องของการให้ความเป็นธรรมคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ปัญหาในเรื่องอำนาจต่อรองระหว่าง บริษัทประกันภัยรถยนต์กับผู้เอาประกันภัย และหรือผู้เสียหายยังเหมือนกับวิธีการเจรจาต่อรอง หากนำวิธีการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความมาใช้เป็นหลักเพียงวิธีการเดียว ซึ่ง โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีการนำไปใช้ร่วมกับวิธีการระงับข้อพิพาทวิธีการอื่นๆ เช่น การนำไปกำหนด

ไว้ในข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการต่างๆ ซึ่งจะทำให้ข้อบกพร่องดังกล่าวข้างต้นของการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการนี้จะหมดไปได้

4. การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration)

วิธีการอนุญาโตตุลาการเป็นการระงับข้อพิพาทวิธีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไป โดยประสงค์จะให้คู่พิพาทหลีกเลี่ยงการฟ้องคดียังศาลหันมาใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการแทน การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการเป็นการมอบข้อพิพาทให้บุคคลที่สามที่เป็นกลางตามที่คู่ความตกลงเลือกมาทำหน้าที่นี้ใน Black'Law Dictionary หมายความว่า “การเสนอข้อพิพาทให้บุคคลที่สามเป็นกลางและได้รับเลือกจากคู่กรณีในข้อพิพาท โดยตกลงกันล่วงหน้าว่าจะผูกพันตามคำชี้ขาดของบุคคลนั้น ซึ่งได้ทำขึ้นเมื่อได้มีการพิจารณา โดยที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีโอกาที่จะเสนอข้อต่อสู้ของตน”⁶⁶

วิธีการอนุญาโตตุลาการจะเกิดจากสัญญา ดังนั้นจะมีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการได้ก็ต่อเมื่อคู่พิพาทตกลงกันทำสัญญากันให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทของตน รศ.ดร.อนันต์ จันทร โอภากร ได้กล่าวไว้ว่า “การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการมีลักษณะที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้คือ”⁶⁷

1. อนุญาโตตุลาการเป็นวิธีการในการระงับข้อพิพาทวิธีหนึ่ง ส่วนข้อพิพาทอะไรบ้างที่จะระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการได้นั้น ย่อมเป็นไปตามนโยบายของกฎหมายของแต่ละประเทศว่ากิจการใดบ้างที่มีผลต่อความสงบเรียบร้อยที่ต้องการให้ศาลเท่านั้นเป็นผู้พิจารณาและตัดสินข้อพิพาทในกิจการดังกล่าว

2. บุคคลที่จะทำการระงับข้อพิพาทหรือทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการนั้นจะต้องไม่ใช่ผู้เป็นคู่กรณีในข้อพิพาทนั่นเอง หากแต่เป็นบุคคลภายนอกที่เป็นกลาง จะมีจำนวนหนึ่งคนหรือหลายคนก็ได้ โดยได้รับเลือกหรือแต่งตั้งจากคู่กรณี หรือได้รับการแต่งตั้งตามวิธีการที่คู่กรณีได้ตกลงกันไว้หรือตามกฎหมายกำหนดเพื่อทำการชี้ขาดข้อพิพาทเรื่องใดๆ โดยเฉพาะ

3. ขอบเขตอำนาจของอนุญาโตตุลาการในการพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทนั้นเป็นไปตามข้อตกลงของคู่กรณี ดังนั้นอนุญาโตตุลาการจะทำการเกินขอบเขตอำนาจที่คู่กรณีกำหนดไว้ในสัญญาไม่ได้ ส่วนคู่กรณีจะมีเสรีภาพในการทำสัญญาอย่างน้อยเพียงใด เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายอนุญาโตตุลาการและกฎหมายนิติกรรมสัญญาของแต่ละประเทศจะบัญญัติไว้

⁶⁶ Henry Compbell Black,m.a. “Black’s Law Dictionary” 5th ed.West Publishing USA., 1979,p.96.

⁶⁷ อนันต์ จันทร โอภากร. กฎหมายว่าด้วยการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการนอกศาล กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม 2536 หน้า 10-12

4. อนุญาโตตุลาการต้องทำการชี้ขาดข้อพิพาทตามกระบวนการพิจารณาความ (Judicial way) จะตัดสินตามอำเภอใจไม่ได้ แต่อนุญาโตตุลาการก็ไม่ต้องผูกติดอยู่กับตัวบทกฎหมาย วิธีพิจารณาความโดยเคร่งครัดเหมือนศาล เพราะเจตนารมณ์ของการอนุญาโตตุลาการคือ ความต้องการที่จะลดความยุ่งยากในเรื่องของพิธีการและขั้นตอนที่ซับซ้อนของกระบวนการพิจารณาคดีในศาล แต่อนุญาโตตุลาการจะต้องยึดถือหลักแห่งความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี เป็นต้นว่าต้องให้คู่กรณีทุกฝ่ายมีโอกาสเท่าเทียมกันในการต่อสู้คดี และจะต้องตัดสินโดยอาศัยการรับฟังพยานหลักฐานที่คู่กรณีนำมาเสนอ

5. อนุญาโตตุลาการเป็นวิธีการพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาท อันเป็นกระบวนการพิจารณาที่เอกชนทำกันเอง ดังนั้นกฎหมายในประเทศต่างๆ จึงพยายามให้เสรีภาพแก่เอกชนมากที่สุดเพื่อให้ตกลงกันในเรื่องของวิธีพิจารณาความ การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ และอำนาจหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการ โดยรัฐจะมีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้คอยช่วยเหลือให้การอนุญาโตตุลาการเป็นไปได้ด้วยดี และพยายามหลีกเลี่ยงการแทรกแซงที่ไม่จำเป็น

6. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้น โดยทั่วไปแล้วถือว่าถึงที่สุด หมายความว่ามิใช่ผลเป็นการยุติข้อพิพาททั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายและคู่กรณีจะต้องผูกพันตามคำชี้ขาดนั้น เมื่อคู่กรณีฝ่ายที่แพ้คดีไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาด อีกฝ่ายหนึ่งก็สามารถอาศัยองค์การของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลยุติธรรม ให้ทำการบังคับคำชี้ขาดนั้นได้

7. การพิจารณาและการทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ใช่การใช้อำนาจอธิปไตยทางศาลของรัฐ โดยปกติแล้วศาลจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับกรณีที่ทำเป็นเพื่อให้คู่กรณีปฏิบัติตามสัญญาอนุญาโตตุลาการ ตรวจสอบกระบวนการพิจารณาคดี และบังคับตามคำชี้ขาดเท่านั้น ซึ่งขอบเขตของการแทรกแซงของศาลอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เมื่อการชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ใช่การใช้อำนาจอธิปไตย การนำคำชี้ขาดไปให้ศาลต่างประเทศยอมรับหรือบังคับให้ จึงง่ายกว่าการนำคำพิพากษาของศาลให้ศาลต่างประเทศยอมรับและบังคับให้

กรณีที่อนุญาโตตุลาการเห็นว่าประเด็นนั้นเป็นข้อสาระสำคัญ และยังมีได้ชี้ขาดไว้ ก็ให้ทำการชี้ขาดในประเด็นนั้นให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คู่กรณีฝ่ายนั้นได้ยื่นคำร้องขอถ้าอนุญาโตตุลาการเห็นว่าการทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมนั้นไม่อาจกระทำได้นอกจากจะต้องรับผิดชอบข้อเท็จจริงนั้นเพิ่มเติม ก็อาจสั่งให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานมาสืบได้ อนึ่งอนุญาโตตุลาการจะต้องทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมดังกล่าวให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่คู่กรณีร้องขอ

7. การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับประกันภัยรถยนต์โดยการอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย

โครงสร้างและรูปแบบอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์ เป็นการนำวิธีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการมาประยุกต์เพื่อให้ใช้การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ได้แล้ว สามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมด้วย ดังนั้น ในเรื่องของโครงสร้างและรูปแบบของการอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์จะต้องประกอบด้วย เรื่องที่เป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. สัญญาอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์
2. อนุญาโตตุลาการ
3. วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์
4. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์

สาระสำคัญของโครงสร้างการอนุญาโตตุลาการของประกันภัยรถยนต์ตามลำดับดังนี้

1. สัญญาอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์ สัญญาอนุญาโตตุลาการจะมีหลักการพื้นฐานเช่นเดียวกับสัญญาอนุญาโตตุลาการทั่วไป คืออยู่ภายใต้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 แต่การนำวิธีการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการมาประยุกต์ใช้เพื่อระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ จะมีลักษณะพิเศษซึ่งอาจมีรูปแบบของสัญญาอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์ได้ดังนี้

1. ระบุลงในกรมประกันภัยรถยนต์ เป็นข้อสัญญาข้อหนึ่งมีลักษณะของข้อความว่า หากข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์เกิดขึ้นให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาท ยกตัวอย่างเช่น ในกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ของบริษัทประกันภัย ก. ออกให้นาย ค. ผู้เอาประกันภัยรถยนต์ มีข้อความในกรมธรรม์ระบุว่า “ข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใดๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากกรมธรรม์ประกันภัยนี้ ให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ” หากต่อมาเกิดข้อพิพาทขึ้นระหว่างบริษัท ก. กับนาย ค. ตามกรมธรรม์ฉบับนี้ ต้องระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ จะเสนอคำฟ้องต่อศาลทันทีไม่ได้

2. ทำสัญญาระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ต่างหากจากสัญญาอันเป็นมูลแห่งข้อพิพาท ตัวอย่างเช่น สัญญาอนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัย

สัญญาอนุญาโตตุลาการที่นำมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ นั้น มิได้มีผลบังคับและผูกพันเฉพาะคู่สัญญา คือระหว่างบริษัทประกันภัยกับผู้เอาประกันภัย

เท่านั้น แต่สัญญาอาจมีผลผูกพันไปถึงบุคคลที่สามด้วย ได้แก่ ผู้ประสพภัยจากรถยนต์หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากรถยนต์ การจัดทำข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการที่จะกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ ข้อความของสัญญาจึงต้องชัดเจนและครอบคลุมในการให้สิทธิบุคคลผู้ได้รับความเสียหายให้สามารถเลือกใช้การอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ด้วย ข้อความของสัญญาจะออกมาในลักษณะเป็นคำเสนอกำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย ให้ผู้ได้รับความเสียหายจะสนองรับหรือไม่ก็ได้ หากผู้ได้รับความเสียหายเลือกใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ก็จะมีผลผูกพันกับบริษัทประกันภัยรถยนต์ตามกรมธรรม์ประกันภัยทันที

สัญญาอนุญาโตตุลาการที่กำหนดข้อสัญญาลงในกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์สถานะของสัญญาจะเป็นข้อกำหนดเงื่อนไข ข้อหนึ่ง รวมอยู่กับเงื่อนไขหลายๆ ข้อในกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ แต่วัตถุประสงค์ของสัญญาในกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์แตกต่างจากข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ กล่าวคือ ข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันภัยจะมีวัตถุประสงค์ในการผูกนิติสัมพันธ์ทางการประกันภัยรถยนต์ ส่วนข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการมีความมุ่งหมายให้คู่สัญญานำเสนอข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเพื่อทำการวินิจฉัยชี้ขาด ดังนั้น ถ้าสัญญาประกันภัยรถยนต์หรือกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ ไม่สมบูรณ์มาแต่แรก หรือตกเป็นโมฆะ จะถือว่าข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการจะไม่สมบูรณ์หรือเป็นโมฆะเช่นเดียวกับสัญญาประกันภัยรถยนต์หรือกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ด้วยหรือไม่ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 มิได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้

2. อนุญาโตตุลาการและผู้ชี้ขาด พ.ศ. 2530 มิได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ที่สุดในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการนี้ ทั้งนี้เพราะการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์นั้นย่อมต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และความยุติธรรม ของผู้เป็นอนุญาโตตุลาการ ดังนั้นการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์จะสำเร็จสมตามความมุ่งหมายหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับผู้เป็นอนุญาโตตุลาการเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจเป็นอย่างมากในการแต่งตั้งบุคคลที่จะมาเป็นอนุญาโตตุลาการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์ และบุคคลที่จะเป็นอนุญาโตตุลาการ บุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติหรือมีความสามารถตามกฎหมายและมีความรู้ความเชี่ยวชาญความสามารถในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติเกี่ยวกับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ โดยเฉพาะด้วย

บุคคลจะเป็นอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์นั้น เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว จะต้องมีการจัดทำทะเบียนประวัติอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยขึ้น โดยรายชื่อบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์และมีการระบุนคุณสมบัติและ

ประสบการณ์ไว้ เพื่อให้คู่พิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์สามารถเลือกบุคคลจากทะเบียน
 อนุญาตตุลาการได้ คู่กรณีอาจไม่ทราบว่าบุคคลใดบ้างที่มีความรู้ความสามารถและเป็น
 อนุญาตตุลาการให้ได้ ทะเบียนอนุญาตตุลาการจะเข้ามาช่วยทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและมี
 ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีการแต่งตั้งอนุญาตตุลาการนั้น ตามข้อสัญญาหรือข้อตามบังคับของสถานะ
 อนุญาตตุลาการจะต้องกำหนดให้ชัดเจน และกำหนดระยะเวลาในการแต่งตั้งไว้ด้วยรวมกำหนด
 แนวทางแก้ไขปัญหาคกรณีที่คู่กรณีไม่สามารถตั้งอนุญาตตุลาการได้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว
 ทั้งนี้การตั้งอนุญาตตุลาการอาจกระทำได้ดังนี้

1. ให้คู่กรณีแต่งตั้งกันเองโดยเลือกบุคคลที่จะเป็นอนุญาตตุลาการ ถ้าคู่กรณีไม่
 สามารถแต่งตั้งอนุญาตตุลาการได้ ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดๆ ข้อสัญญาหรือข้อบังคับควรกำหนดให้
 บุคคลภายนอกหรือสถาบันอนุญาตตุลาการแต่งตั้งให้แทน

2. สถาบันอนุญาตตุลาการจะแต่งตั้งอนุญาตตุลาการให้ กรณีนี้จะสะดวก
 รวดเร็วและประหยัดเวลามาก

จำนวนอนุญาตตุลาการจะมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ การที่มีอนุญาตตุลาการ
 เพียงคนเดียวอาจจะทำให้การพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์เป็นไปด้วย
 ความคล่องตัวและความรวดเร็วกว่าการมีอนุญาตตุลาการหลายคน แต่ในบางเรื่องที่มีข้อพิพาท
 ยุ่งยากซับซ้อนหรือจำนวนทุนทรัพย์สูงมากๆ อาจกำหนดให้ใช้อุญาตตุลาการมากกว่าหนึ่งคนก็ได้

3. วิธีพิจารณาชั้นอนุญาตตุลาการประกันภัยรถยนต์ ในทางปฏิบัติวิธีพิจารณาชั้น
 อนุญาตตุลาการประกันภัยรถยนต์ จะมีพื้นฐานการปฏิบัติในการดำเนินกระบวนการพิจารณา
 เช่นเดียวกับข้อพิพาททั่วไป แต่จะมีลักษณะและสาระสำคัญพิเศษที่ต้องคำนึงถึง คือ โดยลักษณะ
 ของข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ กฎหมายประกันภัยมีความต้องการให้ข้อพิพาท
 เกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ที่เกิดขึ้นสามารถยุติลงได้ รวดเร็ว ใช้นเวลาน้อยโดยต้องการให้ผู้ที่ได้รับ
 ความเสียหายหรือประสบภัยจากรถยนต์ได้รับการเยียวยา ได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนในทันทีให้
 ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะหากปล่อยช้าไปผู้ได้รับความเสียหายอาจได้รับความเสียหายในส่วน
 อื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่นประกอบการทำงานไม่ได้หลายวัน เนื่องจากอาการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถยนต์หรือ
 ทรัพย์สินเสียหายใช้การไม่ได้ เป็นต้น ดังนั้น วิธีพิจารณาชั้นอนุญาตตุลาการจึงต้องมีขั้นตอนและ
 กระบวนการพิจารณาที่สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณี คัดหรือลด
 ขั้นตอนที่จะทำให้เกิดความล่าช้า หรือเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพิจารณา หลีกเลี่ยงเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
 กระบวนการทางศาล และเสริมวิธีการที่สามารถสนับสนุนส่งเสริมกระบวนการพิจารณาให้ดำเนิน
 ไปได้อย่างสะดวกรวดเร็วไม่ติดขัด แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และไม่ทำให้เสียความเป็นธรรม

การจะทำให้วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์สามารถดำเนินการได้ตามความมุ่งหมายของการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์นั้น ควรจัดให้มีลักษณะเป็นสถาบันอนุญาโตตุลาการที่ทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์โดยเฉพาะ เพราะจะทำให้การบริหารงานที่มีรูปแบบและมีการบริการที่ดี จะช่วยทำให้กระบวนการพิจารณาคำเนินไปสำเร็จได้โดยรวดเร็ว ถ้าเป็นการอนุญาโตตุลาการที่คู่กรณีดำเนินการกันเองอาจเกิดปัญหาและความยุ่งยากได้ง่าย ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เต็มใจหรือบิดพลิ้วไม่ยอมให้ความร่วมมือในการอนุญาโตตุลาการ แม้จะได้ตกลงใช้วิธีการระงับข้อพิพาทนี้มาก่อนแล้วก็ตาม

ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์มีความสำคัญและจำเป็นมากในการระงับข้อพิพาทเพราะจะเป็นสิ่งที่เข้ามาช่วยสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้มีขั้นตอนที่ถูกต้องชัดเจนมีแนวทางในการปฏิบัติแบบเดียวกันซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความสับสน

4. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการประกันภัยรถยนต์ จะเป็นไปตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งวางหลักพื้นฐานในการทำคำชี้ขาดไว้ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต้องทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่ออนุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดแล้วแต่กรณี โดยระบุเหตุผลแห่งข้อวินิจฉัยทั้งปวงให้โดยชัดแจ้งด้วย สำหรับขอบเขตของการทำคำชี้ขาดนั้น จะเห็นได้ว่าอำนาจของอนุญาโตตุลาการเกิดขึ้นจากสัญญาอนุญาโตตุลาการเป็นพื้นฐาน จึงไม่อาจกำหนดหรือชี้ขาดการใดให้เกินกว่าขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือคำขอของคู่กรณีได้

เมื่อทำคำชี้ขาดเสร็จแล้ว อนุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดจะต้องจัดส่งสำเนาคำชี้ขาดนั้นถึงคู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกคน ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 21 วรรค 4 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ 2530 ตราบไคที่ยังไม่มีการส่งสำเนาคำชี้ขาดถึงคู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกคน คำชี้ขาดนั้นก็ยังไม่เป็นผลแต่อย่างใด เพราะมาตรา 22 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 23 และสัญญาอนุญาโตตุลาการ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดให้เป็นที่สุดและผูกพันคู่กรณีเมื่อได้มีการส่งสำเนาคำชี้ขาดนั้นถึงคู่กรณีตามมาตรา 21 วรรค 4”

ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งหรืออนุญาโตตุลาการก็ไม่สามารถบังคับให้คู่กรณีฝ่ายที่บิดพลิ้วปฏิบัติตามคำชี้ขาดด้วยตนเองได้ ในการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ โดยคู่กรณีฝ่ายที่ต้องการบังคับตามคำชี้ขาดต้องยื่นคำร้องขอต่อศาล เพื่อให้บังคับคู่กรณีที่บิดพลิ้วให้ปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น และศาลจะออกคำบังคับหรือคำพิพากษาตามคำชี้ขาดนั้นให้เว้นแต่คำชี้ขาดนั้นไม่สมบูรณ์ หรือมีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ เช่น สัญญาอนุญาโตตุลาการไม่สมบูรณ์ใช้บังคับไม่ได้ อนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจพิจารณาชี้ขาดอนุญาโตตุลาการประพฤติมิชอบในการดำเนินกระบวนการพิจารณา อนุญาโตตุลาการตัดสินเกินขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ คู่กรณีไม่ได้รับโอกาสในการต่อสู้ในกระบวนการ

พิจารณาของอนุญาโตตุลาการอย่างเต็มที่ และการบังคับตามคำชี้ของอนุญาโตตุลาการจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ โดยพยายามช่วยให้คำชี้ขาดที่สมบูรณ์ไม่มีข้อบกพร่องเกิดผลบังคับตามกฎหมาย

ข้อบังคับสมาคมประกันวินาศภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2542

1) การเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ ให้คู่พิพาทฝ่ายเสนอข้อพิพาทยื่นหนังสือเสนอข้อพิพาทของตนต่อเลขานุการตามแบบที่สำนักงานกำหนด คือ ชื่อและที่อยู่ของคู่พิพาท สัญญาหรือข้อตกลงให้ระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการ สัญญาหรือสาระสำคัญของกรรมธรรม์ ประกันภัยในส่วนที่ข้อพิพาท ข้อเท็จจริงอันเป็นฐานแห่งข้อเรียกร้องและจำนวนเงินที่เรียกร้อง ข้อเรียกร้องและค่าขอ⁶⁸ เมื่อมีผู้ยื่นหนังสือเสนอข้อพิพาทและเลขานุการเห็นว่าหนังสือเสนอข้อพิพาทถูกต้อง สำนักงานจะดำเนินการส่งสำเนาหนังสือเสนอข้อพิพาทไปยังคู่พิพาทอีกฝ่าย ณ ภูมิลำเนา หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของคู่พิพาทฝ่ายนั้น โดยไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือวิธีอื่นที่เห็นสมควร

2) เมื่อคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งได้รับคำเสนอข้อพิพาทแล้ว จะยื่นคัดค้านเป็นหนังสือต่อเลขานุการตามแบบที่สำนักงานกำหนดภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือเสนอข้อพิพาท จะยื่นข้อเรียกร้องแย้งมาในคำคัดค้านก็ได้ คู่พิพาทอาจตั้งผู้แทนหรือบุคคลใดเพื่อช่วยเหลือคนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อเลขานุการให้แจ้งชื่อและที่อยู่ของผู้แทน หรือบุคคลซึ่งตนตั้งให้เป็นผู้ช่วยเหลือ

3) ก่อนส่งข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย ให้เลขานุการนัดประชุมคู่พิพาทเพื่อเจรจาตกลงประนีประนอมกันเกี่ยวกับกรณีพิพาท หากคู่พิพาทตกลงกันได้ ให้เลขานุการทำบันทึกข้อตกลงตามที่คู่พิพาทตกลงกัน และให้คู่พิพาทลงชื่อไว้ ในกรณีมีเหตุจำเป็น คู่พิพาทแต่ละฝ่ายจะร้องขอให้เลื่อนการนัดได้ไม่เกินฝ่ายละ 1 ครั้ง หากคู่พิพาทฝ่ายใดร้องขอเลื่อนในการนัดในครั้งต่อไป ฝ่ายนั้นจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการขอเลื่อนการนัดตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด กรณีที่ไม่มีการตกลงหรือไม่สามารถตกลงกันได้ ในเลขานุการทำการตั้งอนุญาโตตุลาการจำนวน 1 คน เพื่อชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงเลขวลำดับของข้อพิพาท และให้จำนวนของข้อพิพาทสำหรับอนุญาโตตุลาการแต่ละคนเฉลี่ยกันไป ให้เลขานุการแจ้งชื่อและรายละเอียดของอนุญาโตตุลาการให้คู่พิพาททุกฝ่ายทราบ

4) ให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายยื่นเสนอพยานเอกสารต่างๆ เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตนต่ออนุญาโตตุลาการในวันนัดพิจารณาคัดครั้งแรก มิฉะนั้น ห้ามมิให้อนุญาโตตุลาการรับฟังเอกสาร

⁶⁸ ข้อบังคับสมาคมประกันวินาศภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ หมวด 4 ข้อ 6 (1) (2) (3) (4) (5).

นั้นเป็นพยานหลักฐาน เว้นแต่เอกสารดังกล่าวอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก หรือของ คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง หรือคู่พิพาทไม่สามารถทราบได้ว่าเอกสารดังกล่าวนั้นมีอยู่ ให้อยู่ในดุลยพินิจ ของอนุญาโตตุลาการที่จะรับฟังหรือไม่⁶⁹ การสืบพยานบุคคลให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ จะ กระทำภายในหรือนอกสำนักงานก็ได้ หากกรณีพิพาทให้ผู้ปากคำมิได้อยู่ต่อหน้า ให้ใช้วิธีใดวิธี หนึ่งตามที่คู่พิพาททั้งสองฝ่ายให้ความยินยอมและอนุญาโตตุลาการเห็นสมควร แล้วบันทึกคำพยาน เก็บรวมไว้ในสำนวน

5) อนุญาโตตุลาการจะให้เจ้าหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากสมาคมประกันวินาศภัยช่วย บันทึกคำพยานหรือเดินเผชิญสืบพยานก็ได้

ข้อบังคับสมาคมประกันวินาศภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ ยังได้กำหนดถึงหน้าที่นำสืบ ว่า คู่พิพาทฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใดขึ้นมาให้ฝ่ายนั้นต้องนำสืบให้ประจักษ์ตามข้ออ้างของตน เว้นแต่คู่พิพาททั้งสองฝ่ายได้มีข้อตกลงกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้ง สองฝ่ายไม่มาดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกำหนดนัด ให้อนุญาโตตุลาการนำวิธีพิจารณาโดยขาด นัด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับตามที่เห็นสมควร การขอเลื่อนการ พิจารณาในชั้นพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ คู่พิพาททั้งสองฝ่ายอาจกระทำได้ โดยฝ่ายที่ร้องขอ ต้องชำระค่าธรรมเนียมการขอเลื่อนการพิจารณาตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด เว้นแต่กรณี จำเป็นอย่างยิ่งอันมิอาจกล่าวล่วงได้ อนุญาโตตุลาการจะให้อภัยเว้นค่าธรรมเนียมดังกล่าวได้ หาก คู่พิพาทฝ่ายใดไม่มาในวันนัดพิจารณาและเป็นเหตุให้อนุญาโตตุลาการเลื่อนการพิจารณาออกไปให้ เป็นหน้าที่ของฝ่ายนั้น ต้องชำระค่าธรรมเนียมเลื่อนพิจารณา นอกจากนี้อนุญาโตตุลาการจะให้ ผู้เชี่ยวชาญคนใดทำรายงานความเห็นเป็นหนังสือเสนอก็ได้ กรณีเช่นนี้ให้คู่พิพาทแจ้งข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องตามที่ผู้เชี่ยวชาญสอบถาม และเมื่อได้รับรายงานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้วให้ เลขานุการแจ้งให้คู่พิพาททราบรายละเอียดในรายงานความเห็นนั้น และหากคู่พิพาทร้องขอก็ให้ทำ สำเนารายงานความเห็นนั้นให้ และถ้าคู่พิพาทไม่มีพยานอื่นใดมาเสนอต่ออนุญาโตตุลาการอีกก็ให้ ตั้งปิดการพิจารณา

ในการทำคำชี้ขาดคณะอนุญาโตตุลาการ จะต้องวินิจฉัยชี้ขาดไปตามหลักแห่งกฎหมาย และความยุติธรรม ตามบันทึกข้อตกลงต่างๆ ที่คู่พิพาทมีต่อกัน โดยให้คำนึงสภาพความเป็นไปได้ ตามแนวปฏิบัติของธุรกิจประกันวินาศภัย และคำชี้ขาดจะชี้ขาดการใดเกินขอบเขตแห่งสัญญา อนุญาโตตุลาการหรือคำขอของคู่พิพาทไม่ได้ ซึ่งคำชี้ขาดจะต้องทำให้เสร็จภายในกำหนดเวลา 180

⁶⁹ ข้อบังคับสมาคมประกันวินาศภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ หมวด 4 ข้อ 14 (2) ในการวินิจฉัย ข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นข้อพิพาท ให้อนุญาโตตุลาการถือเอาพยานเอกสารเป็นหลัก.

วันนับแต่วันที่ตั้งอนุญาโตตุลาการ เป็นหนังสือระบุเหตุผลแห่งข้อวินิจฉัยทั้งปวงไว้โดยชัดเจน เมื่อทำคำชี้ขาดแล้วให้รีบส่งสำเนาคำชี้ขาดไปยังคู่พิพาทที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และให้ถือว่าคำชี้ขาดมีผลผูกพันคู่พิพาทแล้วตั้งแต่วันที่สำเนาคำชี้ขาดไปถึงคู่พิพาทฝ่ายนั้น ให้คู่พิพาทปฏิบัติตามคำชี้ขาดภายใน 1 เดือน อีกทั้งในกรณีที่เกิดความสงสัยเกี่ยวกับข้อความในคำชี้ขาดหรือมีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อย รวมทั้งกรณีที่คณะอนุญาโตตุลาการมิได้ชี้ขาดข้อพิพาทในประเด็นสาระสำคัญประเด็นใด คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้คณะอนุญาโตตุลาการตีความ หรือแก้ไขข้อผิดพลาด หรือมีคำชี้ขาดเพิ่มเติมภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่สำเนาคำชี้ขาดไปถึง เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดเห็นว่ามิได้ชี้ขาดในประเด็นข้อสาระสำคัญใด ก็อาจร้องขอให้อนุญาโตตุลาการทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมในประเด็นข้อนั้น อนุญาโตตุลาการต้องทำให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วันนับแต่วันที่คู่พิพาทฝ่ายนั้นได้ยื่นคำร้องขอ⁷⁰

เมื่อคณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดข้อพิพาทแล้ว และคำชี้ขาดมีผลผูกพันคู่พิพาทแล้ว หากคู่พิพาทฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือสัญญาประนีประนอมข้อพิพาทภายในกำหนดให้ถือว่าคู่พิพาทฝ่ายนั้นประวิงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และยินยอมให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง นำเรื่องเสนอต่อกรมการประกันภัยเพื่อพิจารณาลงโทษตามกฎหมายได้ แต่ข้อบังคับสมาคมประกันวินาศภัยด้วยอนุญาโตตุลาการก็ไม่ห้ามที่คู่พิพาทฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ อาจร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจโดยทำคำร้องยื่นต่อศาลภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ขอศาลให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการได้นอกจากนี้ คู่พิพาทฝ่ายที่ประสงค์จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการก็อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายใน 3 ปี นับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดได้ เพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งเหตุที่ศาลจะเพิกถอนหรือปฏิเสธไม่บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องเป็นเหตุตามที่ระบุไว้ใน พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 หรือมาตรา 43 และมาตรา 44 แล้วแต่กรณีเท่านั้น ศาลจะอ้างเหตุอื่นนอกเหนือจากเหตุที่กฎหมายกำหนดเพื่อเพิกถอนหรือปฏิเสธ ไม่บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ได้ อีกทั้งกฎหมายก็ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ยกเว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งก็เป็นไปตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45

⁷⁰ ข้อบังคับสมาคมประกันวินาศภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ หมวด 5 ข้อ 20 ถึง ข้อ 27

8. สาระสำคัญและรูปแบบของการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย

1. สัญญาอนุญาโตตุลาการ สัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัย เป็นสัญญาอนุญาโตตุลาการที่เป็นแบบที่แตกต่างหากจากสัญญาอันเป็นมูลเหตุแห่งข้อพิพาทโดยในเนื้อหาของสัญญาที่กำหนดวิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการไว้ การเข้าสู่วิธีการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการมีข้อกำหนดว่า

ข้อ 1. คู่สัญญาตกลงเสนอข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้น หรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อนุญาโตตุลาการเป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ 2. ข้อพิพาททางแพ่งดังกล่าวตามข้อ 1 หมายถึง

ข้อพิพาทข้อขัดแย้งหรือข้อเรียกร้องใดๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกัน ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับสัญญาประกันภัย และความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยระหว่างกัน อันสืบเนื่องมาจากการรับประกันของทั้งสองฝ่ายที่ได้รับประกันไว้จากผู้เอาประกันภัยของแต่ละฝ่ายรวมทั้งปัญหาการผิดสัญญาประกันภัย การบอกเลิกสัญญาประกันภัย หรือความสมบูรณ์แห่งสัญญาประกันภัยของแต่ละฝ่าย”

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นระหว่างบริษัทประกันวินาศภัย ซึ่งระบุนามชื่อบริษัทที่ร่วมลงนามในส่วนท้ายของสัญญา และมีผลผูกพันต่อบริษัทประกันภัยตามสัญญาดังกล่าว ในการมาใช้บริการวิธีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย

2. อนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัยจะจัดทำทะเบียนประวัติอนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัยขึ้นทะเบียนไว้โดยจะระบุชื่อ นามสกุลและรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพและคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการ

ในข้อสัญญา ข้อที่ 8 “คู่กรณีตกลงให้มีอนุญาโตตุลาการจำนวนหนึ่งคนเพื่อชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น” ในเรื่องนี้จะเห็นได้ชัดว่าข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยในเรื่องใดๆ ก็ตามที่เสนอเข้าสู่การอนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัย จะมีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยุ่ยากซับซ้อนเพียงใดก็ตาม จะต้องใช้อนุญาโตตุลาการเพียง 1 คนเท่านั้น

3. วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ ตามข้อบังคับกำหนดให้อนุญาโตตุลาการมีอำนาจด้านวิธีพิจารณาใดๆ ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงหลักแห่งความยุติธรรมและให้คู่กรณีมีโอกาสเสนอข้อเท็จจริงสนับสนุนข้ออ้างของตนมากที่สุด คู่กรณีฝ่ายใดกล่าวอ้างข้ออ้างใดต้องเป็นฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบให้ประจักษ์ตามข้ออ้างของตน สำหรับการสืบพยานนั้นตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการอาจทำได้ดังนี้

ก. คู่กรณีตกลงกันไว้ในการสืบพยานก็ให้ดำเนินการตามที่ตกลงนั้น

ข. คู่กรณีไม่ได้ตกลงกันไว้ในการสืบพยาน ให้เป็นไปตามวิธีการต่อไปนี้

1. ให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยื่นเสนอพยานเอกสารต่างๆ เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตน ต่ออนุญาโตตุลาการในวันนัดพิจารณาครั้งแรกในกรณีที่เห็นสมควรอนุญาโตตุลาการมีอำนาจสั่งให้ คู่กรณีส่งเอกสารใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทให้ก็ได้
2. การสืบพยานบุคคลให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ ให้อนุญาโตตุลาการบันทึก คำพยานโดยย่อ เพื่ออ่านและให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานแล้วเก็บรวบรวมไว้ในสำนวน
3. อนุญาโตตุลาการจะให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสมาคมประกันวินาศภัย ช่วยบันทึกคำพยานก็ได้
4. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ตามสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ข้อ 18 “อนุญาโตตุลาการจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดไปตามหลักแห่งกฎหมาย และความยุติธรรม ในการตีความตามสัญญาให้คำนึงถึงสภาพความเป็นไปได้ และแนวปฏิบัติของ ธุรกิจประกันภัย” การทำคำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการ โดยคำชี้ขาดต้องระบุเหตุผลแห่งข้อวินิจฉัยทั้งปวงไว้ชัดเจน เมื่ออนุญาโตตุลาการทำคำชี้ขาดเสร็จแล้ว ต้องรีบส่งสำเนาคำชี้ขาดไปให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและให้ถือว่าคำชี้ขาดนั้นมีผลผูกพันคู่กรณีแล้ว ตั้งแต่วันที่สำเนาคำชี้ขาดไปถึงคู่กรณีฝ่ายนั้น คำชี้ขาดที่ทำเสร็จแล้วนั้น เมื่อเกิดความสงสัยเกี่ยวกับ ข้อความในคำชี้ขาด คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้อนุญาโตตุลาการตีความข้อนั้นได้ ในกรณีคำชี้ขาดที่ทำเสร็จแล้วมีข้อความผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย อาจทำการแก้ไขให้ถูกต้องได้

บทที่ 4

วิเคราะห์อุปสรรคกระบวนการอนุญาตตลาดการ สมาคมประกันวินาศภัย

ในธุรกิจประกันภัยในปัจจุบันถือเป็นธุรกิจประเภทหนึ่งที่มีข้อเรียกร้องระหว่างประกันภัยเป็นอันดับต้นๆ ของกรณีพิพาทที่ตามมากับธุรกิจดังกล่าวเป็นอย่างมาก ซึ่งวิธีระงับข้อพิพาทอาจมีได้หลายวิธีเช่น โกล่เกลี่ยในชั้นศาล , ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล , ระงับข้อพิพาทโดยสถาบันอนุญาตตลาดการศาลยุติธรรม , ระงับข้อพิพาทโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย และระงับข้อพิพาทโดยสมาคมประกันวินาศภัย โดยระหว่างสมาชิกของสมาคมประกันวินาศภัยโดยสัญญาอนุญาตตลาดการที่บริษัทประกันภัยเป็นสมาชิกอยู่นั้นมีข้อกำหนดว่าจะต้องยื่นข้อพิพาทที่อนุญาตตลาดการเท่านั้น เหตุที่สมาชิกตกลงตามสัญญานี้เนื่องจากกระบวนการพิจารณาในการระงับข้อพิพาทอนุญาตตลาดการนั้นเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าวิธีการอื่นๆ และข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยเป็นข้อพิพาทที่มีเงื่อนไขต่างๆ ของสัญญาประกันภัยเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างมาก จึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินใจพิจารณาชี้ขาดเป็นไปด้วยความถูกต้องและเป็นธรรมที่สุด จึงได้เลือกที่จะใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตลาดการเพื่อยุติข้อพิพาทดังกล่าวแทนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล เพราะหากนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแล้วก็จะประสบปัญหาปริมาณคดีชั้นศาลกระบวนการมีความยุ่งยากซับซ้อน และไม่มีผู้ชำนาญการทางด้านประกันภัยที่สามารถให้คำปรึกษาได้ต้องอยู่ที่คู่ความที่จะนำพยานหลักฐานมานำสืบหักล้างกันเองทำให้บางครั้งคำพิพากษาดังกล่าวไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่ถูกต้องทำให้ต้องขึ้นสู่กระบวนการอุทธรณ์ ฎีกา ซึ่งเป็นการเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น เช่นเดียวกับในประเทศอังกฤษและประเทศอเมริกา ต่างก็มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตตลาดการเพื่อระงับข้อพิพาทดังกล่าวที่เกิดขึ้น

แต่การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตลาดการ สมาคมประกันวินาศภัย ที่มีสัญญาระงับข้อพิพาทของอนุญาตตลาดการ เป็นข้อบังคับอยู่ในปัจจุบันก็มีปัญหาบางประการที่ทำให้การระงับข้อพิพาทนั้นเป็นไปด้วยความไม่เป็นธรรมในหลายๆ ด้านดังนี้

1. วิเคราะห์สัญญาฉบับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย

ในการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะเป็นจากสถาบันอนุญาโตตุลาการของศาลหรือ สถาบันอนุญาโตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย นั้น การที่คู่ความจะตั้งอนุญาโตตุลาการนั้น จะต้องตั้งตามความต้องการของกลุ่มความทั้งสองฝ่าย ทำให้คู่ความแต่ละฝ่ายมีความมั่นใจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ แต่ตามสัญญาฉบับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ ข้อ 11 และข้อ 12 นั้น (ซึ่งเป็นการแก้ไขภายหลัง โดยเลขาธิการ สมาคมประกันวินาศภัย)⁷¹ ระบุเกี่ยวกับแนวทางการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไว้ว่าหากไม่สามารถที่จะประนีประนอมข้อพิพาทกันในชั้นเลขาธิการก็ให้เลขาธิการทำการตั้งอนุญาโตตุลาการให้คู่ความทั้งสองฝ่าย ซึ่งการที่ระบุเรื่องการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไว้แบบนี้ก็เนื่องมาจากตัวอนุญาโตตุลาการบางคนไม่มีผู้เลือกมาปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว โดยเหตุที่ว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความเร่งรัดข้อพิพาทที่จะให้เสร็จโดยเร็ว แต่ไม่ได้คำนึงถึงการที่คู่ความจะต้องใช้เวลาในการตามพยานเข้าสืบพยาน รวมทั้งเอกสารต่างๆ ที่ต้องใช้ในการสืบพยาน และไม่เปิดโอกาสให้คู่ความเสนอข้อเท็จจริงได้อย่างเต็มที่ และบางครั้งก็ตัดสินใจด้วยความเร่งรีบทำให้เกิดความผิดพลาดในการพิจารณาข้อพิพาทได้ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าแม้ตามมาตรา 6 ภายใต้บังคับมาตรา 34 ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจคู่สัญญาในการตัดสินใจเรื่องใด คู่สัญญานั้นมีอำนาจมอบหมายให้บุคคลที่สามหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องนั้นแทนได้ด้วย แต่ในประเด็นนี้ทางเลขาธิการมีการแก้ไขสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย เนื่องจากก่อนหน้าที่จะมีการแก้ไขมาเป็นสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ฉบับปี พ.ศ.2542 ที่ใช้ในปัจจุบันนั้น ได้เกิดปัญหาในการที่อนุญาโตตุลาการบางคนไม่มีบริษัทสมาชิกประกันภัยใดๆ ต้องการเลือกจึงทำให้เกิดการแก้ไขสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการขึ้น โดยที่คู่ความมิได้มีการเซ็นรับรองสัญญาฉบับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการฉบับนี้ ก็ไม่สามารถที่จะนำมาใช้บังคับคู่ความให้ต้องปฏิบัติตามได้

⁷¹ สัญญาฉบับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ข้อ 11 ก่อนส่งคำพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย ให้เลขาธิการนัดประชุมคู่พิพาทเพื่อเจรจาตกลงประนีประนอมกันเกี่ยวกับกรณีพิพาท หากคู่พิพาทตกลงกันได้ให้เลขาธิการทำบันทึกข้อตกลงตามที่คู่พิพาทตกลงกันและให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายลงชื่อไว้ ข้อ 12 กรณีที่ไม่มีข้อตกลงหรือไม่สามารถตกลงกันได้ตามข้อ 11 ให้เลขาธิการทำการตั้งอนุญาโตตุลาการจำนวนหนึ่งคน เพื่อชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงเลขลำดับของข้อพิพาท และจำนวนของข้อพิพาทสำหรับอนุญาโตตุลาการแต่ละคนเฉลี่ยกันไป

เพราะเป็นการลิดรอนสิทธิ และไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการอนุญาตตุลาการของกลุ่มความในอันที่จะสามารถเลือกอนุญาตตุลาการได้

ซึ่งการแก้ไขสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการขึ้น โดยที่คู่ความมิได้มีการเซ็นรับรองสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการฉบับนี้ ยังขัดต่อหลักเสรีภาพในการทำสัญญาเพราะหลักเสรีภาพในการทำสัญญาเป็นการให้ความอิสระแก่บุคคลที่จะเลือกตัวคู่สัญญา หรือมีอิสระเลือกในวัตถุประสงค์ในสัญญา หรือแม้แต่มีอิสระที่จะเลือกแบบของการทำสัญญา และแม้แต่วิธีการทำสัญญาเองก็มีอิสระว่าจะเลือกทำโดยลักษณะไหนก็ตาม

และตามอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการต่างประเทศข้อ 2 ว่าความตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น จะรวมถึงข้ออนุญาตตุลาการในสัญญา หรือความตกลงการอนุญาตตุลาการซึ่งภาคีได้ลงนาม อีกทั้งยังเป็นไปตามพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 11 วรรค 2 ก็ระบุไว้ว่าสัญญาอนุญาตตุลาการต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญา โดยการแก้ไขสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการดังกล่าวทำคู่ความไม่มีสิทธิในการเลือกอนุญาตตุลาการที่จะมาตัดสินข้อพิพาทของตน และทำให้คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการท่านนั้นไม่มีความน่าเชื่อถือ

กรณีนี้เป็นตัวอย่างของคำชี้ขาดอนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ที่คู่พิพาทถูกบังคับให้เลือกอนุญาตตุลาการในการดำเนินข้อพิพาทนี้จนมีคำชี้ขาด

ตัวอย่าง

ข้อพิพาทหมายเลขคำที่ 4711/2554

ข้อพิพาทหมายเลขแดงที่ 1736/2555

สำนักงานอนุญาตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย

บริษัท ไทยเศรษฐกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน)

ระหว่าง

บริษัท สิ้นมั่นคงประกันภัย จำกัด (มหาชน)

เรื่อง ประกันภัยยานยนต์

อนุญาตตุลาการได้พิจารณาข้อพิพาทเรื่องนี้แล้ว มีคำชี้ขาดดังต่อไปนี้ ผู้เสนอข้อพิพาทเสนอข้อพิพาทว่า รถผู้เสนอข้อพิพาทเป็นรถป้ายแดงคันหมายเลขทะเบียน ก-0809 นนทบุรี คู่กรณีรับประกันภัยรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน พล 7068 กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2553 เวลา 9 นาฬิกา ผู้ขับรถคันผู้เสนอข้อพิพาทขับรถไปจอดไว้ที่ลานจอดรถสวัสดิการ

ทหารบก และคู่กรณีขับรถไปจอดไว้บริเวณใกล้เคียงกัน โดยประมาณเบียดครดคันผู้เสนอข้อพิพาท
ได้รับความเสียหาย

คู่กรณียื่นคำคัดค้านว่าผู้ขับรถคันคู่กรณีไม่ได้เป็นฝ่ายประมาณ ขอให้ยกคำเสนอข้อ
พิพาทเสีย

ในชั้นพิจารณา กำหนดประเด็นข้อพิพาทเรื่องคู่กรณีประมาณหรือไม่

ทางพิจารณาผู้เสนอพิพาทนำสืบว่าเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2553 เวลา 9.00 น. ผู้ขับรถ
คันผู้เสนอข้อพิพาทรับประกันภัยไวนำรถไปจอดที่ลานจอดรถของฝ่ายสวัสดิการทหารบก
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร และผู้ขับรถคันคู่กรณีรับประกันภัยไวนำรถเข้าจอดบริเวณเดียวกัน
โดยประมาณเถี่ยวชนรถผู้เสนอข้อพิพาทได้รับความเสียหาย จึงได้แจ้งความต่อพนักงานสอบสวน
ไว้เป็นหลักฐานตามเอกสารหมายเลข.1 นำรถไปซ่อมตามเอกสารหมายเลข.2 ชำระเงินแล้วตามเอกสาร
หมายเลข.3 ได้รับความเสียหายตามหมายเลข.4 ทำแผนที่เกิดเหตุตามหมายเลข.5 คิดใจเรียกร้องจำนวน
2,365.- บาท

คู่กรณีนำสืบว่าผู้ขับรถคันคู่กรณีรับประกันภัยไวนำไม่ได้ขับรถชนรถคันผู้เสนอข้อพิพาท
รับประกันภัย แต่เหตุเกิดขณะที่ผู้ขับรถคันคู่กรณีรับประกันภัยไว้เถี่ยวขวาเข้าจอดครดในช่องใกล้
กับรถผู้เสนอข้อพิพาทรับประกันภัยจอดอยู่ ขณะนั้นเองได้มีบุคคลไม่ทราบชื่อเงินรถคันผู้เสนอข้อ
พิพาทไปเถี่ยวชนกับรถคันคู่กรณีรับประกันภัยไว้และได้หลบหนีไป

พิเคราะห์พยานหลักฐานแล้วในประเด็นข้อพิพาทเรื่องผู้ขับรถคันคู่กรณีรับ
ประกันภัยไว้ประมาณหรือไม่ นั้น ในข้อนี้ผู้เสนอข้อพิพาทนำสืบว่าระหว่างรถคันคู่กรณีกำลังเถี่ยว
ขวาเข้ามาจอดในช่องจอดครดที่ใกล้กับรถคันผู้เสนอข้อพิพาทนั้นทำให้คันคู่กรณีมาเถี่ยวชนรถคันผู้
เสนอข้อพิพาทที่จอดอยู่ได้รับความเสียหาย ส่วนคู่กรณีกล่าวอ้างว่าไม่ได้ชนมีผู้อื่นเงินรถผู้เสนอข้อ
พิพาทมาชนรถฝ่ายคู่กรณีเอง ต่างฝ่ายต่างนำสืบยืนยันว่าผู้ขับรถอีกฝ่ายประมาณ

ซึ่งอนุญาตตุลาการมีคำชี้ขาดยกคำเสนอข้อพิพาท เนื่องจากตามที่ผู้เสนอข้อพิพาท
กล่าวอ้างมาไม่มีผู้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวจึงไม่เชื่อฝ่ายผู้เสนอข้อพิพาท แต่อาจเป็นได้ตามที่คู่กรณี
กล่าวอ้างคือมีผู้เงินรถผู้เสนอข้อพิพาทไปชนกับรถคู่กรณีเอง

ผู้ศึกษาเห็นว่าจากคำชี้ขาดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเมื่อผู้เสนอข้อพิพาทถูกรถคัน
คู่กรณีเถี่ยวชนแล้วก็ดำเนินการไปแจ้งความทันทีในวันที่เกิดเหตุและแจ้งเคลมต่อเจ้าหน้าที่สำรวจ
อุบัติเหตุของบริษัทผู้เสนอข้อพิพาทเอง ซึ่งตามรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีก็เป็นเอกสารทาง
ราชการที่เชื่อถือได้และมีความผิดหากผู้ขับรถผู้เสนอข้อพิพาทแจ้งความเท็จต่อพนักงานสอบสวน
แต่ฝ่ายคู่กรณีมีเพียงการกล่าวอ้างลอยๆ ว่ารถผู้เสนอข้อพิพาทถูกรถคันอื่นเงินไปชนและไม่มี
ประจักษ์พยานใดๆ เลยว่ามีผู้เงินรถผู้เสนอข้อพิพาทมาชนรถผู้เสนอข้อพิพาท และถ้าเป็นเช่นนั้น

จริงผู้ขับขีรถฝ่ายคู่กรณีก็ต้องยอมเสียหายเช่นกันเหตุใดจึงไม่แจ้งความ เหตุใดอนุญาตตุลาการจึงเชื่อผู้ขับขีรถฝ่ายคู่กรณีมากกว่าฝ่ายผู้เสนอข้อพิพาท ซึ่งหากพิจารณาข้อพิพาทให้ละเอียดถี่ถ้วนแล้ว คำชี้ขาดย่อมไม่ชี้ขาดตามคำชี้ขาดนี้แน่นอน

ซึ่งคำชี้ขาดนี้คู่โดยรวมแล้วจะอยู่ที่ดุลยพินิจอนุญาตตุลาการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเมื่อชี้ขาดมาแล้วตามประเด็นดังกล่าวถึงแม้ผู้เสนอข้อพิพาทจะไม่ยอมรับในคำชี้ขาดดังกล่าวและสามารถยื่นคำคัดค้านคำชี้ขาดอนุญาตตุลาการได้ภายใน 15 วันนับแต่ได้รับสำเนาคำชี้ขาดนั้น แต่จากประเด็นนี้ก็ไม่มีประเด็นที่จะแก้ไขคำชี้ขาดได้ไม่ว่าจะยื่นคัดค้านต่ออนุญาตตุลาการและไปยื่นคำร้องที่ศาลก็ตาม เนื่องจากไม่เข้าลักษณะหมวด 6 การคัดค้านคำชี้ขาด มาตรา 40 (1)⁷²ตามพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 และตามกฎหมายต่างประเทศโดยอนุสัญญาว่าด้วยการ

---

⁷² มาตรา 40 การคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาตตุลาการอาจทำได้โดยการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้

คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดได้ โดยยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในเก้าสิบวันนับแต่วันได้รับสำเนาคำชี้ขาด หรือถ้าเป็นกรณีมีการขอให้คณะอนุญาตตุลาการแก้ไขหรือตีความคำชี้ขาด หรือชี้ขาดเพิ่มเติม นับแต่วันที่คณะอนุญาตตุลาการได้แก้ไขหรือตีความคำชี้ขาดหรือทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมแล้ว

ให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดสามารถพิสูจน์ได้ว่า

(ก) คู่สัญญาตามสัญญาอนุญาตตุลาการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น

(ข) สัญญาอนุญาตตุลาการไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายแห่งประเทศที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือตามกฎหมายไทยในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงดังกล่าว

(ค) ไม่มีการแจ้งให้คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดรู้ล่วงหน้าโดยชอบถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาตตุลาการหรือการพิจารณาของคณะอนุญาตตุลาการ หรือบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าต่อสู้คดีในชั้นอนุญาตตุลาการได้เพราะเหตุประการอื่น

(ง) คำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาตตุลาการ แต่ถ้าคำชี้ขาดที่วินิจฉัยเกินขอบเขตนั้นสามารถแยกออกได้จากคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยในขอบเขตแล้วศาลอาจเพิกถอนเฉพาะส่วนที่วินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาตตุลาการหรือข้อตกลงนั้นก็ได้ หรือ

(จ) องค์ประกอบของคณะอนุญาตตุลาการหรือกระบวนการพิจารณาของคณะอนุญาตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือในกรณีที่คู่พิพาทไม่ได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น องค์ประกอบดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้

ยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศข้อ 5 ก็ได้ระบุไว้ เช่นเดียวกันว่าการยอมรับนับถือและการใช้บังคับตามคำชี้ขาดอาจถูกปฏิเสธได้ตามคำร้องขอของ ภาคิที่คำชี้ขาดนั้นถูกอ้างต่อผู้ก็คือเมื่อภาคินั้นได้ให้ข้อพิสูจนต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ณ ที่ๆ แสง การยอมรับนับถือและการใช้บังคับตามข้อกำหนดที่ได้วางไว้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

2. วิเคราะห์ปัญหาการเรียกพยานเอกสารและพยานบุคคลในชั้นอนุญาโตตุลาการ

การดำเนินข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการในปัจจุบันนี้ เพื่อให้การให้ได้ข้อเท็จจริงและความ เป็นธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาแก่คู่ความทั้งสอง คู่ความจึงมีสิทธิที่จะนำเสนอข้อเท็จจริง โดยการขอให้อนุญาโตตุลาการออกหนังสือไปยังหน่วยของรัฐและเอกชน รวมถึงบุคคลที่จะต้อง มาเป็นพยานในข้อพิพาทดังกล่าวด้วย แต่เนื่องจากอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจในการที่จะบังคับ ให้หน่วยงานใดหรือบุคคลใด ส่งพยานเอกสารหรือมาเป็นพยานในข้อพิพาทได้ทำให้การดำเนินข้อ พิพาทไม่ได้ข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้ออ้างของคู่ความ ทำให้บางครั้งการดำเนินข้อพิพาทก็ไม่ได้ เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเนื่องจากไม่สามารถนำพยานดังกล่าวเข้าสืบได้ ถึงแม้ตามตาม พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 หมวด 3 วิธีพิจารณาในชั้นอนุญาโตตุลาการ มาตรา 33⁷³ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 216 วรรคสาม⁷⁴ จะให้อำนาจ อนุญาโตตุลาการปฏิบัติได้ก็ตาม เช่นเดียวกับกฎหมายประเทศอังกฤษที่ได้บัญญัติให้ศาลมีบทบาท ช่วยเหลืออนุญาโตตุลาการในเรื่องดังกล่าวไว้ โดยคู่กรณีอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้

⁷³ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา ๓๓ คณะอนุญาโตตุลาการหรือ อนุญาโตตุลาการคนใดคนหนึ่ง หรือคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยความยินยอมของคณะอนุญาโตตุลาการเสียงข้าง มาก อาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ออกหมายเรียกพยาน หรือมีคำสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดก็ได้

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามคำร้องตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการพิจารณาของ ศาลแล้วศาลอาจทำได้ ก็ให้ศาลจัดการให้ตามคำร้องนั้น ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความ ของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการนั้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม

⁷⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 216 วรรคสาม ถ้าอนุญาโตตุลาการเห็นว่าจำต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างใด ที่ต้องดำเนินทางศาล (เช่นหมายเรียกพยาน หรือให้พยานสาบานตน หรือให้ส่ง เอกสาร) อนุญาโตตุลาการอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ต่อศาล ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาเช่นนั้น ถ้า ศาลเห็นว่า กระบวนการพิจารณานั้นอยู่ในอำนาจศาลและพึงรับทำให้ได้แล้ว ให้ ศาลจัดการให้ตามคำขอเช่นว่านี้โดย เรียกค่าธรรมเนียมศาล ตาม อัตราที่กำหนดไว้สำหรับกระบวนการพิจารณาที่ขอให้จัดการนั้นจาก อนุญาโตตุลาการ

บุคคลภายนอกมาให้ถ้อยคำต่ออนุญาโตตุลาการได้ แต่ในการดำเนินข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ปัจจุบันมักไม่ดำเนินการให้เนื่องจากเห็นว่าเป็นปัญหาที่ยุ่งยากในการดำเนินกระบวนการพิจารณา อีกทั้งเสียเวลาในการดำเนินการด้วย ประกอบกับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ ในปัจจุบันมีเป็นจำนวนมากและคู่ความส่วนใหญ่แม้ได้ดำเนินการแล้วก็จะเห็นได้ว่ามีขั้นตอนหลาย ขั้นตอนกว่าที่จะออกหมายเรียกพยานมาเป็นพยานได้ และกว่าที่จะดำเนินการแล้วเสร็จก็ต้องใช้ ระยะเวลาานาน ทำให้เกิดการขยายเวลาที่จะดำเนินข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการออกไปอีกทำให้เกิด ภาระในด้านค่าใช้จ่ายต่อคู่ความ

ซึ่งในการศึกษากระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการของไทยและต่างประเทศ ใน การพิจารณาและการสืบพยานของอนุญาโตตุลาการนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงการกับพิจารณาคดีใน ศาลเป็นอย่างมาก โดยอนุญาโตตุลาการสามารถที่จะนำวิธีพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลมเท่านั้น ซึ่งโดยส่วนมากแล้วคู่พิพาทก็จะให้นำวิธีดังกล่าวมาใช้ ในวิธีการอนุญาโตตุลาการด้วย เนื่องจากผู้ดำเนินข้อพิพาทส่วนมากมักจะเป็นทนายความ แต่การ ดำเนินข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ อนุญาโตตุลาการไม่สามารถเรียกพยานเอกสารและพยานบุคคล มาเป็นพยานได้ด้วยตนเอง จำต้องอาศัยอำนาจศาล ฉะนั้นจึงเป็นการไม่เป็นธรรมต่อคู่พิพาทในการ ดำเนินข้อพิพาท และไม่เป็นไปตาม ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 25 ที่ ระบุว่าในการพิจารณาคดีของอนุญาโตตุลาการนั้น คู่พิพาทต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน และ มีโอกาสนำสืบพยานหลักฐาน และเสนอข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนได้

3. วิเคราะห์ปัญหาสัญญาประนอมข้อพิพาทและการบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม

กรณีนี้เป็นตัวอย่างของคำพิพากษาศาลฎีกา สืบเนื่องจากคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามสัญญา ประนอมข้อพิพาท ทำให้ผู้เสนอข้อพิพาทต้องนำสัญญาประนอมข้อพิพาทยื่นคำเสนอข้อพิพาท เพื่อให้อนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาด และนำคำชี้ขาดยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 6831/2553

บริษัทวิริยะประกันภัย จำกัด ผู้ร้อง

ระหว่าง

บริษัทลิเบอร์ตี้ประกันภัย จำกัด ผู้คัดค้าน

ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า ผู้ร้องและผู้คัดค้านมีข้อตกลงตามสัญญาการระงับข้อพิพาท โดยอนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัย โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2537 ตกลงเสนอข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อนุญาโตตุลาการ เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2543 ผู้ร้องได้ยื่นเสนอข้อพิพาทต่อสำนักงาน อนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัย เป็นข้อพิพาทหมายเลขคำที่ 4704/2543 สาขารับประกันภัย จำนวนทุนทรัพย์ 364,781 บาท ตามสัญญาประนอมข้อพิพาท 20 ฉบับ ภายหลังจากอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดแล้ว ผู้คัดค้านไม่ชำระหนี้ตามคำชี้ขาด ข้อพิพาท ขอให้บังคับผู้คัดค้านปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ โดยชำระเงิน แก่ผู้ร้องจำนวน 399,267 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงิน 350,881 บาท นับถัดจากวันยื่นคำร้องเป็นต้น ไปจนกว่าจะชำระเสร็จ

ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจฟ้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการ ขอให้ยกคำร้อง

ศาลชั้นต้นพิพากษายกคำร้อง ค่าฤชาธรรมเนียมเป็นพับ

ผู้ร้องอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา

ศาลฎีกาแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจวินิจฉัยว่า "คดีมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัย ตามอุทธรณ์ของผู้ร้องประการแรกว่า ผู้คัดค้านได้รับสำเนาคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ แล้วหรือไม่ เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นกฎหมาย ที่ใช้บังคับในขณะพิพาท หมวดที่ 4 ว่าด้วยคำชี้ขาดและการบังคับตามคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการ มาตรา 21 วรรคสี่ บัญญัติว่า เมื่อทำคำชี้ขาดเสร็จแล้วอนุญาโตตุลาการ หรือผู้ชี้ขาดจะต้องจัดส่งสำเนาคำชี้ขาดนั้น ถึงคู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกคน แล้วในมาตรา 23 บัญญัติให้คู่กรณีฝ่ายที่ประสงค์จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ยื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนดเวลา 1 ปี นับแต่วันที่จัดส่งสำเนา คำชี้ขาดถึงคู่กรณีตามมาตรา 21 วรรคสี่แล้ว แสดงว่าผู้ร้องจะเกิดสิทธิหรืออำนาจ ที่จะ ยื่นคำร้องขอให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ได้ก็ต่อเมื่อมีการจัดส่งสำเนา คำชี้ขาดนั้นให้แก่ผู้คัดค้านแล้ว แม้อนุญาโตตุลาการจะมีหน้าที่จัดส่งสำเนาคำชี้ขาด ให้แก่ผู้คัดค้าน ดังที่ผู้ร้องอุทธรณ์ แต่ผู้ร้องก็ยังมิเห็นว่า นำสืบถึงข้อเท็จจริงข้อนี้ ดังนั้น เมื่อผู้ร้องมีนายวิฑูรย์ มนูญสัมฤทธิ์ พยานผู้ร้องเบิกความเพียงว่า อนุญาโตตุลาการสมาคม ประกันวินาศภัยมีคำชี้ขาดให้ผู้คัดค้านชำระเงินให้แก่ผู้ร้องภายใน 1 เดือน นับแต่ วันทราบคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ และเบิกความตอบทนายผู้คัดค้านถามค้านเพียงว่า พยานเข้าใจว่าผู้คัดค้านจะมีการลงลายมือชื่อรับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตามที่ เบิกความไว้ แต่ไม่แน่ใจว่าผู้ใดจะเป็นผู้ลงลายมือชื่อรับคำชี้ขาดดังกล่าว พยานหลักฐาน ของผู้ร้องไม่ปรากฏว่ามี การส่งสำเนาคำชี้ขาด ไปให้แก่ผู้คัดค้าน พยานหลักฐานของผู้ร้อง ที่นำสืบมาจึงยังไม่เพียงพอที่จะรับฟัง ได้ว่ามีการส่งสำเนาคำชี้ขาดของ

อนุญาโตตุลาการ ถึงผู้คัดค้านซึ่งจะต้องถูกบังคับตามคำชี้ขาดแล้ว ผู้ร้องจึงยังไม่มีอำนาจที่จะร้องขอให้ ศาลชั้นต้นบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดังกล่าวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ได้ ที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกคำร้อง มานั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย อุทธรณ์ของผู้ร้องฟังไม่ขึ้น ส่วนอุทธรณ์ประการอื่น ของผู้ร้องไม่ทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไป จึงไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคหนึ่ง"

พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นฎีกาให้เป็นพับ

จากการศึกษาเห็นว่าตามคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าสัญญาอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ระบุเงื่อนไขกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกระหว่างบริษัทประกันภัยนั้นจะต้องระงับข้อพิพาทด้วยการอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยเท่านั้น และผู้ทำสัญญาก็ต้องทำสัญญาด้วยความสมัครใจ ไม่มีผู้ใดบังคับให้ต้องกระทำดังกล่าว แต่เมื่ออนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดให้คู่กรณีชดใช้ค่าเสียหายตามที่ผู้เสนอข้อพิพาทเรียกร้องแล้วคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามจนทำให้ฝ่ายผู้เสนอข้อพิพาทต้องร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาด กับใช้ช่องว่างของกฎหมายเพื่อให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีต่างๆ ที่รู้อยู่แล้วว่าตนต้องชำระหนี้ตามสัญญาประนอมข้อพิพาทดังกล่าวตั้งแต่แรกแล้ว แสดงให้เห็นว่าการระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการที่ไม่มีอำนาจบังคับนั้น ไม่สามารถทำให้เกิดข้อยุติได้ จะต้องมีการร้องต่อศาล ทำให้การระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการระงับข้อพิพาทที่รวดเร็ว ลดคดีความในศาล และประหยัดค่าใช้จ่าย กลับปรากฏว่าล่าช้าและเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าการดำเนินคดีในศาลยุติธรรมเสียอีก จึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องศึกษาถึงรูปแบบการระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการในแต่ละข้อพิพาทว่ามีการชี้ขาดด้วยความรอบครอบหรือไม่ เป็นไปตามพยานหลักฐาน การใช้ดุลยพินิจเป็นไปด้วยความอำเภอใจ หรือเป็นไปด้วยความรอบครอบหรือเป็นธรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ มิเช่นนั้นการระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการก็จะได้ไม่เป็นการระงับข้อพิพาทแต่อย่างใด แต่จะเป็นการเพิ่มข้อพิพาทที่เป็นอยู่ให้มากขึ้นอีกด้วย และตัวอนุญาโตตุลาการเองก็จะไม่ได้รับความไว้วางใจแก่คู่ความที่จะเลือกมาเป็นอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาท ซึ่งจะนำไปสู่การทำลายความน่าเชื่อถือของกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ของการระงับข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกัน ซึ่งปัจจุบันก็เริ่มที่จะเป็นเช่นนั้น ซึ่งเป็นการขัดกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินธุรกิจประกันภัย ที่ต้องอาศัยความน่าเชื่อถือ เพราะหากว่าบริษัทประกันภัยไม่เชื่อถือระบบดังกล่าวแล้วก็อาจขอถอนตัวจากการเป็นสมาชิกอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย เพื่อไปสิทธิทางศาล ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าต้องมีการปรับโครงสร้างกระบวนการดำเนินข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย เพื่อให้

สอดคล้องกับภาวะปัจจุบันในการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ เพื่อให้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดำเนินไปได้อย่างเป็นธรรมและมีผลบังคับทางกฎหมาย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่ใช้กันไม่เฉพาะแต่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังใช้กันทั่วโลกซึ่งก็จะแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศที่ได้วางระบบการระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ ไม่ว่าจะเป็นระบบของรัฐหรือเอกชนก็ตาม แต่ละระบบก็จะมีวัตถุประสงค์คล้ายๆ กัน คือต้องการให้ข้อพิพาทเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ประหยัดเวลา และประหยัดค่าใช้จ่ายกันเหมือนกัน ซึ่งในระบบการระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศอังกฤษก็ล้วนมีระบบที่คล้ายคลึงกันคือเป็นไปตามความต้องการของคู่พิพาททั้งนั้น ซึ่งในประเทศไทยในระบบของการประกันภัยรถยนต์นั้นต่างก็เป็นสมาชิกของอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย เกือบทุกบริษัท มีเพียงไม่กี่บริษัทที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือบางบริษัทก็ได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกไปแล้วและไปใช้สิทธิทางศาลซึ่งปัจจุบันก็ยังมีความขัดแย้งระหว่างบริษัทกันอยู่มาก ซึ่งในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกันโดยวิธีอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ข้อพิพาทยุติกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และประหยัดค่าใช้จ่าย การการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการก็ยังมีอุปสรรคในการปฏิบัติตามสัญญาอนุญาโตตุลาการ และเกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถของอนุญาโตตุลาการอยู่หลายประการ ทำให้คู่พิพาทไม่ได้รับความเป็นธรรม ความสะดวก และรวดเร็วในการระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัญญาการระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ หรือความรู้ความสามารถของอนุญาโตตุลาการ การเรียกพยานเอกสารและพยานบุคคล รวมทั้งการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการด้วย เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคในการดำเนินข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ รวมถึงความเชื่อมั่นในกระบวนการดังกล่าวด้วย ซึ่งหากไม่ดำเนินการแก้ไขในเรื่องดังกล่าวก็จะพบปัญหาซ้ำๆ ในเรื่องเดิมตลอดไป และอาจทำให้การระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยไม่อาจดำเนินการได้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

การดำเนินข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะเป็นของสถาบันใดในประเทศไทยล้วนอยู่ภายใต้ข้อบังคับตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ทั้งสิ้น โดยสัญญาฉบับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการใดๆ ที่จะทำให้ขึ้นนั้นต้องไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย หากการทำสัญญาฉบับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการของสถาบันใดก็ตามที่ขัดต่อพระราชบัญญัติดังกล่าว จะเป็นไปโดยไม่ตั้งใจหรือตั้งใจก็ตาม ผู้ศึกษาในฐานะนักกฎหมายเห็นเป็นอย่างยิ่งที่จะแก้ไขให้ถูกต้องตามกฎหมายและตามวัตถุประสงค์ของการอนุญาโตตุลาการ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมสะดวกและรวดเร็วในการระงับข้อพิพาท ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขดังนี้

1. ควรแก้ไขสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ข้อ 12 กรณีที่ไม่มีข้อตกลงหรือไม่สามารถตกลงกันได้ตามข้อ 11 ให้เลขาธิการทำการตั้งอนุญาโตตุลาการจำนวนหนึ่งคน เพื่อชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงเลขลำดับของข้อพิพาท และจำนวนของข้อพิพาทสำหรับอนุญาโตตุลาการแต่ละคนเฉลี่ยกันไป

โดยแก้ไขเป็นกรณีที่ไม่มีข้อตกลงหรือไม่สามารถตกลงกันได้ตามข้อ 11. ให้คู่ความทั้งสองฝ่ายทำการเลือกอนุญาโตตุลาการหนึ่งคน เพื่อชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ตามแต่คู่ความจะเห็นตรงกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงเลขลำดับของข้อพิพาท และจำนวนของข้อพิพาทสำหรับอนุญาโตตุลาการแต่ละคนเฉลี่ยกันไป ซึ่งตามกฎหมายอนุญาโตตุลาการของสหรัฐอเมริกา ก็ได้กำหนดว่า ถ้ามีข้อตกลงอนุญาโตตุลาการกำหนดถึงวิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการก็ให้เป็นไปตามนั้น แต่ถ้าไม่มีข้อตกลงเช่นนั้น หรือคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ทำตามข้อตกลง คู่กรณีอาจร้องขอให้ศาลตั้งอนุญาโตตุลาการให้ได้ หรือตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 18 (1)⁷⁵ ก็ได้ระบุไว้เช่นเดียวกันในการที่ให้คู่ความเลือกอนุญาโตตุลาการ

2. ในการที่คู่ความต้องการพยานเอกสารหรือต้องการนำพยานบุคคลเข้าสืบพยานนั้น หากคู่ความไม่สามารถนำพยานดังกล่าวมาได้เองและประสงค์ให้อนุญาโตตุลาการเป็นผู้ดำเนินการทางศาล ให้เพิ่มเติมสัญญาการระงับข้อพิพาท โดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย หมวด 4

---

⁷⁵ มาตรา ๑๘ ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้กำหนดวิธีการตั้งคณะอนุญาโตตุลาการไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว ถ้าคู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ ให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้มีคำสั่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการแทน

การดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาท ในเรื่องการขอให้อนุญาตโตตุลาการมีคำร้องต่อศาลในการขอหมายเรียกพยานให้เป็นที่ไปตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 33⁷⁶ โดยเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อคู่ความ และได้พยานหลักฐานในการที่คู่ความมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน และมีโอกาสนำสืบพยานหลักฐาน และเสนอข้ออ้างข้อต่อสู้ของตน ได้อย่างที่ต้องการ

3. ในเรื่องของคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการที่ไม่มีอำนาจบังคับตามคำชี้ขาดนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรควรแก้ไขสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ข้อ 27 หากคู่พิพาทฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือสัญญาประนอมข้อพิพาทภายในกำหนดให้ถือว่าคู่พิพาทฝ่ายนั้นประวิงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และยินยอมให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งนำเรื่องเสนอต่อกรรมการประกันภัย เพื่อพิจารณาลงโทษตามกฎหมายได้ เนื่องจากสัญญาการระงับข้อพิพาทข้อ 27 ปัจจุบันไม่ได้มีบริษัทสมาชิกใดนำมาใช้เนื่องจากเห็นว่าเป็นบริษัทประกันภัยด้วยกันการที่จะร้องเรียนต่อกรรมการประกันภัยหรือในปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยนั้นเป็นเรื่องที่หากได้ยื่นข้อร้องเรียนแล้วจะทำให้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกันที่มีอยู่หายไป จึงนิยมที่จะไปยื่นคำร้องต่อศาลแทน โดยเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่สำนักงานอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัย ต้องมีส่วนร่วมในการที่จะทำให้สัญญาประนอมข้อพิพาทและคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยนั้นมีผลที่สามารถจะทำให้ฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดดำเนินการให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ของการอนุญาโตตุลาการ โดยไม่ต้องร้องต่อศาลอีก โดยแก้ไขเป็นว่าหากคู่พิพาทฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนอมข้อพิพาทและคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ ภายในกำหนด ให้คู่พิพาทอีกฝ่ายยื่นคำร้องที่อนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัย และให้อนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัยเป็นผู้ส่งเรื่องเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนอมข้อพิพาทและคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ สมาคมประกันวินาศภัยไปที่คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยเพื่อให้คู่พิพาทที่ไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือสัญญาประนอมข้อพิพาทกระทำตามคำชี้ขาดนั้น โดยหากยังไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือสัญญาประนอมข้อพิพาทนั้น ให้คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการ

⁷⁶ มาตรา ๓๓ คณะอนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการคนใดคนหนึ่ง หรือคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยความยินยอมของคณะอนุญาโตตุลาการเสียหายมาก อาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ออกหมายเรียกพยาน หรือมีคำสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดก็ได้

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามคำร้องตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการพิจารณาของศาลแล้วศาลอาจทำได้ ก็ให้ศาลจัดการให้ตามคำร้องนั้น ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการนั้นมาใช้บังคับ โดยอนุโลม

ประกอบธุรกิจประกันภัยมีคำสั่งใดลงโทษบริษัทนั้นๆ เช่นเดียวกับการดำเนินข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ
ของคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ที่เมื่ออนุญาโตตุลาการของ
คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยมี คำชี้ขาดให้คู่พิพาทที่เป็นฝ่ายต้อง
ปฏิบัติตามคำชี้ขาดแล้วหากไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้นถือว่าเป็นการประวิงการจ่ายค่าสินไหม
ทดแทนซึ่งมีโทษปรับบริษัทนั้นๆ ได้ตามคำสั่งนายทะเบียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฎหมายตราสามดวง (2541) วารสารการประกันภัย 92 (ตุลาคม- ธันวาคม) 21
- แก้วตา จิตตวิสุทธิกุล (2543) “ผลของการบังคับใช้สัญญาอนุญาตตุลาการ : การศึกษากรณีที่มีบุคคลหลายฝ่ายผูกพันในสัญญาธุรกิจ” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 22-31
- ข้อบังคับสมาคมประกันวินาศภัยว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ.2542
- ข้อบังคับสมาคมประกันวินาศภัยว่าด้วยอนุญาตตุลาการ
- ไชยศ เหมรัชตะ (2534) กฎหมายว่าด้วยการประกันภัย กรุงเทพมหานคร นิติบรรณาการ หน้า 36-39
- ธวัชชัย สุวรรณพานิช (2540) “อำนาจของอนุญาตตุลาการในการชี้ขาดอำนาจตนเอง” รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาตตุลาการ เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักงานอนุญาตตุลาการกระทรวงยุติธรรม หน้า 55
- ธีรพันธุ์ ดวงพลอย (2541) “อนุญาตตุลาการ กรมการประกันภัย” วารสารประกันภัยฉบับที่ 92 (ตุลาคม- ธันวาคม) หน้า 15
- ประกาศเรื่องประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาด อนุญาตตุลาการต่างประเทศ เล่ม 77 ตอนที่ 25 ราชกิจจานุเบกษา 29 มีนาคม 2503
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
- พิชัย ทรายงกูร (2540) รวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทในทางการค้า กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สยามยานวิทย์พัฒนา หน้า 37
- พิชัย ทรายงกูร (2540) “การอนุญาตตุลาการ ความรู้เบื้องต้นในทางทฤษฎี” รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาตตุลาการ เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักงานอนุญาตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม หน้า 31
- พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545
- พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535
- ภาณุ รั้งสีสหัส (2538) “การไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาท” ตลพาท เล่ม 2 ปีที่ 42 (เมษายน – มิถุนายน) หน้า 142

- วิชัย อริษะนันท์ทกะ (2540) “การระงับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาการค้าระหว่างประเทศ” รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม หน้า 325
- สุชาติ ธรรมมาพิทักษ์กุล (2535) “ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการเป็นอำนาจของรัฐ” ใน รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์เพื่อเฟลคกราฟฟิค หน้า 110
- สำนักงานอัยการสูงสุด (2544) “ความรู้เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการในระดับท้องถิ่นสำหรับประชาชนตามโครงการสนับสนุนการระงับข้อพิพาททางแพ่งในระดับท้องถิ่นโดยอนุญาโตตุลาการ” กรุงเทพมหานคร บริษัทเซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด หน้า 26
- เสาวนีย์ อัสวโรจน์ (2535) “บทบาทของศาลในการอนุญาโตตุลาการ”. รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร สำนักงานอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรม หน้า 57
- หลวงสุทธิวาทนฤพุดิ “ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยในชั้นปริญญาโท คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” คู่มือเล่ม 2 ปีที่ 37 หน้า 71
- สมาคมประกันวินาศภัย สัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันและตามกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์
- อเนก ศรีสินทิ “การตั้งอนุญาโตตุลาการ” บทบัญญัติ เล่มที่ 47 ตอนที่ 3
- อนันต์ จันทโรภาส (2535) “อนุญาโตตุลาการพาณิชย์ระหว่างประเทศ” รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์เพื่อเฟลคกราฟฟิค หน้า 124-127
- อนันต์ จันทโรภาส (2536) กฎหมายว่าด้วยการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการนอกศาล กรุงเทพมหานคร นิติธรรม หน้า 10-12

ICC Rules of Arbitration

www.isahq.org/LinkClick.aspx?fileticket=jcTS1%2B%2FLbY8%3D.

www.library.coj.go.th/indexEbook2.php?Idmain=7&&Title.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวดลหทัย ชนะนนท์
วัน เดือน ปีเกิด	18 พฤศจิกายน 2511
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศ.ศ.บ.) สาขาการจัดการทั่วไป จากวิทยาลัยครูพระนคร พ.ศ.2533 ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช พ.ศ.2548
สถานที่ทำงาน	บริษัท อากเนย์ประกันภัย จำกัด (มหาชน)
ตำแหน่ง	รองผู้จัดการส่วนประนอมหนี้และอนุญาโตตุลาการ

